

Riksdagens snabbprotokoll 2019/20:28

Torsdagen den 7 november

Kl. 12.00–16.25

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Liberalernas riksdagsgrupp anmält Barbro Westerholm som suppleant i socialförsäkringsutskottet och Nina Lundström som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Barbro Westerholm (L)

suppleant i EU-nämnden
Nina Lundström (L)

§ 2 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet skulle utökas från 27 till 28.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 3 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i miljö- och jordbruksutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Jon Thorbjörnson (V)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:50

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:50 Situationen beträffande politisk frihet och mänskliga rättigheter i Ryssland av Margareta Cederfelt (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 november 2019.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 5 november 2019
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Håkan Åkesson
Expeditionschef

Interpellation 2019/20:62

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:62 Svensk vapenexport till Jemen av Allan Widman (L)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 november 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 4 november 2019
Justitiedepartementet
Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:63

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:63 Kinastrategin och stödet till demokratisk utveckling i Hongkong av Joar Forssell (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 november 2019.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 22 oktober 2019
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Håkan Åkesson
Expeditionschef

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:30 till skatteutskottet

2019/20:36 till justitieutskottet

Skrivelser

2019/20:25 och 34 till utrikesutskottet

Motioner

2019/20:3410, 3412 och 3415 till utrikesutskottet

2019/20:3411, 3413 och 3417 till utrikesutskottet

2019/20:3414, 3416 och 3418 till skatteutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:33 om vård till personer utan tillstånd

Anf. 1 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vad jag anser om att regioner och landsting kan erbjuda planerad hälso- och sjukvård till personer som saknar tillstånd att vistas i landet och vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbjuda landsting och regioner att ge planerad vård för denna grupp.

Lars Beckman har även frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att göra det förbjudet för kommuner att betala ut försörjningsstöd till personer som inte har rätt att befinna sig i Sverige.

Lars Beckman har slutligen frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att begreppet ”vård som inte kan anstå” ska tolkas likadant i hela landet.

Vuxna personer som vistas i Sverige utan tillstånd har sedan 2013 rätt till vård som inte kan anstå enligt den lag som den dåvarande borgerliga regeringen tog fram, lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

Av lagen framgår även att landstingen har möjlighet att därutöver erbjuda vård, upp till samma nivå som för bosatta (8 §). Det är frivilligt för landstingen att använda sig av denna möjlighet. Regeringen gör bedömningen att det inte finns skäl att ändra denna ordning. Sådan vård som går utöver den vård som landstingen är skyldiga att erbjuda ersätts inte enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Hur enskilda landsting väljer att organisera sin vård och vilken vård de erbjuder personer som vistas i Sverige utan tillstånd är en fråga som varken jag som statsråd eller regeringen kan överpröva.

Kommuner har enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen möjlighet att på frivillig väg ge bistånd till personer som vistas i landet utan tillstånd. Biståndet är dock ingen rättighet som kan överklagas. Kommuner har alltså ingen skyldighet att bevilja dessa personer bistånd.

Enligt regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på

den kommunala självstyrelsens grund. Mot bakgrund av att det gäller ett frivilligt åtagande ser regeringen ingen anledning att inskränka kommunernas självstyre utifrån den frågeställning som interpellanten ger uttryck för.

Begreppet ”vård som inte kan anstå” är enligt förarbetena till lagen avsett att vara en utvidgning av den vård som definieras som omedelbar, det vill säga akut vård. Vad som räknas som vård som inte kan anstå måste alltid avgöras i det enskilda fallet av behandlande läkare, tandläkare eller annan ansvarig vårdpersonal. Det är enbart behandlande läkare eller annan ansvarig vårdpersonal som har kunskap om patientens individuella förutsättningar och som kan bedöma vilka åtgärder som krävs och när.

Det är med andra ord en medicinsk bedömning som måste göras i varje enskilt fall utifrån patientens tillstånd. Vilka vårdinsatser som blir aktuella måste därför av naturliga skäl se olika ut. Regeringen gör bedömningen att det inte finns skäl att ändra denna ordning.

Anf. 2 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Den här interpellationen handlar alltså om de personer som befinner sig illegalt i Sverige, som inte har rätt att befinna sig här. Den handlar om att det finns vissa regioner som uppenbarligen överprövar den svenska migrationspolitiken genom att skicka en motsatt signal.

Man har ju rätt att söka asyl i Sverige. Man har rätt att få en rättssäker prövning. Därefter får man ett ja eller ett nej, och vid ett nej ska man ovillkorligen lämna Sverige. Nu vet vi, fru talman, att det tyvärr inte fungerar så i dag. Väldigt många personer befinner sig i Sverige som inte har rätt att vistas här.

Jag ska korrigera mig: I interpellationen står det att det är sex regioner i Sverige som gör så här, men det är enbart fem eftersom Västernorrland har förändrat sitt regelverk. Men fem regioner i Sverige ger alltså en utökad vård till personer som vistas i landet utan tillstånd. Det är naturligtvis moraliskt fel. Det skickar en signal till dem som befinner sig i Sverige om att man har rätt till planerad sjukvård och planerad tandvård fast man inte har rätt att befinna sig här.

Här borde naturligtvis inte regeringen fransäga sig sitt ansvar. Vill vi ha en migrationspolitik som håller ihop, vill vi ha en migrationspolitik som skickar *ett* budskap och *en* signal, vore naturligtvis det rimliga att säga: Nej, man har inte rätt till planerad sjukvård eller planerad tandvård.

Att man däremot har rätt till vård som inte kan anstå, det vill säga akut sjukvård, är självklart. Det vore naturligtvis moraliskt förkastligt om någon hade ett benbrott, ett armbrott eller någon annan allvarlig sjukdom som krävde omedelbar vård och inte fick det. Det är vi helt överens om. Precis som statsrådet sa i sitt svar förtydligade den dåvarande borgerliga regeringen detta.

Att däremot säga som statsrådet säger i sitt svar, att man kan acceptera ordningen att vi har *en* nationell migrationspolitik och *en* nationell prövning av rätten att söka asyl i Sverige men tillåter vissa kommuner och regioner att överpröva den migrationspolitik Sverige har, är helt enkelt oanständigt.

Man skulle kunna lösa det som Region Västernorrland har gjort. Där säger man att den som har ett giltigt LMA-kort har rätt till vård. Befinner man sig utan lov i Sverige har man inget giltigt LMA-kort. Det vore alltså en ganska enkel sak för regeringen att lösa frågan om man verkligen ville.

Fru talman! Det är också en moralisk fråga i förhållande till alla som behöver sjukvård och som har jobbat i hela sitt liv. Man biter av en tand, man bor kanske i Hälsingland, man går till folktandvården som man alltid har gjort, och så får man reda på att det är väldigt lång kö för att komma till folktandvården. Det kan ju bland annat bero på att regeringen godkänner att vissa regioner ger planerad tandvård till den som aldrig har betalat skatt i Sverige, som aldrig har gjort rätt för sig i försäkringssystemen och som dessutom inte har rätt att vistas i Sverige.

Om man vill ha en ordnad migrationspolitik vore det en mycket enkel sak att säga: Nej, självklart har inte regioner rätt att överpröva den svenska migrationspolitiken. Självklart ska vi inte ge planerad sjukvård och planerad tandvård till personer som inte har rätt att vistas i vårt land.

Anf. 3 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Jag har haft den här debatten med statsrådet tidigare. Om jag minns rätt var det precis innan vi gick på sommarledighet. Jag tycker att den fortfarande är lika aktuell som den var då, utifrån att vi fortfarande har fem regioner som erbjuder vård till papperslösa asylsökande personer som har ett utvisningsbeslut. Det innebär att vi får en ökad kostnad. Vi får längre vårdköer. Dessutom frångår vi den lagstiftade, reglerade invandring som vi har fattat beslut om.

Jag håller med min kollega Lars Beckman: Vård som inte kan anstå är anständigt att erbjuda papperslösa asylsökande personer, även sådana som fått ett utvisningsbeslut. Det är helt okej. Men att alla ska få vård, habilitering, tandvård och rätt till hjälpmedel tycker jag inte att Sverige ska ställa upp på. Har man fått ett nej på en asylansökan ska det vara ett nej. Jag tycker fortfarande att vi frångår den reglerade invandringen och det beslut som vi har genom att säga ja till fri vård för de personer som har fått ett nej.

Jag skulle dessutom vilja tillägga att det är märkligt att vi kan tillåta så fri tolkning i det här landet då vi har en lagstiftning som säger att det ska vara vård som inte kan anstå men man ändå tillåter fem regioner att frångå den lagstiftningen.

Som moderat tycker jag att vi borde gå tillbaka till den lagstiftning som vi hade före 2013 som var betydligt mer restriktiv och där vård som inte kan anstå

faktiskt innebar just vård som inte kan anstå. Det var inte vård som innefattar hela vårt välfärdssystem.

Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag är här för en annan interpellationsdebatt och hade inte tänkt gå upp i den här debatten, men jag kan faktiskt inte låta bli. Vi har många stora utmaningar i den svenska sjukvården – det är inte tu tal om den saken – men när Moderaterna väljer att lyfta fram *en* fråga här blir det att man upplever det som oerhört upprörande att människor som vistas i landet utan tillstånd har tillgång till viss sjukvård.

Låt mig påminna om att den här lagstiftningen faktiskt togs fram av alliansregeringen. Vi hade en stor debatt här i kammaren om det här och var den gången rörande överens mellan de fyra allianspartierna kring att de som inte har rätt att vistas i landet ska lämna landet. Det sägs här att det handlar om dem som har fått ett utvisningsbeslut, men de flesta är sådana som över huvud taget aldrig har sökt om uppehållstillstånd i det här landet. Vi var överens om detta, men samtidigt sa vi att rätten till sjukvård inte ska vara något som vi använder för att tvinga människor att lämna Sverige. Har man fått en sjukdom ska man ha rätt att få sjukvård i Sverige.

Det var Saila Quicklund från Moderaterna som då företrädde partiet, och jag kommer så väl ihåg att hon sa att de personer som vistas i landet, även om de inte har tillstånd att vara här, ändå ska ges förutsättningar att leva ett värdigt liv och inte stå utan behandling om de drabbas av sjukdom. Jag kommer också ihåg hur Saila Quicklund sa att hon som moderat var stolt över att det då var fem partier som hade enats om det här förslaget. Socialdemokraterna hade en reservation, så det var alltså de fyra allianspartierna och Miljöpartiet som ville skapa den här möjligheten. Det är inte tu tal om att man inte ska vistas i landet om man inte har rätt till det, men däremot ska vi inte undanhålla sjukvård till människor med svåra sjukdomar.

Sedan har diskussionen kommit upp om det fåtalet landsting som har sagt att det inte bara handlar om vård som inte kan anstå utan även annan vård. Jag följde den diskussionen ganska noga, och det var i hög grad krav från personalen, för det är inte lätt när man står där på akutmottagningen och ska ta ställning till om det är vård som inte kan anstå eller någon annan form av vård. Det var framför allt Östergötlands region som tog bort regleringen, och efter att ha tittat närmare på det såg man att det inte innebar några ökade kostnader att göra det. Det gjorde att även Sörmland, Gävleborg och kanske ytterligare någon region gick in på det.

Sedan är frågan: Ska man med lag förbjuda landsting, regioner, att erbjuda viss form av vård? Jag skulle snarare önska att vi kunde tvinga regioner och landsting att erbjuda viss form av vård. Vi har ju, fru talman, kommunal självstyrelse, och det gör att man i vissa regioner erbjuder vård som man inte erbjuder i andra. Det är klart att man alltid kan diskutera huruvida det är rätt eller fel, men den viktiga principen är ändå den lagstiftning som vi har och som innebär att även om

man inte har rätt att vistas i landet ska inte sjukvården dras tillbaka och dörren till akutmottagningen stängas för att de här människorna därför ska tvingas lämna landet. Vi har en gränspolis som ska ägna sig åt det.

Det mest intressanta med den här interpellationsdebatten är att när Moderaterna antligen i kammaren vill diskutera sjukvård handlar det inte om köerna, problemen med primärvården, bekymren med psykiatrin eller om beroendesjukvården som fungerar dåligt. I stället handlar det om att det kan finnas någon som saknar tillstånd att vistas i landet som eventuellt får sin skada omsedd eller kanske får antibiotika mot sin halsfluss. Det tycker jag är det intressanta i den här diskussionen.

Anf. 5 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är glädjande att det finns ett, om än yrvaket, intresse hos Lars Beckman för sjukvårdsfrågor. Jag kan inte låta bli att instämma i Anders W Jonssons inlägg här när det gäller att när man ska diskutera sjukvård är det som att man tycker att det finns en liten grupp som eventuellt får någon vård – jag hann inte anteckna ordagrant, men jag kan läsa protokollet senare – och det är verkligen grupp som ställs mot grupp. Det är som att om den här gruppen inte fick vård skulle vi nästan inte ha vare sig köer eller några andra problem i svensk hälso- och sjukvård.

Någon använde ordet ”oanständigt”, och jag tycker att man kan diskutera vad som är oanständigt i den här diskussionen. Att ställa grupp mot grupp – vad finns det för fakta som säger hur mycket den här gruppen kostar?

Jag tror att jag hade samma diskussion med Elisabeth Björnsdotter Rahm även förra gången, och jag tycker att man måste lära sig att hålla isär migrationspolitik och hälso- och sjukvårdspolitik. Migrationspolitiken står på egna ben. Den handlar ju om att den som får tillstånd att vistas i landet och får beviljad asylansökan ska stanna och snabbt ges möjlighet till integration, utbildning och arbete med alla de svårigheter och möjligheter som det innebär. Om man inte får tillstånd att stanna ska man avvisas. Väldigt många lämnar landet frivilligt, men alla gör inte det, och då krävs det att man verkställer det på annat sätt än att komma och påstå att någon ges viss vård i någon enskild region, något enskilt landsting, och att det skulle underminera migrationspolitiken. Det är oanständigt att påstå det.

Jag vill säga att vi har en förstklassig hälso- och sjukvårdspolitik på så många sätt när det gäller likvärdighet och jämlikhet, även om vi som alla andra har stora utmaningar. Men när det påstås att migrationspolitiken på något sätt skulle undermineras vill jag gärna ta tillfället i akt och nämna att de åtgärder som vi har vidtagit de senaste åren verkligen har spelat roll. Vi har ett effektivt återvändande. Jag vill uppmärksamma att 80 000 personer utan rätt att vistas här har rest ut ur Sverige sedan 2014.

Det ges också en bild, både i själva interpellationen och i inläggen, av att det är så väldigt många som är

här, och tänk om de här regionerna bara inte erbjöd dem vård! Jag tänker att det skulle ha varit intressant om det hade stått en representant för någon vårdprofession här i talarstolen och resonerat om vad man faktiskt möter.

Elisabeth Björnsdotter Rahm kan gärna beskriva hur hon ser på situationen. Att påstå att det skulle vara oanständigt eller omoraliskt att människor som vistas i Sverige får viss vård – det tycker jag är oanständigt.

Jag vill också säga att jag är socialminister och inte integrationsminister, men det är klart att jag följer de här frågorna väldigt noga ändå. Jag tycker att det finns en väldigt olycklig sammanblandning mellan hälso- och sjukvårdspolitik och migrationspolitik. Det är mycket som behöver göras för att fortsätta styra migrationspolitiken och se till att människor aktivt kan återvända. Det handlar om arbetsplatsinspektioner. Det handlar också om förvarskapaciteten som har höjts under de senaste åren för att det ska finnas möjlighet att ha människor i förvar i väntan på avvisning.

Jag tycker att det ska bli intressant att höra fortsatta repliker på det här och få höra lite mer om på vilket sätt detta skulle underminera migrationspolitiken. Kanske kan det också bli lite anständighet i den debatten.

Anf. 6 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tycker verkligen att statsrådet ska läsa protokollet. Jag talade precis om i mitt i första inlägg att vi är helt överens om att den som behöver akut sjukvård naturligtvis ska få det. Det är det som är det anständiga. Det oanständiga och det som gör att den här migrationspolitiken inte håller ihop är alltså att vi har en myndighet som prövar den nationella politiken, en myndighet som prövar rätten att vistas i Sverige och fem regioner, varav Gävleborg tyvärr är en, som ger vård till personer som inte har rätt att vistas här.

Jag vet inte om statsrådet har läst interpellationen, men om statsrådet gjort det framgår det där vad kostnaden är. Man kan tycka att en kvarts miljard är mycket eller lite pengar, men det är minst denna summa som det kostar.

Mitt intresse för sjukvård är betydligt större än bara denna fråga, vill jag också säga för protokollet.

Jag förstår att statsrådet inte förstår problematiken i att ha en migrationspolitik men skicka en annan signal genom att tillåta regionerna att överpröva denna politik.

Jag skulle rekommendera statsrådet att träffa väljare. Det är ganska nyttigt. Man kan till exempel knacka dörr i Ockelbo, Gävle eller Söderhamn och fråga dem man möter vad de tycker är bra och dåligt. Jag vet inte om det beror på att Gävleborg har tagit många utrikesfödda på kort tid, men jag kan berätta att det inte är helt ovanligt att framför allt äldre talar om att det är en djup orättvisa att den som aldrig har betalat skatt eller inte har rätt att vistas i Sverige har rätt till planerad tandvård.

Till och med akut tandvård ifrågasätts, men detta tycker jag är självklart att vi ska ha, som jag sa i mitt

första inlägg. Men jag förstår den som tycker så, för det skickar en signal. Detta visar regeringens problem. Statsrådet förstår uppenbarligen inte varför det är dumt att säga att vi ska ha en samordnad eller ordnad migrationspolitik och samtidigt tillåta fem regioner att ge planerad sjukvård och tandvård.

Detta får konsekvenser. Jag förstår att alla inte har tid att lyssna på P4 Gävleborg, men ett av inslagen handlade om en kvinna från Hälsingland som inte fick tandvård i tid därför att det har blivit väldigt långa köer till folktandvården. När man besöker folktandvården eller pratar med dem som försöker komma i kontakt med folktandvården hör man att det på kort tid har kommit många med dålig tandhälsa, i alla fall till Gävleborg. Det är klart att väldigt långa köer påverkar möjligheterna för den som bor i Gävleborg, som har betalat skatt där i hela sitt liv och som biter av en tand och behöver hjälp med tandvård. Det är klart att det påverkar.

Statsrådet tar inte sitt ansvar här, då hon säger att regeringen inte tänker göra något åt lagstiftningen. Om jag förstod Centerpartiets inlägg handlar det om att man vill göra en omvänd lagstiftning, det vill säga tvinga alla 21 regioner att ge planerad sjukvård och tandvård. Detta tycker jag vore en mycket dålig idé, även om jag förstår att Centern och Socialdemokraterna har ett nära samarbete just nu.

Jag tycker att det ska skickas *en* signal: Man har fått ett ja och har rätt att vara här, eller man har fått ett nej och ska lämna landet. Om det är ett nej ska vi självfallet inte ge planerad sjukvård eller tandvård till den som inte har rätt att vistas i Sverige. Det är inte ett dugg komplicerat.

Region Västernorrland, som samstyrs av moderater och socialdemokrater, har löst detta väldigt smidigt genom att säga att den som har ett giltigt LMA-kort har rätt till sjukvård. Detta är något som regeringen skulle kunna göra om den hade viljan och förmågan.

Anf. 7 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Det gäller viss sjukvård som inte kan anstå. Centerpartiet pratar om att vi ska ge människor ett värdigt liv. Ja, det är klart att vi ska göra det, men det handlar om människor som har rätt att vistas i landet, som har ett uppehållstillstånd och som har fått ett ja på sin asylansökan.

Vi har en primärvård som går på knäna. Vi har otroligt långa köer. Och nu pratar vi om att vi ska ha ett fastläkarsystem inom primärvården, men vi har inte doktorer eller personal så att det räcker. De flesta regioner uppvisar ett minusresultat. Vi har värdköer som växer för de flesta sjukdomsdiagnoser, och vi har en cancervård som absolut inte uppfyller den vårdgaranti som vi står inför. Då ser jag ingen som helst anledning till att vi ska erbjuda vård till dem som har fått ett utvisningsbeslut, till dem som vistas i landet utan att ha ett tillstånd och till dem som är papperslösa.

Detta är ingen migrationspolitisk debatt, utan detta är en ren och skär debatt om att vård som inte kan anstå

är okej. Man ska ge antibiotika till människor som har halsfluss eller som har en akut infektion eller hjärtinfarkt men inte erbjuda långa behandlingsserier och utredningar när vi står inför långa värdköer och stora kostnader inom vår sjukvårdsapparat. Då är det inte okej att ge vård till dem som inte har rätt att vistas i landet.

Anf. 8 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det blir en förvirrad diskussion. Den lagstiftning som alliansregeringen drev igenom 2013 sa att de som vistas i landet och som inte har tillstånd har rätt till sjukvård som inte kan anstå. Det var denna princip som alliansregeringen slog fast. Det handlar dels om papperslösa som aldrig har sökt uppehållstillstånd, dels om sådana som har fått avslag på en uppehållsansökan. Här är det lite olika besked från Moderaterna. Är det denna lagstiftning man vill riva upp eller inte? Den ena moderaten säger på ena sättet, och den andra på det andra.

Interpellationen handlar om ytterligare en sak, och det är att vissa regioner har bestämt sig för att ta bort kravet på vård som inte kan anstå och sagt att personalen ska kunna avgöra detta utifrån hälso- och sjukvårdslagen. Där man har gjort detta har det varit just beroende på krav från personalen, som säger att det här är en hopplös lag att tolka. De säger: Låt oss få göra som vi gör i vanliga fall, det vill säga göra bedömningen på akutmottagningen utifrån hälso- och sjukvårdslagen.

När Gävleborg och Sörmland införde en sådan möjlighet, det vill säga gick längre än vad alliansregeringens lagstiftning hade tillåtit, var det utifrån Östergötlands beräkningar, där man såg att denna förändring inte innebar någon avsevärt ökad kostnad. Det beror på att detta inte är en grupp människor som gärna springer på akutmottagningarna, för de är förstas livrädda för vad som kan hända i ett läge där de söker vård. Plötsligt kan gränspoliserna komma och kasta ut dem.

Centerpartiet står fast vid alliansregeringens lagstiftning, det vill säga att man ska ha rätt till vård som inte kan anstå. Det är den linje som moderaten Saila Quicklund försvarade här i kammaren. Om det finns regioner som vill gå därutöver får de bestämma det, precis som de har möjlighet att ge ytterligare vård till andra grupper. Det är inte något som vi ska styra häri från Stockholm. Detta är Centerpartiets linje.

Anf. 9 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är de olika infallsvinklarna som gör att denna debatt inte riktigt hänger ihop. Vi kan uppleva problem i svensk cancervård, beroende på var vi är och vilka grupper vi syftar på.

Köerna till Gävleborgs tandvård – vad är orsaken till dem? Jo, menar man, det är ju de som vistas i landet utan tillstånd, som får så oerhört mycket vård och som kostar så väldigt mycket pengar. Jag måste säga att jag tycker att detta är oanständigt sätt att bedriva politik i Sveriges riksdag.

Det handlar om att ha vård som inte kan anstå, men det handlar också om att ge en möjlighet för landsting, eller regioner som det numera heter, att bestämma sig för att de vill hantera detta på ett lite annorlunda sätt.

Jag behöver inte upprepa Anders W Jonssons inlägg, som handlade om hur vårdpersonal kan uppleva det, men jag tror att det är viktigt att förstå att detta är vad det handlar om. Det är ingen politisk markering om att personer har rätt till all vård som finns eller att det är okej, även om de har fått ett avvisningsbeslut, att fortsätta att leva i Sverige och att de har precis samma rättigheter som alla andra. Det är ju inte detta som lagen säger, men en möjlighet kan ges till vårdpersonal, som många gånger står inför svåra situationer, att avgöra om det är vård som kan anstå eller vård som inte kan anstå.

Precis som jag nämnde, om Lars Beckman hörde det svar som jag läste upp här, finns det en möjlighet att göra detta, men det är inte något som ingår i den kommunala finansieringsprincipen. Man får inte betalt för det. Det är inte något som staten uppmuntrar men heller inte något som vi förbjuder.

Jag tycker att detta är viktigt att diskutera, men jag tycker ändå att denna debatt är lite beklämmande. Den landar i att det är fem regioner som har gett en utökad möjlighet som inte staten finansierar. De har själva bedömt att de vill ge vårdpersonalen denna möjlighet därför att det skulle lösa många av vårdens problem. Man bör över huvud taget inte blanda in andra typer av utmaningar och tro att den ekonomi som i så fall skulle behövas skulle motsvaras av dem som ges en möjlighet till vård.

Jag tycker att det hade varit rimligt att föra en diskussion om huruvida vi har en effektiv migrationspolitik. Hur ser det ut med avvisningar, hur ser det ut med förvarsmöjligheter och så vidare? Men jag köper inte konsekvensbeskrivningen och analysen där man använder hälso- och sjukvårdspolitik som ett slagträ i diskussionen och i grund och botten ställer grupp mot grupp – får det att låta som att eventuella brister i sjukvården handlar om en viss grupp, det vill säga att det är på grund av personer som vistas i Sverige utan tillstånd som vi har brister i svensk sjukvård.

Anf. 10 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Ämnet för interpellationsdebatten efter denna kommer att vara LSS och rätten till personlig assistans, om jag har förstått det rätt. Det är klart att det påverkar till exempel tillgången till hjälpmedel för svårt sjuka människor om vissa regioner ger hjälpmedel och planerar sjukvård till den som inte har rätt att vistas i Sverige.

Det är väl detta som är statsrådets och regeringens problem: Ni har inte en sammanhållen politik. Ni har inte en sammanhållen linje i politiken. Det gör att det blir ryckigt, hattigt och svårt att förstå er politik, och det är precis därför jag har ställt den här interpellationen.

Jag håller inte alls med Centerpartiet om att vi bör tvinga 21 regioner att ge planerad sjukvård och

tandvård, utan jag tycker att regeringen ska ta samma kloka beslut som man har gjort i Västernorrland. Där har man sagt att den som har ett giltigt LMA-kort också har rätt till sjukvård som kan anstå, medan den som däremot inte har rätt att vistas i Sverige naturligtvis inte ska ha den rätten. Det är nämligen att överpröva den svenska migrationspolitiken, och det borde bekymra ett statsråd att det finns regioner som bedriver en politik som går tvärtemot den nationella politiken. Det är det som blir konsekvensen.

Dessutom kan det få andra absurda konsekvenser. Vi har en familj i Hälsingland som tog hit sin mamma från ett icke-EU-land. Hon behövde en operation, och de fick betala för den. Hade de i stället sagt att mamman befann sig i Gävleborg utan tillstånd hade de inte behövt betala för operationen. Det blir alltså absurda konsekvenser också.

Egentligen är det ganska enkelt: Ett ja är ett ja, och ett nej är ett nej. Vi är helt överens om att man naturligtvis ska ha rätt till vård som inte kan anstå, det vill säga akut sjukvård, men vi är inte överens när det gäller planerad sjukvård och planerad tandvård. Där finns det en fundamental skillnad mellan Moderaternas syn och Socialdemokraternas och regeringens syn.

Anf. 11 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Trots att det kanske inte låter så för den som lyssnar tror jag att det finns en ganska bred uppslutning kring migrationspolitiken. Den som fått tillstånd att stanna ska ges möjlighet att stanna och möjligheter att integreras, få utbildning och skaffa arbete. Den som inte får uppehållstillstånd – som inte får sin asylansökan beviljad – måste lämna landet. Jag tror att det finns enighet kring detta.

Nu hör jag ju att Lars Beckman inte nöjer sig med att det är enbart bristerna i svensk sjukvård som skulle kunna åtgärdas om personer som vistas här utan tillstånd inte fick vård, utan det gäller tydligen även LSS och alla de ambitioner vi har. Det är klart att vi hela tiden kan göra välfärden ännu mycket bättre. Det är därför vi tillskjuter 5 välfärdsmiljarder varje år, och det är därför vi jobbar med standardiserade vårdförlopp. Det är därför vi arbetar med kompetensförsörjning och jobbar med väldigt många andra insatser.

När det gäller de brister som finns i samhället verkar detta dock landa i att problemen beror på en liten grupp, som är väldigt utsatt. Den garanteras inte heller vård utöver det som inte kan anstå, men landstingen har självstyre och därmed möjlighet att bestämma hur de vill styra och organisera sin sjukvård. Jag skulle gissa att man har en god dialog med den vårdpersonal som finns; jag har inte träffat alla, men jag är ganska övertygad om att det är så man bestämmer sig i en region när det handlar om att ta en kostnad som man dessutom inte får ersättning för från statligt håll.

Jag kan alltså bara konstatera att vi inte har för avsikt att förändra självstyret i vare sig kommuner eller regioner. Det är en stor fråga. Vi har inte heller för avsikt att förändra någonting i den meningen att vi skulle

ersätta eller tvinga alla att erbjuda vård, utan det är upp till varje landsting och region att hantera dessa frågor så att de på allra bästa sätt kan efterleva den här lagstiftningen – som ju låter väldigt enkel i riksdagens talarstol. Vad kan anstå, och vad kan inte anstå? Frågan är dock betydligt svårare att hantera i vardagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:44 om rätten till personlig assistans

Anf. 12 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Fru talman! Pia Steensland har frågat mig om jag tar den oro som funktionshindersrörelsen beskriver på allvar och vilka åtgärder jag kommer att vidta för att säkerställa att införandet av tillägget ”ett sådant behov kan ge rätt till personlig assistans till den del hjälpbehovet är av mycket privat och integritetskänslig karaktär” i § 9 a i LSS inte kommer att inskränka rätten till assistans.

Jag är glad över att promemorian om personlig assistans för samtliga moment som avser andning och måltider i form av sondmatning nu är remitterad. Det är ett viktigt steg på vägen för att regeringen ska kunna lämna förslag till riksdagen som möter situationen för personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar.

Pia Steenslands fråga gäller dock inte detta, utan hon har farhågor om att en bestämmelse som föreslås i promemorian skulle kunna inskränka rätten till personlig assistans för andra som behöver det. För mig och regeringen har det varit och är helt avgörande att det inte ska bli så.

Det Pia Steensland vänder sig emot är att det föreslås en huvudregel i LSS om att hjälpbehov som avser grundläggande behov ska vara av mycket privat och integritetskänslig karaktär för att kunna ge rätt till personlig assistans. Jag är medveten om att det finns en oro hos funktionshindersrörelsen över just detta. Jag vet att domen från 2009 är omstridd och illa omtyckt av många inom funktionshindersrörelsen, men faktum kvarstår att domen är ett prejudikat som slår fast hur lagen ska tolkas och tillämpas. Av promemorian framgår också mycket tydligt att den föreslagna bestämmelsen endast är avsedd att kodifiera gällande rätt och inte ska innebära någon ändring i sak.

Pia Steensland anmärker att promemorian inte innehåller någon konsekvensbeskrivning av hur den föreslagna bestämmelsen påverkar rätten till personlig assistans för andra grundläggande behov än andning och måltider i form av sondmatning. Förklaringen till detta är mycket enkel. Som jag sa tidigare är avsikten med bestämmelsen endast att kodifiera gällande rätt. En kodifiering har per definition inga andra konsekvenser än att det blir tydligare vad som redan gäller.

Pia Steensland uttrycker sig vidare som om det är ett lagförslag från regeringen som nu har remitterats.

Så är inte fallet. Promemorian har inte regeringen som avsändare utan är framtagen av tjänstemän i Regeringskansliet. Vi kommer att lyssna in remissinstansernas synpunkter och efter eventuella justeringar ta ställning till hur lagförslaget till riksdagen ska utformas. Så fungerar lagstiftningsprocessen.

Med det här kommer en del av de föräldrar jag mött under min tid som minister att kunna dra en lättnadens suck. Men för oss som regering återstår fortfarande arbete med att säkerställa att den personliga assistansen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Näst i tur står, så som det är formulerat i januariavtalet, att ta fram förslag om rätt till personlig assistans för egenvård, hur definitionen av normalt föräldraansvar inom den personliga assistansen ska smaldas av och hur rätten till personlig assistans för tillsyn ska stärkas.

Anf. 13 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Det är bra att socialministern uttrycker att det är helt avgörande för regeringen att rätten till assistans inte ska inskränkas. Samtidigt finns det alltså en stor oro inom funktionshindersrörelsen kopplat till det aktuella lagförslaget, nämligen över att bara den del av det grundläggande behovet som är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär ska ge rätt till personlig assistans.

I promemorian anges, precis som ministern säger, att den föreslagna lagändringen endast är en kodifiering av gällande rätt och att någon ändring i sak inte avses. Jag kan förstå principen om att rådande rättspraxis skrivs in i lagen för att förtydliga vad som gäller och för att, i det här fallet, undanta andning och sondmatning från denna praxis. Men efter att ha samtalat med ett antal jurister, fru talman, känner jag mig inte trygg med att rätten till assistans för andra grundläggande behov än andning och sondmatning faktiskt inte kommer att påverkas.

Dagens tuffa rättspraxis är en konsekvens av regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan 2016. Direktivet om att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen har varit förödande. Myndigheten började tolka gamla domar mer restriktivt, och liv och familjer har slagits i spillror. Människor har frångått sin frihet och delaktighet i samhället. De som har drabbats värst är de som ansöker om assistans för första gången. Det är i dag ytterst få som får ny assistans beviljad av Försäkringskassan, och andra som har förlorat sin rätt till assistans är de som inte hade turen att räddas av stoppet för tvåårsomprövningarna.

Många som i dag är assistansberättigade har beslut som är baserade på äldre, mer generös praxis från Försäkringskassan och domstolarna. Den befarade risken om den föreslagna lagändringen träder i kraft är att den, i kombination med att tvåårsomprövningarna återupptas, leder till att tusentals av de personer med omfattande funktionsnedsättning som i dag har personlig assistans hamnar under 20-timmarsgränsen. Därmed skulle de förlora sin statliga assistansersättning, trots att behovet är oförändrat. Det är det som är den

stora rädslan här. Det är därför vi borde lagstifta bort denna tuffa rättspraxis, inte bekräfta och kodifiera den.

Det går nog inte att fullt ut sätta sig in i den smärta som de drabbade lever med varje dag, men vi måste försöka. Vi som är förtroendevalda i Sveriges riksdag har ett ansvar att ändra lagen, så att dessa människor får tillbaka livet. Men det yttersta ansvaret, fru talman – och makten – för att ta de här initiativen ligger hos regeringen. Med tanke på den kritik gentemot lagförslaget i promemorian som redan har framförts av funktionshindersrörelsen är det sannolikt att de formella remissvaren kommer att kräva andra lagtekniska lösningar för att rädda andning och sondmatning. Återigen tvingas regeringen i så fall backa och göra om.

Fru talman! Varje dag utan lagändring är en förlorad dag. Jag hoppas därför utan regeringen redan nu har börjat fundera på vilka alternativa lagtekniska lösningar som finns.

Socialministern säger i sitt interpellationssvar att regeringen kommer att arbeta för att ”säkerställa att den personliga assistansen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet”. Hon hänvisar också till januariöverenskommelsen. Men överenskommelsen saknar den viktigaste åtgärd som krävs för att återupprätta intentionen med LSS, nämligen att säkerställa att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Det här är något som vi kristdemokrater kämpar för.

Fru talman! Jag vet att regeringens samarbetsparti Liberalerna har samma ambition som vi kristdemokrater i detta. Under en debatt här i kammaren för några veckor sedan frågade jag därför Liberalernas talesperson om han ansåg att det var hämmande att denna intention inte finns med i januariöverenskommelsen. Det positiva svar som jag fick var att överenskommelsen snarare är en hävstång och att det pågår diskussioner om att se över helheten angående samtliga grundläggande behov.

Fru talman! Jag förstår att socialministern inte kan berätta detaljer om samtal som förs mellan januaripartierna. Men jag undrar om statsrådet kan bekräfta att regeringen är beredd att göra mer för att rädda assistansen än vad som anges i januariöverenskommelsen.

Anf. 14 Socialminister LENA
HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Pia Steensland för frågan. Jag är väl medveten om att det finns en oro. Det har varit uppenbart under ganska lång tid. Det är ingen nackdel att föra den här debatten, men oavsett den förstår och ser jag den oron.

Jag tycker att det är lite tråkigt när Pia Steensland som ett mantra alltid ska läsa upp att den tuffa tillämpningen i dag på Försäkringskassan beror på regeringsbeslut och regleringsbrev. Det är inte sant. Den beror på de domar som kommit sedan 2009. År 2009 var det tyvärr inte mitt parti som satt i regeringsställning, utan då var det Pia Steenslands partikollega Maria Larsson som satt och skulle brottas med de här tuffa frågorna, vilket jag vet att hon gjorde och vilket jag gjorde

tillsammans med henne och alla andra partier. Vi fortsätter att göra det arbetet, men man måste beakta de förändringar som skett och den stora påverkan från domar som ger praxis. Annars skulle det vara väldigt enkelt att säga att vi bara ska göra ett nytt regleringsbrev. Det är den känslan som jag tror att man kanske ger människor: att det är så enkelt men att vi inte vill. Det är inte så. Det inte är fråga om att vi inte vill. Det inte är fråga om att det är väldigt enkelt och att vi låter bli. Jag vill verkligen säga det tydligt.

Den lagändring som vi föreslår syftar till att fler personer ska få assistans – inte färre; då skulle vi aldrig lägga fram den lagändringen. Man kan ha mycket stor förståelse för dem som vill ta helt andra och mycket större grepp, men det är också väldigt viktigt att vara medveten om att vi i så fall får backa. Då blir det ingen rätt till assistans för sondmatning den här sommaren, utan då handlar det om en helt annan process. Det är inte bara fråga om att säga ”samtliga grundläggande behov”, utan det är ett otroligt stort arbete som vi behöver göra, enligt ganska många som jobbar med de här frågorna. Vi är väl förstådda med att vi behöver göra ett stort arbete. De fyra partier som samarbetar i enlighet med januariavtalet har i mångt och mycket samma intentioner. Men det jag alltid tycker blir olyckligt är när det låter som att det finns någon enkel lösning som någon inte gör för att viljan inte finns.

Jag vill passa på att säga att jag verkligen tar oron på allvar. De synpunkter vi får i remissrundor tar vi också på allvar. Det är ett formellt krav att vi ska ha remissrundor, men det är ingen formalitet för mig i den meningen att vi sedan bara lägger det åt sidan. Det är klart att vi kommer att ta del av de remissynpunkter som kommer.

Jag känner ibland att det borde stå en jurist här och förklara varför man gör på ett specifikt sätt. När jag jobbar med de här väldigt svåra skrivningarna ställer jag många frågor för att försäkra mig om vad det hela leder till: Det försvårar väl inte? Kan vi göra på annat sätt? Jag ställer väldigt många frågor, för jag är inte jurist. Jag är politiker, och jag vill att människor ska få assistans när de har behov av det.

Jag vet vad man upplever som intentionen. Men anledningen till att man nu skriver in det som är praxis är att praxis är samma sak som lag. Det är inte så att Försäkringskassan utarbetar en praxis som vi nu gör till lag, utan när domstol fattar beslut blir det praxis och lag. Nu gäller det att vi skriver det för att kunna göra undantag. Annars kan vi inte ändra lagen. Då får vi låta bli att ändra lagen. Vill man fatta helt andra beslut som kräver helt andra beredningsunderlag har man inte möjlighet att fatta detta beslut om rätt till assistans för sondmatning.

Det har varit många turer om detta, och det är kuriösa som jag kanske får ta i nästa inlägg. Man tror att man täcker in hela förloppet, men sedan visar det sig att i- och urkoppling inte är med, och sedan är det rengöring som inte är med. Det finns många moment i detta, även om man kan tro att det bara är att säga att

det ska finnas rätt till assistans för sondmatning. Politiken har tagit många steg.

Anf. 15 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag vill verkligen uttrycka att jag inte betvivlar statsrådets intentioner. Du har ett hjärta i frågan och vill det absolut bästa. Det vill jag att du ska vara trygg med att jag verkligen tror.

Det jag gör i min roll är att hjälpa till för att vi ska göra vad vi kan för att säkerställa att det verkligen blir rätt och bra och att vi inte får den effekt som den stora farhågan gäller.

Utifrån den förklaring som ministern har gett förstår jag bakgrunden till att tjänstemännen på Regeringskansliet har valt den här skrivningen i promemorian. Jag förstår beskrivningen av att man gör det här undantaget. Jag är inte heller jurist, men när jag pratar med andra jurister säger de att det finns andra lagtekniska lösningar som man bör titta på för att inte riskerar att föra in den här tolkningen i lagen.

Jag är säker på att remissvaren kommer att vara ganska kritiska. De kommer att beskriva de farhågor som finns ute i rörelsen, för det handlar om människors liv. Jag vet att ministern är fullt medveten om även detta.

Jag har en kort kommentar om detta med regleringsbrevet. Ja, domarna kom främst 2009. Då var Kristdemokraterna vid makten. Men därigenom frågas inte det faktum att direktivet i regleringsbrevet som gavs var att minska utvecklingen av antalet assistanstimmar. Det som myndigheten gjorde då, fru talman, var att börja tolka de här domarna mer restriktivt. Statistiken visar det dramatiska tappet i antalet assistansberättigade och inte minst att det är otroligt svårt att komma in i systemet när man drabbas för första gången och har det här behovet.

När myndighetsrapporter visar att konsekvenserna av det här regleringsbrevet har blivit förödande menar jag, fru talman, att det är regeringens skyldighet att dra i nödbromsen. Redan i december 2017 visade rapporter från Socialstyrelsen på de kraftiga konsekvenserna. Då var det Socialdemokraterna som satt i ledningen. Enligt vår mening borde de ha dragit i nödbromsen redan då och lagt fram kraftfulla förslag till lagändringar.

Jag ställde en uttrycklig fråga till socialministern: om hon kan bekräfta att regeringen är beredd att göra mer för att rädda assistansen än vad som anges i januariöverenskommelsen, som samarbetspartier uttrycker i debatt här i kammaren. Jag vet att det är många människor med omfattande funktionsnedsättning och deras familjer som behöver höra ett svar på den frågan. Jag vore tacksam, fru talman, om socialministern kunde beröra det.

Anf. 16 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill göra en erinran. Det var helt rätt när ledamoten i slutet av sitt anförande använde ordet "socialministern". Man talar genom talmannen. Man säger inte "du" och inte "ni".

Anf. 17 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag höll nästan på att tappa frågan jag höll i minnet som Pia Steensland ställde. Jag tror att Pia Steensland förstår att jag inte kommer att stå här på en interpellationsdebatt och berätta om saker som inte tidigare är kända och om hur våra diskussioner är.

Ambitionen är att göra assistansen ännu bättre. Det är inte svårt att tänka att den ska bli ännu bättre. Det finns väldigt många och stora brister. Vi behöver inte upprepa det. Slitet med att se vad det är för förändringar vi ska göra har renderat i punkten i januariavtalet som handlar om assistans. Det gäller egenvården, det avsmalnade föräldraansvaret och tillsynen. Det är de delarna som vi är förbundna. Sedan får vi återkomma och se vad som händer ytterligare.

Jag ska inte recensera för mycket. Pia Steensland nämnde inte heller vilken ledamot det handlade om. Det är klart att man kan vilja många olika saker. Innan vi sätter ned fötter och man gör stora utredningar tycker jag att det är synd – och jag har sagt det många gånger här i kammaren, så det är ingen nyhet – att vi inte har kunnat remittera den utredning som Gunilla Malmberg gjorde för att kunna plocka delar och kunna se till att åtminstone ha beredningsunderlag. Det är inte lätt att förklara för den som är drabbad som inte får den assistans den behöver att man behöver någonting som heter beredningsunderlag.

Det är därför jag är så angelägen om att vi inte ska förenkla diskussionen alltför mycket. Det regleringsbrev som Pia Steensland talade om förändrades hastigt tillbaka. Det låg inte under lång tid. Att ett regleringsbrev som man tar bort efter några månader skulle få en förändring som påverkar i många år men inte får någon effekt talar snarast om den ambition som finns att hela tiden göra likvärdiga bedömningar i en myndighet. Man ska inte vara utsatt för att man fick rätt handläggare. Det är en gissning. Jag kanske inte ska vara på något sätt spekulativ i talarstolen som statsråd. Men jag är ganska säker på att det spelar roll. Alla håller med om att man ska få en likvärdig bedömning oavsett vem man möter. Man vill inte känna: Vilken tur jag hade som hade en så sjyst handläggare.

Det gäller att se till att man gör likadant överallt och har väldigt tydliga riktlinjer att hålla sig till. Jag tror att det spelar en roll. Det går inte bara att säga: Gå tillbaka till intentionerna. Det har gått 25 år. Lagstiftningen var som en rättighetslag som innebar att man i mötet med den enskilde skulle se behoven och se till att den får de bästa möjliga förutsättningarna att leva sitt liv som andra. Det är tyvärr inte ett unikt område när det gäller assistansen att vilja likrikta eller göra det likvärdigt och likadant. Det handlar om att vara helt säker på att man följde precis varenda punkt. Man känner inte att man har friheten att göra egna tolkningar.

Det är en utmaning i vårt myndighetssystem över huvud taget. Vi är väldigt vana vid att vi i våra andra trygghetssystem vet exakt. De går inte på ett sätt att jämföra. Men om du har den här inkomsten, är sjuk så här länge så får du den här ersättningen. Det är väldigt

svart på vitt. Svårigheten när vi är vana vid den typen av tolkningar är att man här behöver jobba på ett helt annat sätt. Man behöver se den enskildes behov. Det skulle behövas en annan flexibilitet. Det är inte så systemen ser ut. Det är inte med någon enkelhet man justerar det.

Jag förstår att det finns en oro och farhågor. Jag kan i dagsläget inte avgöra vad alla remissinstanser kommer att skriva och vilka vi kommer att lyssna till. Men vi kommer att ta dem på stort allvar. Jag kan heller inte välja vilken jurist jag lyssnar på. Vi måste naturligtvis anta att alla de jurister vi har som arbetar gör allt vad de kan. Vi har dessutom en lagrådsprövning av de saker vi gör. Jag utgår från att riksdagen som lagstiftande församling ändå har tilltro till den höga juridiska kompetens som finns. Men de politiska frågorna ska ställas rätt för att åstadkomma det vi vill.

Anf. 18 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret!

Jag uppskattar verkligen att vi har den här dialogen, att vi kan ha den och att vi har en gemensam ambition framåt att det ska bli rätt. Trots de bästa ambitionerna har det dessvärre upprepade gånger blivit fel i den juridiska processen. Talmannen hörde att socialministern nämnde det. Då har man fått backa, och tid har spillts.

Det är otroligt viktigt att lagen är på gång. Jag är glad över att socialministern beskriver att remissinstanserna kommer att tas på allvar. Jag har inte betvivlat det eller trott något annat. Till alla som lyssnar på debatten vill jag säga att vi kristdemokrater kommer att göra vårt yttersta att fortsätta att bevaka processen. Det får inte bli så att andning och sondmatning räddas på bekostnad av andra grundläggande behov.

Jag vill avslutningsvis betona att vi kristdemokrater upplever att personlig assistans alltmer börjar ses lite grann som en vård- och omsorgsinsats. Vi anser därför att det är avgörande att LSS i sig återgår till grundintentionen. LSS ska fortsatt vara en frihetsreform som ska säkerställa att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna vara fullt delaktiga i samhället.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen precis som vi kristdemokrater kommer att ta ett tydligt ställningstagande för att driva arbetet inom funktionshindersområdet framåt med just utgångspunkten att rätten till assistans inte bara ska stärkas för vård och omsorg. Personer med omfattande funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv som andra på sina unika villkor och vara fullt delaktiga i samhället. Det handlar i grunden om mänskliga rättigheter och vilket samhälle som vi vill ha.

Anf. 19 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag instämmer verkligen i Pia Steenslands avslutningsanförande. En av de utmaningar vi har är att se till det. Det är inte ovanligt att personer som man många gånger tänkte på när man såg

assistansreformens tillkomst är personer som i dag ser sig bli av med rätten till assistans. Jag delar verkligen den uppfattningen.

Jag vill avsluta med att upprepa att vi kommer att vara extremt noga när det gäller remissynpunkterna. Vi ska skriva så tydligt det bara går. Samtidigt är jag väldigt angelägen om de insatser vi behöver och vill göra för att se till att personer och framför allt barn med behov av assistans för sondmatning och andning verkligen får det. Behöver vi göra fler saker? Tveklöst är det så. Jag har förut nämnt vad som finns i januariavtalet. Vi får återkomma.

Jag vill slutligen säga att jag är väldigt oroad över de prognoser vi får från Försäkringskassan. Det handlar om att titta i backspegeln men också om vilka prognoser vi ser framför oss. Vi vill ju se en vändning. Det är inte så att vi inte budgeterar och hoppas att det blir pengar över. Tvärtom vill vi se en vändning. Vi vill att assistansen ska komma dem till del som har behoven. Den utvecklingen måste vi se. Vi gör inte det än, och det bekymrar mig väldigt mycket.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:67 om nationens ansvar för läkemedelsförsörjningen

Anf. 20 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Anders W Jonsson har frågat mig om regeringen har vidtagit de nödvändiga förtydliganden i uppdrag och mandat som Riksrevisionen identifierat i sin rapport från 2018, om regeringen kommer att inkludera försörjningen av läkemedel och viktig sjukvårdsmaterial i nästa försvarsbeslut i enlighet med Försvarsberedningens betänkanden och statsministerns uttalanden om att nästa försvarsbeslut ska utgå från dessa, och vilka åtgärder i övrigt jag och regeringen vidtar med anledning av den nu uppkomna situationen i flera olika regioner rörande läkemedelsförsörjningen.

Som jag tidigare framfört ser jag mycket allvarligt på den uppkomna situationen. Regeringen och flera statliga myndigheter har noggrant följt utvecklingen. Socialstyrelsen har en samordnande roll, tar fram lägesbedömningar och anordnar samverkanskonferenser. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) stöder Socialstyrelsen och följer också händelseutvecklingen för att tidigt upptäcka konsekvenser inom andra sektorer. Inspektionen för vård och omsorg har inlett ett tillsynsärende. Det som har hänt visar att en kort tids leveransproblem kan medföra stor påverkan på landstingens verksamhet, vilket är mycket oroande. Det är därför viktigt att utreda vad som gått fel och hur liknande situationer kan förebyggas i framtiden.

De senaste veckornas problem med materialbrist rör inte läkemedel utan främst förbrukningsartiklar som behövs för att bedriva hälso- och sjukvård. Men

självkärligt är det lika allvarligt om läkemedelsförsörjningen inte skulle fungera.

Regeringen har agerat med anledning av rapporterna från Riksrevisionen, Socialstyrelsen och Försvarsberedningen. En viktig åtgärd var att tillsätta Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap. Utredningen ska bland annat se över om det finns skäl att förtydliga landstingens, kommunernas, statens eller privata aktörers ansvar. Syftet med utredningen är bland annat att öka motståndskraften vid störningar i försörjningen av läkemedel och medicinteknik och dessutom få en försörjningskedja som kan ta höjd för ökade och specifika behov vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap. I utredningens uppdrag ingår att analysera och bedöma förslagen avseende hälso- och sjukvården i Försvarsberedningens rapport *Motståndskraft*.

När det gäller läkemedel vill jag påminna om att det var alliansregeringen som genomdrev omregleringen av apoteksmarknaden, som medförde att staten avhände sig ett viktigt verktyg för att trygga tillgången till läkemedel vid kriser och höjd beredskap. Det gjordes utan att man säkerställde att behovet skulle kunna tillgodoses på andra sätt. Före omregleringen hade Apoteket AB ett åtagande enligt verksamhetsavtalet med staten att på affärsmässiga grunder fullgöra uppgifter inom Totalförsvarets läkemedelsförsörjning. Apoteket AB skulle också fullgöra samma uppgifter som de myndigheter som hade ett ansvar enligt den då gällande förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap. Varken Apoteket AB eller någon annan apoteksaktör har i dag något motsvarande åtagande.

Vi behöver en fungerande tillgång till läkemedel och hälso- och sjukvårdsmaterial under normala förhållanden såväl som vid kris och höjd beredskap. Regeringen kommer därför att ge Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap tilläggsdirektiv. Syftet är att utredningen även ska kunna se över hur man kan förebygga och hantera bristsituationer som uppstår, trots att det inte finns någon yttre påverkan i form av en allvarlig händelse.

Anf. 21 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret!

Den senaste månaden har vi bevittnat ett haveri i den svenska sjukvården. Det var dessutom ett omfattande haveri. Bristen på elementärt och enkelt material i fem av våra regioner gör att man är uppe i 500 inställda operationer, och det är oerhört allvarligt.

Det som fick mig att för några veckor sedan skriva interpellationen var just att statsrådets svar då var att ansvaret inte låg på staten utan på regionerna som hade tecknat ett dåligt avtal. Jag anser att i fråga om svensk sjukvård är det otroligt viktigt att det sker ett systematiskt kvalitetsarbete. Oavsett om det är fråga om en liten händelse på en enskild mottagning eller ett haveri av denna omfattning måste man ta tillfället i akt och göra allt man kan, ta ansvaret, för att försäkra sig om att det som nu har hänt aldrig ska hända igen.

Det som nu har hänt har inte varit en blixtnedslag från klar himmel. Det har kommit varningssignal på varningssignal om att något sådant skulle kunna hända. Nu var det mer en slump att det var just de fem regionerna som drabbades.

Socialstyrelsen gör upprepade risk- och säkerhetsanalyser. Gång på gång har man i dem till regeringen sagt att det råder en sårbarhet i läkemedelsförsörjningen och att det är svårt att säkra lagerhållningen av annat material. Dessutom har Riksrevisionen i en omfattande granskning sagt att detta är en i allra högsta grad svag punkt i den svenska sjukvården, och Socialstyrelsen har svårt att fullgöra sin roll som bevakningsansvarig myndighet på grund av att regeringen har gett ett ottydligt uppdrag och dessutom ett ottydligt mandat.

I dag på förmiddagen var representanter för Läke- medelsverket på besök i socialutskottet, och de påpekade att det råder en ottydlighet om vilken myndighet som över huvud taget har ansvaret. Därtill kommer Försvarsberedningen, som har tittat mycket på den civila beredskapen. I rapporten *Motståndskraft* tog man också upp just dessa frågor. Att regeringen i det läget avhänder sig ansvaret och lägger ut det på regionerna fick mig att reagera. Här måste regeringen ta ett samlat grepp och se vad som kan göras och vilka slutsatser som kan dras. Det här är i allra högsta grad ett nationellt ansvar.

Jag ger statsrådet det att efter att jag skrev interpellationen har det blivit en delvis annan attityd. Det har fattats ett antal beslut som faktiskt går i rätt riktning. Men oron kvarstår för om det görs tillräckligt på området.

Vid det motsvarande haveriet vad gäller NKS i Stockholm var regeringen snabbt ute och sa att det ska tillsättas en statlig utredning som ska få i uppdrag att noga granska vad som har hänt på NKS i Stockholm och på vilket sätt man – underförstått Alliansen – har misskött den regionen. Men i fråga om det nuvarande haveriet var det inte alls lika självklart att regeringen skulle gå in och med skärpa se till att ett sådant haveri aldrig händer igen. Man får lätt misstanken att det kan bero på att det var en socialdemokrat som undertecknade just det avtalet.

Min fråga kvarstår om vilka ytterligare åtgärder som ska vidtas.

Anf. 22 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Anders Jonsson, för frågan, även om jag tycker att Anders Jonsson är lite onödigt konspiratorisk. Jag har inte tagit reda på vem som har undertecknat någon form av upphandlingsavtal.

Tyvärr är det så att politiker inte alltid är så införstådda med hur det ser ut. Det här är en del av de beslut man medvetet måste fatta. Man avhänder sig ganska mycket av inflytande genom att låta tjänstemän sköta upphandlingar, och sedan när en upphandling har gjorts är man beroende av den som har skött upphandlingen. Och detta är en av de frågor som många ställer sig. Just i exempelvis Stockholmsregionen backade

man för ett antal år sedan och sa att det här ska skötas i egen regi för att därmed ha en helt annan kontroll på hur beredskapen ska se ut.

Jag vill backa tillbaka lite grann. Jag tycker att Anders Jonsson har rätt i det han skrev i interpellationen och vad han har sagt i sitt anförande. Här har ett antal regioner inte tecknat ett nog robust avtal. Det måste ändå sägas. I det här fallet handlar det inte heller om läkemedel, vilket egentligen är temat för interpellationen. Upphandlingen för de fem regionerna handlade om sjukvårdsmaterial. Det hade fungerat i 18 års tid, och sedan gjordes en upphandling för att spara lite pengar. Den upphandlingen var i efterhand dyrköpt.

I det sammanhanget kvarstår jag vid att regionerna har ett stort ansvar. Man kan inte göra dåliga upphandlingar och sedan säga att någon annan ska hjälpa till. Men vi måste naturligtvis granska och följa upp. Det är därför den sittande utredningen som ska se över hälso- och sjukvårdens beredskap ska få ett tilläggsdirektiv. Det känns angeläget.

Jag vill också understryka att Socialstyrelsen i dag har ett ansvar. Det kan vara intressant att höra att Socialstyrelsen ansvarar för beredskapslager med hälso- och sjukvårdsmaterial, men dessa lager har successivt avvecklats. Sedan finns en lista på vad som fortfarande finns i lagren. Detta är en del av det som beredskapsutredningen ska titta på, till exempel elverk, kirurgiska instrument, läkemedel, medicinteknisk utrustning, skadepaltsutrustning och en del andra saker. Folkhälsomyndigheten lagrar antivirala läkemedel, läkemedel mot olyckor med kemiska ämnen och på grund av terroristhandlingar samt strålskyddsinstrument och skyddsutrustning.

Det är inte så att ingen har något ansvar, men det är precis därför en utredning har arbetat i snart två års tid. Det kommer att vara en viktig händelse när den utredningen lägger fram sitt förslag, men det är svårt att föregå utredningen eftersom det är fråga om ett omfattande arbete för utredaren.

Jag vill också understryka något som har varit svårt, och som mycket av kritiken från Riksrevisionen gäller, nämligen frågan om läkemedel. När Apoteket AB var den enda aktören var det lättare att peka på aktören och säga vad ansvaret gällde. Oavsett hur man ser på omregleringen av apoteken är det genuint mycket svårare att säga hur man ska säkra beredskapen på läkemedelssidan. Som jag förstår det fanns en idé om att hitta ett sätt att få någon aktör att ta ett affärsmässigt ansvar. Dit har man inte kommit. Det tar jag delvis ansvar för, men detta är en viktig fråga för krisberedskapsutredningen.

Problemet är identifierat och utreds. Det hade varit önskvärt att utredningen hade funnits på bordet för länge sedan, men nu är den snart på bordet – och vi får fortsätta därifrån.

Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag känner ändå inte att jag har fått en respons vad gäller allvaret i situationen. Nu råkade det vara fråga om dessa fem regioner, och det råkade

handla om upphandling av sjukvårdsartiklar – inte läkemedel – som har fått så förödande konsekvenser. I det läget bör larmklockan ljuda på nationell nivå.

Nu är det antal statliga myndigheter som håller på att titta på frågan. Men det behöver inte vara upphandlingarna som går fel nästa gång, utan det kan vara fråga om transporter, smitta eller brist på läkemedel och så vidare. Det finns ett stort antal saker.

Hur ska vi i det här landet, med kanske världens bästa sjukvård, kunna utföra sjukvård även i ett läge med större störningar? Det må vara en upphandling som har gått snett, men det kan också vara fråga om ett antal andra saker. Nu finns ett antal saker, och larmklockorna har ljudit tidigare. Riksrevisionen och Forsvarsberedningen har påpekat detta, och Socialstyrelsen har gång på gång på sin risk- och säkerhetsanalys påpekat att det inte finns ett robust system i Sverige.

Det är klart att nu, när vi befinner oss mitt i haveriet, handlar det om att laga efter läge och se till att man kan lösa de akuta situationerna. Men regeringen behöver också kliva fram och ta ett samlat ansvar på samma sätt som man gjorde när det gällde NKS, då man tillsatte en statlig utredare som skulle gå igenom alltihop utifrån de analyser som fanns.

På samma sätt borde regeringen agera även här: Ta ett samlat grepp! Se till att samla in allt det arbete som nu görs och som kommer att göras under kommande månader från alla statliga myndigheter! Det gäller även den utredning som jobbar med det här. Man måste ta ett samlat grepp och se till att komma med förslag på lagändringar och annat som innebär att detta inte ska kunna hända igen.

Tack och lov var det detta som hände och inte något allvarigare, skulle man kunna säga. Det här innebär ju att man ändå har kunnat fortsätta med akuta operationer i de här regionerna. Det som har fått ställas in är planerad kirurgi och andra planerade åtgärder. Det är illa nog, men det här är ändå någonting som vi ska ta till vara i form av att det är en larmklocka. Och den larmklockan får inte ljuda ut i tomma intet, utan det måste finnas en sjukvårdsminister och en regering som är beredda att ta det samlade ansvaret och sedan komma tillbaka och föreslå åtgärder för hur man ska se till att det här aldrig händer igen. Det är fortfarande dessa signaler som jag saknar från regeringen och från sjukvårdsministern.

Anf. 24 Socialminister LENA

HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag hör Anders W Jonssons kritik. Jag vill inte säga att den rinner av mig, men jag tycker faktiskt inte att den känns riktigt rättvis.

Jag tänker ägna åtminstone ett par av de här minuterna åt att tala om vad den utredning som tillsattes hösten 2018 arbetar med. Det är inte så att larmklockorna ringer och att ingen gör någonting och ingen har förstått någonting förutom Anders W Jonsson, som har förstått allt haveri och så vidare. Detta är ju ett skäl till att utredningen har tillsatts. Den har arbetat i drygt ett år och har ett år kvar.

Utredningen ska bland annat göra en översyn av hälso- och sjukvårdens beredskap och lämna förslag på hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera sådana här händelser långsiktigt ska utvecklas. Den ska se över nuvarande ordning för att säkerställa att det finns tillgång till läkemedel och annan hälso- och sjukvårdsmaterial vid allvarlig händelse i fredstid och höjd beredskap.

Utredningen ska med utgångspunkt i ansvarsprinciper, det vill säga att den som har ansvar i normala fall för en verksamhet också har motsvarande ansvar under kris- och krigssituationer, pröva om det finns behov av att förtydliga olika aktörers ansvar. Den ska pröva behovet av en närmare samverkan mellan landstingen och se över om landstingens samarbete med andra aktörer inom beredskapssystemet behöver utvecklas.

Utredningen ska analysera behovet av och ändamålsenligheten med nuvarande beredskapslagring och kartlägga hälso- och sjukvårdens beroende av privata aktörer för att hantera allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap och kartlägga vilka krav landstingen ställer på dessa samt vid behov föreslå förändringar.

Utredningen syftar bland annat till att öka motståndskraften vid störningar i försörjningen av läkemedel och medicinteknik och att dessutom få en försörjningskedja som kan ta höjd för ökade specifika behov vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap. Utredningsarbetet ska resultera i en färdplan för hur beredskapen ska utvecklas och förslag till de författningsändringar som fordras.

För närvarande bereder vi, som jag tidigare har nämnt, tilläggsdirektiv till utredningen för att fånga in detta, som faktiskt inte alls handlar om något stort som kommer utifrån utan om saker som kan uppstå vid mindre störningar.

Jag vill passa på tillfället att säga någonting om NKS. Det var inte så att samma dag som man tabbade sig med NKS tillsatte regeringen en utredning, utan det har gått år. När man ser hur man rent ekonomiskt har hanterat situationen har det varit viktigt att se över det.

Men det är samma sak här: Om den här utredningen och beredskapsutredningen inte redan hade varit tillsatta skulle det ha varit läge att tillsätta en utredning. Men nu tillsattes utredningen för mer än ett år sedan, och den får dessutom tilläggsdirektiv för att visa att vi inte bara ska se på de allvarligaste händelserna och störningarna utan att det även kan vara andra saker som inträffar.

Jag har därför lite svårt att se på vilket sätt sjukvårdsministern i övrigt skulle ta ansvar för hela situationen förutom att fortsätta att se till att man samordnar och utreder. Vi behöver göra förändringar för att se till att detta inte händer igen, men jag tycker att det skulle kännas lite förhastat om jag stod och hittade på vilka förändringar som skulle göras.

Jag avvaktar utredningen, och under tiden har man från Socialstyrelsens sida haft täta kontakter med de berörda regionerna och med samtliga regioner för att både försäkra sig om hur deras läge är och om hur man

kan bistå varandra. Det är inte givet att man bistår varandra som grannlandsting eller grannregion, men då har Socialstyrelsen varit där för att underlätta detta och synliggöra hur behoven ser ut.

Jag vill understryka att hela läkemedelsförsörjningsfrågan verkligen kan vara föremål för ännu en interpellation eller andra debatter och samtal, för den är i sig väldigt omfattande. Hur ska lagen se ut? Vem skulle kunna handha detta? Det är en viktig fråga att se på, men jag tänker att det ändå är ganska uppenbart att sedan vi fick omregleringen med många olika aktörer har det blivit mer komplext och svårare. Jag, mina företrädare och kanske också de som fattade beslutet kan vara självkritiska här och säga: Hur hanterar vi detta?

Jag hoppas att utredningen också på detta område ger oss bättre förutsättningar så att vi kan fatta de nödvändiga besluten för att vi ska stå väl rustade. Det är klart att ambitionen är att vi ska en svensk hälso- och sjukvård som alltid är väl fungerande efter människors behov.

Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag skrev interpellationen i ett läge där ministrarnas svar på haveriet i de här regionerna var: Det är regionernas ansvar. Det är de som har tecknat avtalet.

Det tyckte jag var helt fel signal från en regering och från en sjukvårdsminister, framför allt i ett läge där detta inte kom som en blixt från klar himmel. Det fanns tydliga indikationer från myndigheter, Riksrevisionen och så vidare på att vi måste säkra detta så att vi kan hantera sjukvården även i kristid och även när det uppstår störningar.

Nu har det kommit positiva signaler, måste jag säga, från regeringens sida. Det gläder mig. Just i det här läget hanterar man fortfarande akut situationen i regioner, och då är det såklart inte rätt tillfälle att fatta nya beslut. Men jag kan säga att det i socialutskottet finns en stor oro för hanteringen av det som har hänt.

Därför finns också på utskottets bord nu ett utskottsinitiativ som handlar just om det här. Det handlar om att begära redovisningar och att se till att vi verkligen får en uppföljning. Vi ska använda oss av det allvarliga som nu har hänt och se det som en larmklocka. Detta ska bli en tydlig signal till regeringen och sedermera även till riksdagen att se till att säkra att svensk sjukvård inte tvärnitar bara på grund av att det har upphandlats på ett dåligt sätt.

Där ingår såklart även att man ska kunna se över om det finns något som behöver ändras i lagen om offentlig upphandling. Det är möjligt att det kan komma att krävas korrigeringar även där. Men varje sten måste vändas på för att se om vi kan vidta åtgärder som gör att det här inte händer igen.

Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska ändå hålla ett försonande avslutningsanförande, för jag tänker att här behövs det verkligen att alla goda krafter samarbetar. Det finns

ingen av oss som känner något behov av att vi inte ska lösa problem eller att vi inte ska försöka vara förutseende.

Men jag tycker att man möjligen kan skilja på detta och undertecknads kommentarer de allra första dagarna. Jag tycker att regionerna har huvudansvaret för svensk hälso- och sjukvård. Jag tycker att de måste ta det ansvaret och förstå att de har det även när det är tufft, även när det blåser och även när man har en dålig upphandling och noll lager. Man har inga lager, och man har ingen beredskap. Man tänker: Det här tar slut, men i morgon kommer det en ny leverans!

Det är inte att ha beredskap. Jag tycker att det är viktigt att denna beredskap och detta ansvar landar hos varje region och att man förstår det här till fullo. Annars tycker jag inte att de tar sitt ansvar, och då blir det svårt med den ansvarsfördelning som i dag finns.

Vi ska dock självklart göra allt som är möjligt. Jag vill gärna signalera till Anders W Jonsson och till socialutskottet att det är positivt att man tar i frågan och att man gärna kan samverka med andra utskott, om jag får föregå det hela lite grann.

Lagen om offentlig upphandling ligger ju inte på Socialdepartementet. I det här fallet berörs hälso- och sjukvården, men själva lagstiftningen ligger inte hos Socialdepartementet. Därför är det angeläget att också de som arbetar med denna lagstiftning funderar på vad den skulle kunna spela för roll. Det handlar om Upphandlingsmyndigheten och så vidare. Nu flyttar jag över ansvaret till en annan ministers knä, men någonsans är det viktigt att se att det är många olika aktörer som är inne i detta och att det är en komplex och omfattande verksamhet att bedriva svensk hälso- och sjukvård, inte minst på våra stora sjukhus.

Jag ser fram emot fortsatt gott samarbete med Anders W Jonsson och hans parti, med övriga partier och med socialutskottet för att göra allt vi kan för att detta inte ska hända igen.

Ansvar ligger naturligtvis hos Sveriges hösta beslutande och lagstiftande församling, men det ligger också hos varje enskild region. De måste se till att de har en beredskap för de händelser som kan inträffa, inte minst när man gör upphandlingar utan robusta avtal.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:64 om åtgärder mot den ökande psykiska ohälsan

Anf. 27 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig om jag ämnar ta problemet med ökande psykisk ohälsa på allvar och göra allt jag kan för att bryta trenden med alltmer ökande psykisk ohälsa samt om jag ser att åtgärder brådskar och att jag inte kan gömma åtgärder i utredningar och utvecklingsområden.

Den ökande psykiska ohälsan är ett allvarligt samhällsproblem. Risken att drabbas av psykisk ohälsa och sjukskrivning är störst i så kallade kontaktyrken inom skola, vård och omsorg. Det är områden där kvinnor arbetar i stor utsträckning. Regeringen har vidtagit flera åtgärder i syfte att minska den arbetsrelaterade ohälsan.

Jag delar Elisabeth Björnsdotter Rahms uppfattning att arbetsgivaren behöver verktyg för att kunna förebygga sjukfrånvaro bland anställda. Företagshälsovården kan ge sådant stöd till arbetsgivaren. Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Mynak, har i uppdrag att följa och främja företagshälsovårdens utveckling. Mynak ska bland annat utarbeta forskningsbaserade riktlinjer som ger konkreta råd om insatser, bland annat vid psykisk ohälsa.

Arbetsmarknadens parter har också en viktig roll i sammanhanget. Parterna har på regeringens initiativ kommit överens om att arbeta för bättre arbetsmiljö och minskad sjukfrånvaro. Det handlar om såväl förebyggande åtgärder som bättre möjligheter för sjukskrivna anställda att återgå i arbete. Regeringen följer upp avsiktsförklaringarna genom återkommande samtal med parterna.

Regeringens uppfattning är att ökade kunskaper och goda exempel kan bidra till hälsosammare arbetsplatser. Mynak har därför getts i uppdrag att sammanställa forskning med fokus på faktorer som skapar friska och välmående arbetsplatser.

För att stärka individens möjligheter till rehabilitering har arbetsgivaren sedan den 1 juli 2018 ansvar att senast 30 dagar efter sjukfallets start ta fram en plan med åtgärder för återgång i arbete. Denna lagreglerade skyldighet kombineras med bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktad rehabiliteringsstöd. Sådant expertstöd kan ges av företagshälsovården eller annan instans med liknande kompetens.

Tidiga kontakter mellan vården och arbetsgivaren kring en patients behov av anpassningar på arbetsplatser kan förkorta ett sjukfall. Sådana kontakter kan till exempel tas av en rehabiliteringskoordinator, om patienten medger det. I budgetpropositionen föreslår regeringen att det införs en lagstadgad skyldighet för landstingen att erbjuda koordineringsinsatser till sjukskrivna patienter. Denna skyldighet föreslås träda i kraft den 1 februari 2020.

Ett annat område som tas upp i interpellationen är de utmaningar som den ökande psykiska ohälsan innebär för relationerna mellan vården och Försäkringskassan. Hanteringen av sjukförsäkringens sjukdomsbegrepp är inte okomplicerad. Därför behövs en konstruktiv dialog mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. När dialogen brister är det ytterst individen som hamnar i kläm. Socialstyrelsen och Försäkringskassan har på uppdrag från regeringen åtagit sig att vidta ett antal konkreta åtgärder i syfte att skapa samsyn och förståelse för varandras uppdrag. Arbetet ska göras tillsammans med hälso- och sjukvården. Det handlar således inte om att gömma frågan. Tvärtom ser jag myndigheternas arbete som centralt för en

välfungerande sjukskrivningsprocess och kommer att följa det noggrant.

Den ökande psykiska ohälsan är en utmaning för hela samhället. Detta är en fråga som jag och regeringen tar på största allvar. Mycket har gjorts, men jag nöjer mig inte med det. Min och regeringens utgångspunkt är att ingen ska behöva bli sjuk av sitt arbete, och om man drabbas av ohälsa ska man snabbt kunna återgå i arbete. All ohälsa som kan förebyggas ska också förebyggas.

Anf. 28 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Ja, den psykiska ohälsan är ett stort problem. I en tidigare debatt som jag hade med en av statsrådets kollegor hänvisade jag till att 10 000 personer ringer 112 och ber om hjälp varje dag. Som jämförelse sjukskrivs 500 personer i Sverige varje dag. Enligt Ekonomifakta är det ungefär 30 procent av dessa 500 som blir sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa. Det är ett stort antal människor vi talar om i dag.

Därför blir jag orolig då statsrådet lämnar så stort ansvar till en myndighet som Mynak, som själv utreds för en dålig arbetsmiljö präglad av stor psykisk ohälsa. Jag blir ännu mer orolig då en sådan myndighet ska utreda den stora psykiska ohälsa som vi ser växa i vårt land med ganska stor hastighet.

Det jag menar med att vi ska ha en konstruktiv dialog, vilket jag är tacksam för att statsrådet lyfter fram, är att vi måste se över hur Försäkringskassans beslutstöd är sammankopplat med psykiatriska diagnoser, sett utifrån att det beslutstöd som finns i dag inte är kopplat till sådana och definitivt inte kopplat till den samsjuklighet som nästan alltid följer med psykisk ohälsa. Det innebär att personer med psykisk ohälsa som har stora problem sedan tidigare måste slåss ännu mer på grund av att Försäkringskassan som beslutsfattande myndighet har ett bristfälligt beslutstöd som gör att dessa människor inte får den sjukskrivning som de kanske skulle behöva.

Dessutom har man inte ställt tillräckligt höga krav på att ge resurser till arbetsgivare för att de exempelvis ska kunna se psykisk ohälsa hos sina anställda 90 dagar innan de står där. Det vore ju det bästa tänkbara att jag som arbetsgivare ges resurser för att kunna se mina medarbetare innan den psykiska ohälsan inträffar och innan de hamnar i en långvarig sjukskrivning.

Det finns alltså otroligt mycket mer vi kan göra för att förhindra psykisk ohälsa. Men jag sätter definitivt inte min tilltro till att detta ska utredas av en myndighet som har stor psykisk ohälsa inom sin egen verksamhet.

Anf. 29 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack Elisabeth Björnsdotter Rahm, för inlägget och för engagemanget i den här frågan!

Vi ska göra allt vi kan för att förebygga ohälsa på den svenska arbetsmarknaden. Många av dem med yrken som i stor utsträckning är drabbade av psykisk ohälsa arbetar i den offentliga sektorn. Det har att göra

med arbetsmiljön i den offentliga sektorn. Det har att göra med arbetsbelastningen. Det har att göra med underfinansieringen av den offentliga välfärden i vårt land och underbemanningen i svensk sjukvård, i svensk äldreomsorg, i svensk skola, i svensk polis.

Lösningen, åtminstone delvis, på problemet med psykisk ohälsa är att satsa på att förbättra arbetsmiljön och bemanningen i de offentliga verksamheterna. Jag hoppas att vi kan samarbeta även kring detta. Då måste vi också satsa ekonomiskt på svensk välfärd.

Fru talman! Jag vill passa på att hylla Elisabeth Björnsdotter Rahm och även Hans Rothenberg, som jag härnäst kommer att ha en interpellationsdebatt med i fråga om den sociala försäkringen, vår sjukförsäkring. Jag gläds över att det finns moderater i denna kammare som vågar lyfta frågan om sjukförsäkringen. Det är inte så det låter på Moderaterna när man läser partiets budgetmotioner. Låt mig upprepa vad som sagts av Moderaterna i den budgetmotion som nu ska behandlas av denna kammare.

Man vill införa en ny karensdag dag 15. Det innebär att den första dagen efter sjuklöneperiodens slut är utan ersättning. Man vill återinföra den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen och sänka taket i sjukförsäkringen till 7,5 prisbasbelopp. Man vill trappa ned ersättningen dag 90 och dag 365. Man vill sänka ersättningstaket för arbetslösa sjukskrivna.

Moderaterna anger att besparingsförslagen i deras budgetmotion syftar till att finansiera satsningar som handlar om skattesänkningar. Skattesänkningar ska finansieras med kraftiga besparingar på, nedskärningar i och attacker mot den svenska socialförsäkringen och sjukförsäkringen.

Jag har därför, fru talman, anledning att hylla Elisabeth Björnsdotter Rahm och varena moderat som är beredd att ställa sig i denna kammare och säga: Nej, jag går emot min partiledning, som genomförde delar av dessa förslag när Moderaterna ansvarade för socialförsäkringarna under Reinfeldts och Borgs tid. Jag är beredd att hylla varena moderat som gör detta.

Kan vi sträcka ut en hand till varandra, lämna Anders Borgs, Ulf Kristerssons och Fredrik Reinfeldts linje i dessa frågor och komma överens om att vi ska ha en socialförsäkring som fungerar för vanligt folk, också för dem med psykisk ohälsa, är jag den första att verka för samverkan i svensk politik och att erkänna att det finns mod i detta hus, också i Moderata samlingspartiet när det gäller socialförsäkringar.

Tack för interpellationen och för att riksdagsledamoten lyfter denna fråga!

Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Jag har aldrig tidigare blivit så hyllad av ett socialdemokratiskt statsråd. Det tycker jag nästan är värt en applåd, men så gör vi inte i vår kammare. Jag vill dock, fru talman, med stora bokstäver få fört till protokollet att jag är otroligt tacksam över den stora hyllning som jag och min kollega Hans Rothenberg får i denna kammare.

Försäkringskassan är en dysfunktionell myndighet i detta läge. De har inte de rätta instrumenten för att hantera psykisk ohälsa. Men min ingång i detta är att vi ska undvika att personer hamnar i Försäkringskassans dysfunktionella beslutsstöd. Vi ska ge verktyg så att man tidigt kan upptäcka psykisk ohälsa och så att vi i vår välfärd och omsorg kan – här håller jag med statsrådet – ge arbetsledare och medarbetare verktyg för att undvika psykisk ohälsa. De verktygen finns inte i dag.

Jag tycker därför att vi måste säkerställa att Försäkringskassan har bättre verktyg. Detta är givetvis något vi kan göra tillsammans, och det hoppas jag att vi kan. Jag tar definitivt emot statsrådets utsträckta hand för att kunna förbättra verktygen och se till att de som tyvärr hamnar i psykisk ohälsa och sjukskrivning på ett mycket snabbare, bättre och effektivare sätt kan få den hjälp de behöver.

Jag tror att man måste göra en tillsyn av den psykosociala arbetsmiljön inom särskilda yrkesgrupper för att vi ska kunna undvika psykisk ohälsa. Det är sedan 2014 den snabbast växande sjukskrivningsdiagnosen, och 70 procent av de sjukskrivna med diagnosen psykisk ohälsa är kvinnor – därav det stora problemet och mitt stora engagemang. Jag har jobbat i nästan 30 år som sjuksköterska, så jag vet precis vad jag talar om. Jag ser utmaningarna med den ökande psykiska ohälsan, och där har vi inte de verktyg som behövs.

Om vi får en konstruktiv dialog och givetvis mer resurser till den offentliga sektorn så att vi kan ge den rätt verktyg för att motverka den psykiska ohälsan kan jag mycket väl sträcka ut handen och hoppas att vi kan genomföra kraftfulla åtgärder och incitament för att förebygga psykisk ohälsa.

Anf. 31 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag är övertygad om att denna dialog kan komma att leda till konkreta arbeten också i denna kammare för att ta tag i problemen.

Det ämne som Elisabeth Björnsdotter Rahm lyfter – arbetet på arbetsplatser för att förebygga psykisk ohälsa – är väldigt centralt. Jag tycker att det ändå är värt att läsa upp en del av det som Arbetsmiljöverket gör på detta område just nu, i kommunal sektor:

Arbetsmiljöverket har tagit fram en strategi för tillsyn av kommuner och regioner för att tillsynsinsatserna ska träffa rätt organisatorisk nivå. Under 2019 träffar myndigheten samtliga kommuner och regioner på politisk nivå för att informera om det ansvar som politiker har som arbetsgivare och hur arbetsmiljölagsstiftningen fungerar. Detta ska sedan under 2020 följas upp med stickprovsinspektioner för att ta reda på hur den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet sköts.

I går var jag i Sundsvall. Då hörde jag, fru talman, att Arbetsmiljöverket alltså har en dialog på den politiska nivån om villkoren för dem som arbetar i den kommunala sektorn, där vi ser en oroande trend när det gäller den psykiska ohälsan, inte minst bland undersköterskor. Arbetsmiljöverket gör alltså heroiska

insatser, och man tar detta på allvar. Man kombinerar en direktdialog med de politiskt ansvariga i varenda kommun och region i Sverige med inspektioner 2020. Det är rätt väg att gå.

Det har samtalats om dessa frågor väldigt länge. Jag tror dock att jag och Elisabeth Björnsdotter Rahm är helt överens om att om saker ska ske måste de högst ansvariga för dessa frågor ställas till svars, och Arbetsmiljöverket måste få rätt resurser.

Sedan kommer vi ändå inte runt frågan om bemanningen i offentlig sektor. Har du för få undersköterskor på ett äldreboende får du dålig arbetsmiljö. Det ligger i sakens natur. Ska vi förbättra arbetsmiljön måste undersköterskorna få fler kollegor. Då måste vi i praktiken nå upp till den överenskommen som finns om rätten till heltid i kommunal verksamhet inom äldreomsorgen.

Väldigt mycket positivt händer just nu. Men det måste bli konkreta förändringar, och det kräver att politiker tar ansvar – inte bara politiker i denna kammare utan också politiker på den lokala och den regionala nivån. Mycket hänger på att våra inspektionsmyndigheter, i det här fallet Arbetsmiljöverket, får rätt verktyg och rätt metoder för att tvinga fram ett förändringsarbete, vilket också följer av svensk lagstiftning.

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER
RAHM (M):

Fru talman! Jag tror inte att mer resurser alltid är lösningen när det gäller den psykiska ohälsan. Jag tror att man ska se över hur arbetsfördelningen och arbetsmiljön över huvud taget ser ut på respektive arbetsplats. Då är det inte alltid mer resurser som är lösningen på problemet.

Jag tror absolut inte att rätten till heltid kommer att lösa problemet med den psykiska ohälsan, snarare tvärtom. Många av de kvinnor som jobbar inom skola, vård och omsorg orkar inte jobba heltid.

Har man då en lagstiftning som säger att man måste jobba heltid kommer vi att få se ännu högre siffror när det gäller psykisk ohälsa, och det är inget som jag vill se. Jag tror att vi måste tänka brett, öppet och gemensamt för att hitta en lösning så att den psykiska ohälsan minskar, framför allt inom vård, skola och omsorg. Jag tror dock absolut att en konstruktiv dialog med både kommuner och regioner måste till för att vi ska kunna minska den psykiska ohälsan. Utan den kan statsrådet och jag fatta beslut och stifta lagar om vad som helst, och det kommer ändå inte att hända något.

Anf. 33 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis återigen tacka Elisabeth Björnsdotter Rahm för denna viktiga och konstruktiva interpellation och dialog liksom för engagemanget i frågan. Vi är helt överens om att mer resurser till välfärden inte är den enda lösningen på den här frågan, men vi kan nog vara ganska säkra på att det åtminstone i svensk äldreomsorg är för få som arbetar. Det leder till en alltför hög arbetsbelastning, vilket i sin

tur påverkar arbetsmiljön för våra undersköterskor. Detta leder i sin tur till att de drabbas av psykisk ohälsa i större utsträckning än andra yrkesgrupper.

Rätten till heltid är just en rätt, inte en skyldighet. Den måste då kombineras med en verklig möjlighet att gå upp i heltid, och det förutsätter ju att man har tillräckligt många kollegor, en bra arbetsmiljö och en välbalanserad arbetsbelastning.

Staten kommer att behöva göra mer på det här området. Vi kommer att behöva intensifiera arbetet med att förbättra arbetsmiljön, inte minst för de mest utsatta kontaktyrkena, där vi har sett en oroande utveckling. Parterna kommer dock inte ifrån sitt ansvar. De har ju faktiskt undertecknat överenskommelser och åtaganden om att arbeta med att förbättra arbetsmiljön och få bort ohälsan. Vi kommer att intensifiera dialogen med parterna.

Vi kommer också i större utsträckning att se hur parterna presenterar det verkliga resultatet, på riktigt, av det arbete som inleddes när regeringen satte igång processen. Behövs det då mer åtgärder från statsmaktens sida måste vi vidta dem. Då är det väldigt bra att det finns den här typen av dialog och samarbete i riksdagen. Tack så mycket för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:70 om socialförsäkringssystemet för företagare

Anf. 34 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att de sociala försäkringssystemen för företagare bättre ska anpassas till företagarnas verklighet.

Den allmänna socialförsäkringen har under lång tid bidragit till att skapa trygghet och motverka ekonomisk utsatthet. Våra gemensamma system måste självklart ge trygghet även när du är företagare.

Hans Rothenberg beskriver situationen att företagare efter 180 dagar får rådet att söka nytt jobb. Regeringen har tillsatt utredningen En trygg sjukförsäkring med människan i centrum. Utredningen ska bland annat analysera vad som ska ha betydelse vid bedömningen av vad som ska utgöra särskilda skäl för att skjuta upp prövningen av arbetsförmågan mot ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete.

Regeringen har också tillsatt utredningen Ett tryggare företagande i ett förändrat arbetsliv – för tillväxt och innovation, som överlämnade sitt betänkande den 13 september. Syftet var att förbättra villkoren i socialförsäkringssystemen för företagare och att främja ett tryggare företagande. Utredaren skulle bland annat utreda om sjukförsäkringens regelverk behöver anpassas med hänsyn till företagares förändrade arbetsliv. Utredaren skulle också utreda och ta ställning till om åldersgränsen 55 år för företagare som driver enskild firma, handels- eller kommanditbolag att fritt kunna

välja karenstid i sjukförsäkringen ska kvarstå, höjas eller tas bort.

Riksdagen beslutade den 30 maj 2018 i enlighet med regeringens proposition *Stärkt försäkringsskydd för studerande och företagare*. Från och med den 1 augusti 2018 gäller därmed samma skydd under uppbyggnadsskedet, oavsett bolagsform. Dessutom förlängdes det generella uppbyggnadsskedet till 36 månader. Genom dessa förändringar har tryggheten för den som startar ett nytt företag ökat.

Regeringens mål är att Sveriges företagare ska ha ett socialförsäkringssystem som vid varje given tidpunkt gör att egenföretagare, småföretagare och mäniskor som kliver in och ur företagarrollen känner samma trygghet som andra. Regeringen arbetar kontinuerligt för att målet ska nås.

Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Bilden av företagare kan variera beroende på vems ögon man ser med. Men om det är något som företagare gör är det att de bygger värden. Vissa anser att de bygger världen, men framför allt bygger de värden för sig själva. Man tar till vara möjligheter att förverkliga sina idéer och det man vill göra med sitt liv. Men man bygger också värden för de anställda, som kan få ett tryggt, spännande och intressant arbete. Man bygger också värden för samhället.

Men med företagandet följer möjligheter och tyvärr också en stor del oro. Det finns ingen annan som tar ansvar för det som en företagare, framför allt en småföretagare, måste göra. Företagarens vardag ser annorlunda ut än vardagen för många andra människor.

Småföretagare dominerar den svenska företagsamheten. En stor del av Sveriges företagare, över 90 procent, är småföretagare. De har små marginaler och stort ansvar. När olyckan är framme och man blir sjuk, skadad eller arbetsförmögen, är företagare väldigt sårbara. Man ser inte bara sin egen hälsa gå omkull, utan man riskerar också att få se sitt företag gå omkull. Det blir ett dubbelt elände.

En företagare som hamnar under de här premiserna kan inte med lätthet skala ned sin verksamhet eller byta verksamhet. Företagare kan inte byta jobb på samma sätt som en anställd människa kan göra.

Därför har jag skrivit den här interpellationen, för den här frågan är alltid lika viktig. Företagare har på många sätt svåra förutsättningar att passa in i sociala försäkringssystem då dessa är uppbyggda utifrån att anställning är normen. Det finns otaliga exempel på att företagare råkat ut för sjukdom eller olyckor som innebär att de under en längre tid inte är arbetsföra. Deras företag måste fungera ändå.

När företagaren hamnar i sjukskrivning kan konsekvenserna bli dramatiska. Det blir de även för deras personal och deras familjer. Efter 180 dagars sjukskrivning är det inte ovanligt att dessa företagare av Försäkringskassan får rådet att söka nytt jobb. För vissa kan det innebära att de får lägga ned hela sitt

livsverk. Företagare som bygger värden och skapar jobb åt andra människor är på många sätt åsidosatta i de sociala försäkringssystemen.

Den här frågan är ständigt aktuell. Jag kom in i riksdagen för – ja, nu är det jättelänge sedan. Detta var en av de första frågor som jag började engagera mig i. Alliansen tog upp frågorna. Man utvecklade systemen. Då var inte Socialdemokraterna direkt pådrivande, men det var ju i ett annat decennium. Det här är frågor som ständigt behöver vara under luppen.

Jag tackar för svaren. Jag tycker att det är bra att regeringen har tagit fram utredningar och att utredningarna har lagt fram bra förslag. Jag noterar ministrarnas ambition att ständigt vara uppmärksam på de här frågorna, men jag vill ändå locka ut honom lite grann: Vad är det i utredningsförslagen som ministern känner att vi kan bygga vidare på och som han vill skriva en proposition om? Det är svar som Sveriges nuvarande och blivande småföretagare skulle vara väldigt tacksamma för.

Anf. 36 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill naturligtvis tacka Hans Rothenberg för engagemanget i frågor som rör socialförsäkringarna. Det handlar inte minst om att beakta företagares villkor i våra socialförsäkringar. Det finns som sagt skäl att välkomna när en moderat riksdagsledamot ställer sig upp i denna kammare och försvarar socialförsäkringarna, med tanke på att kammaren inom kort ska ta beslut i fråga om budgetpropositionen.

Det finns en moderat budgetmotion – jag läser den återigen – där man föreslår införande av en ny karensdag vid dag 15. Det innebär att första dagen efter sjuklöneperiodens slut är utan ersättning. Man föreslår återinförande av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen och sänkt tak i sjukförsäkringen till 7,5 prisbasbelopp. Man föreslår en avtrappning av ersättningen dag 90 och dag 365 samt sänkt ersättningstak för arbetslösa sjukskrivna.

Fru talman! Det spelar ingen roll vad jag eller regeringen anser om de utredningar som inom kort ska presenteras om dessa förslag går igenom i kammaren, för då går vi tillbaka till den ordning som Ulf Kristersson, Fredrik Reinfeldt, Anders Borg och den alliansregering som satt mellan 2006 och 2014 stod för – med kraftiga försämringar av våra socialförsäkringar och kraftiga försämringar för de sjukförsäkrade.

Jag är beredd att hylla varje moderat riksdagsledamot som ställer sig upp och vill förbättra de sociala försäkringarna, för det ska vi göra. Det finns brister i dagens system, inte minst gentemot gruppen företagare.

Jag ska svara på Hans Rothenbergs fråga. Vi har en viktig utredning som kommer den 31 januari. Utredningen är en direkt konsekvens av de försämringar som genomfördes av den borgerliga regeringen 2006 och 2014 och som Moderaterna återigen vill genomföra. Det handlar om prövningen mot normalt förekommande arbete. Det är en prövning som innebär att en

del människor hamnar i ett svårt läge relativt tidigt i jämförelse med tidigare regelverk. Utredningen ska kolla på tillämpningen, och om utredningen finner att det finns skäl att ändra lagstiftningen har utredningen mandat att föreslå lagändringar. Vi kommer självklart att ta detta arbete på stort allvar, för vi vill naturligtvis, precis som Hans Rothenberg, säkerställa att människor har ett bra skydd när de blir sjuka.

Men min fråga går tillbaka till Hans Rothenberg. Det är en rimlig fråga, som åhörarna och det svenska folket bör ha svar på. Hans Rothenberg vill förbättra sjukförsäkringen och slåss för att företagare ska integreras bättre i våra sjukförsäkringar. Är Hans Rothenberg beredd att rösta mot den moderata budgetmotionen, där det föreslås kraftiga försämringar av sjukförsäkringen?

Man har ändå ett personligt ansvar i denna kammare. Har Hans Rothenberg viljan att gå emot Ulf Kristersson, den moderata partiledningen och den moderata riksdagsgrupp som har lagt fram en budgetmotion som är det hårdaste slaget mot den svenska sjukförsäkringen sedan Ulf Kristersson var socialförsäkringsminister? Frågan måste besvaras, så att folk vet vad som händer i denna kammare.

Anf. 37 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack för den retoriska uppvisningen! Den var spännande. Att berömma, daska till och gärna byta ämne på vägen innebär ju att debatten blir mycket mer dynamisk.

När det gäller de justeringar i socialförsäkringen som är generella och som Moderaterna står bakom behöver statsrådet inte vara orolig. Jag kommer att hålla mig till den knapp som övriga moderater trycker på. De förändringar som sker där är inte i närheten av den vardag som företagare och småföretagare har när det gäller sjukförsäkring och socialförsäkring.

Jag kan dra en historia om sotaren Peter, som ramlade ned från ett tak. Det var en arbetsplatsolycka. Eftersom han var företagare var han inte med i facket. Han hade inte något skyddsombud som tog till vara hans intressen. Han bröt båda benen. Hans få anställda i det lilla företaget var beroende av att han fungerade. Han var satt ur spel under de 180 dagar som gällde för sjukförsäkringen. Han fick ingen sjukförsäkring. Han fick gå ned kraftfullt i löneuttag. Hur skulle då de sju anställda kunna hantera företaget? Jo, Peter rullade in i rullstol någon gång i veckan och såg till att fakturorna betalades.

När han kom till Försäkringskassan blev han rekommenderad att ta en anställning. Det var rekommendationen i dagens Sverige, i verkligheten. Den myndighet och de personer som är satta att hjälpa människor som har problem med sin hälsa och med skador uppmanar alltså en företagare att lägga ned sitt företag och ta ett jobb. Det är detsamma som att säga: Säg upp dina sju anställda, med alla konsekvenser som det innebär för dem, deras familjer och deras barn!

Jag ska inte dra mer snyft över den historien. Men vi har kanske båda nu visat på en viss retorisk flexibilitet och nyfikenhet.

Detta är frågor som är väldigt allvarliga. Vi vill ju alla att det ska byggas fler företag. Vi vill att människor ska våga göra någonting som går utanför komfortzonen. Att starta ett företag är någonting helt annat än att ta en anställning. Det är att kasta sig ut på hal is, ofta i motvind. Men det innebär också frihet och möjligheter. I det sammanhanget är det viktigt att man känner en viss trygghet. Den tryggheten känner inte företagare och småföretagare i dag. Det är en mycket svårare och tuffare situation än den bild som statsrådet visar upp om de moderata förslagen till hur en sund sjukförsäkring ska fungera rent generellt.

Jag vill få statsrådet att i nästa inlägg svara lite grann på: Vad är det i dessa utredningar som statsrådet känner är mest kittlande? Vad är det för någonting som skulle kunna bli en proposition? Vad är det Sveriges småföretagare kan se fram emot för att deras trygghet, när olyckan väl är framme, ska kunna vara bättre i framtiden än vad den är i dag?

(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av tredje vice talman att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 11 Frågestund

Anf. 38 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av näringsminister Ibrahim Baylan, statsrådet Ardalan Shekarabi, statsrådet Anders Ygeman och statsrådet Lena Micko.

Näringsminister Ibrahim Baylan besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Frisläppande av utvisningsdömda personer

Anf. 39 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vi har de senaste dagarna kunnat ta del av hur sex personer som alla har dömts till utvisning har släppts fria på grund av att utvisningarna inte kan verkställas.

Det rör sig tyvärr inte om vilka personer som helst utan om personer som av Säkerhetspolisen bedöms utgöra ett hot mot rikets säkerhet. I den här gruppen finns till och med en person som tidigare har blivit dömd för terrorrelaterad brottslighet.

Jag tror att väldigt många människor i vårt land, inklusive jag själv, ställer sig frågan hur det egentligen kan få gå till på det här sättet. Hur kommer det sig att personer som bedöms vara säkerhetsshot ändå är fria att röra sig på gator och torg?

Än märkligare blir det mot bakgrund av att problemen inte är nya. Redan i mars 2017 larmade Säkerhetspolisen om problemet. Ändå dröjde det ett och ett halvt år innan regeringen vidtog några som helst åtgärder, och fortfarande verkar en ny lagstiftning ligga flera år framåt i tiden.

Hur, Ibrahim Baylan, förklarar ni denna återkommande passivitet i frågor om rikets säkerhet?

Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Johan Forssell, för frågan! Vi vill inte ha dem här, och det är därför som regeringen landar i samma slutsats som Säkerhetspolisen gör. Johan Forssell vet dock mycket väl att när en domstol, i det här fallet Migrationsöverdomstolen, kommer fram till att det finns verkställighetshinder kan regeringen inte överpröva detta.

Varför har vi inte en annan tingens ordning? Det är precis det som regeringen nu håller på med: att titta igenom detta och ta fram nya regelverk. Johan Forssell låtsas som om han inte vet att det här är den ordning vi har. Jag skulle kunna ställa motsvarande fråga: I åtta år ledde Moderaterna regeringen i detta land. Varför gjorde inte Moderaterna ett uns för att förändra denna ordning som vi nu håller på att ändra?

Anf. 41 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack för svaret, även om det egentligen inte var så mycket till svar.

Vilka var det som styrde när Säkerhetspolisen slog larm i mars 2017? Svaret på den frågan tror jag att näringsministern känner till mycket väl.

Dessutom har det nu fastslagits att regeringen inte bara väntade i ett och ett halvt år med att vidta några som helst åtgärder; direktiven till den utredning som har tillsatts adresserar inte ens situationen att kunna placera personer för vilka utvisning inte kan verkställas i förvar. Hur är detta ens möjligt?

Anf. 42 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Det är inte en korrekt beskrivning. Vi har tillsatt en utredning som ser över regelverket. Där handlar det naturligtvis också om hur vi ska kunna förhindra att individer som inte går att utvisa kan röra sig fritt hur som helst. Vi kommer att få förslag i mars 2020, det vill säga om några månader.

Det är klart att frågan återstår: Om detta är så angeläget, och det är det ju, varför gjorde aldrig Moderaterna något? Nu passar man på att försöka ta billiga poäng i ett läge när vi egentligen borde jobba tillsammans för att ändra tingens ordning.

Lagen om särskild utlänningskontroll

Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Sveriges regering har genom åren släppt in en hel del islamistiska extremister i vårt land. Säkerhetspolisen gör sitt yttersta för att hålla koll på dessa individer och använder i vissa fall lagen om särskild utlänningskontroll för att utvisa utlänningar som utgör ett terrorhot.

Den här lagen är full av brister som Sverigedemokraterna ensamt har försökt råda bot på i den här församlingen. Regeringen har alltid röstat emot.

En brist är just att lagen inte tillåter att man håller personer som utgör ett terrorhot i förvar till dess att de går att utvisa. Det har lett till att vi i dag måste släppa ut sådana personer fritt i samhället.

Varför, Ibrahim Baylan, är det så viktigt för regeringen att försvara en lag som leder till att utlänningar som utgör ett terrorhot och ett hot mot rikets säkerhet i stället för att sitta i förvar släpps ut fritt i samhället? Vad är det ni räknar med att de här individerna ska bidra till med sin frihet i vårt land?

Anf. 44 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Vi vill inte ha dessa individer här i landet. Det är därför regeringen har landat i samma slutsats som Säkerhetspolisen. Men att en domstol kommer fram till att det finns verkställighetshinder gör att det inte går att överpröva det. Det är den rättsordning vi har i vårt land, vilket Adam Marttinen mycket väl vet.

Regeringen jobbar med två saker. Det ena är att undanröja dessa verkställighetshinder så att vi kan utvisa dessa personer. Det andra är att förändra lagarna så att vi har fler verktyg när det handlar om den här typen av farliga individer.

Fru talman! Låt mig också på en personlig nivå säga att jag tycker att det är tragiskt. Det här är alltså individer som Sverige har tagit emot på samma sätt som Sverige har tagit emot mig och mina föräldrar, och de ägnar sitt liv åt detta. Det är skamligt! Det är klart som korvspad att kan vi undanröja de verkställighetshinder som finns ska dessa personer också ut ur landet.

Anf. 45 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Det här är inte tillfredsställande. Dessa personer har släppts ut eftersom det finns en bortre tidsgräns för verkställighetsförvar i den lag som Socialdemokraterna i regering har försvarat. År efter år har man ansett att den här lagen har varit väl avvägd som den är.

Nu har ni släppt ut personer som utgör ett terrorhot fritt på våra gator, eftersom ni har ansett att lagen har varit väl avvägd som den är. Tänker ni ta bort den bortre tidsgränsen för verkställighetsförvar, eller tänker ni fortsätta att släppa ut terrorister fritt bland våra medborgare i vårt land?

Anf. 46 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill återigen erinra om att vi inte duar eller njar varandra här i kammaren utan talar genom talmannen.

Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Vi vill ju ändra lagen. Det är därför vi har en utredning som sitter och tar fram just sådana förslag och som ska lägga fram dem i mars 2020.

Läget är så pass allvarligt att jag tycker att den här typen av försök att ta partipolitiska poäng är ganska småaktigt. Vad vi behöver göra är att tillsammans ändra tingens ordning så att den här typen av farliga individer kan hållas när de inte kan utvisas. Det är en hållning som jag tror att vi alla borde ha.

Föräldrapenning till föräldrar med diabetessjuka barn

Anf. 48 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Diabetes typ 1 är en sjukdom som i allra högsta grad påverkar livet för de barn som drabbas. Utan rätt behandling med ständiga insulininjektioner dör de drabbade. Även med insulinbehandling finns risk för både akuta och framtida komplikationer.

Blodsockernivån behöver kontrolleras många gånger varje dag. Insulindoser behöver beräknas med hänsyn till ett antal faktorer. Det är ett ansvar som barn varken kan eller ska behöva ta, utan det måste kunniga vuxna göra.

I dagsläget har föräldrar ingen rätt till ersättning för den tid de avstår från arbete för att överföra denna kunskap om behandling av diabetes typ 1 till personal i förskola, skola eller fritis. Att lämna sina barn där utan den kompetensen är såklart inte ett alternativ.

Min fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi är om det är möjligt att låta dessa föräldrar ha rätt till tillfällig föräldrapenning för att kunna överföra kompetensen till berörd personal.

Anf. 49 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Annika Carlsson, för denna viktiga fråga som vi måste hantera tillsammans! Tillfällig föräldrapenning kunde tidigare lämnas till föräldrar med kroniskt sjuka barn för att de bland annat skulle kunna instruera personal i skolan om barnets egenvård. Men en ny rättslig tolkning som har gjorts av Försäkringskassan har satt stopp för detta. Vi följer detta väldigt noga och undersöker hur problemet bäst kan lösas så fort som möjligt. Detta är en viktig fråga för oss, och vi kommer att jobba tillsammans med riksdagen för att hantera detta.

Anf. 50 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Stort tack för svaret, statsrådet! Forskning från Örebro universitet visar att många av de föräldrar som har barn med sjukdomar som denna är mer stressade och drabbas i högre grad av utbrändhet. Det här gäller alltså inte bara säkerheten för barnen och möjligheten för dem att kunna vistas i skolan, utan det

handlar även om föräldrarnas situation som finns inom samma system. Finns det någon möjlighet att ta initiativ som snabbar på det hela?

Anf. 51 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Ja, vi kommer att jobba med detta så fort som möjligt. Jag vill också understryka att partierna bakom januariavtalet är överens om att familjeveckan ska införas. Det innebär att varje förälder får ytterligare tre dagar för att vara ledig med sitt barn. Det får många positiva effekter. Barn och föräldrar kommer närmare varandra, vilket är viktigt. Det skapar också flexibla möjligheter i de specifika situationer där det finns ett behov för föräldrar att vara med sina barn.

Rätten till sjukersättning

Anf. 52 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Utbetalningen av sjukpenningen har från 2006 till 2019 minskat från 44 miljarder till 37 miljarder, trots att befolkningen har ökat. Men den största nedskärningen under denna tidsperiod har gjorts på sjukersättningen för de långvarigt sjuka. Utbetalningarna har där halverats från drygt 87 miljarder till att i dag ligga på endast 43 miljarder.

Självklart har alla inte plötsligt blivit friska, utan i stället får exempelvis människor som har kroniska smärtsjukdomar eller cancersjuka veta att de i stället ska jobba och hänvisas till Arbetsförmedlingen. Tidigare har Arbetsförmedlingen kunnat konstatera att personer som fått avslag från Försäkringskassan inte alls är tillräckligt friska för att jobba, men nu befinner sig Arbetsförmedlingen i ett kaotiskt läge. Sjuka kan hamna i långa köer. I slutändan är det till kommunernas socialkontor de får komma.

Min fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi är: Vad avser regeringen att göra för att komma till rätta med detta?

Anf. 53 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för denna viktiga fråga! Ett av de viktigaste uppdrag som jag har fått från statsministern är att se till att vi värnar sjukförsäkringen och skapar en sjukförsäkring som erbjuder medborgarna den trygghet de har rätt till.

De skador som sjukförsäkringen åsamkades av den borgerliga regeringen mellan 2006 och 2014 drabbar människor än i dag. Därför pågår just nu en utredning som tittar på frågan om sjukpenningen. Utredningen kommer att lämna sitt förslag den 31 januari. Vi kommer att jobba väldigt intensivt med dessa förslag. Uppgiften är att stärka sjukförsäkringen och se till att ingen människa faller mellan stolarna.

Det finns ingen anledning att vifta bort eller skratta bort dessa frågor, som vissa ledamöter nu gör. Det är riktiga människor som drabbas och faller mellan stolarna, och det är politikens – regeringens och denna kammars – uppgift att se till att sjukförsäkringen

fungerar. Därför säger vi också nej till de moderata besparingsförslag som kommer att behandlas av denna riksdag.

Anf. 54 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Tack för svaret, Ardalan Shekarabi! Regeringen har haft tid på sig och hade även en period tidigare att fixa till detta, men utifrån Vänsterpartiets synvinkel har man inte varit särskilt intresserad. I dag ser vi den kaotiska utvecklingen av Arbetsförmedlingen. Därför blir jag än mer oroad över hur det ska gå för den här gruppen som i dag är sjuk men som oavsett vilken regering vi har haft ändå inte får rätt till sjukersättning.

Hur vill socialförsäkringsministern göra detta?

Anf. 55 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Mer återstår att göra. Det gäller inte minst prövningen av sjukförsäkrade i förhållande till normalt förekommande arbete. Det är därför vi har en utredning, som ska presentera sitt förslag redan den 31 januari.

En hel del saker har dock gjorts. Framför allt har vi tagit bort stupstocken. Här i kammaren kommer man att rösta om ett återinförande av stupstocken, ett förslag som Moderaterna har lagt fram genom sin budgetmotion. Vi säger nej till detta och står fast vid att stupstocken aldrig borde ha införts i vårt land.
(Applåder)

Följderna av Arbetsförmedlingens omvandling

Anf. 56 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Ibrahim Baylan. Vi går nu in i en lågkonjunktur, och samtidigt är det kaos på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har nästan 8 miljarder i förvaltningsanslag, men personer som står långt ifrån arbetsmarknaden får mindre hjälp och arbetslösheten ökar.

De matchningsaktörer som enligt den nya reform som regeringen planerar ska ta över stora delar av Arbetsförmedlingens arbete får märkligt nog inte längre några uppdrag från Arbetsförmedlingen. 52 sådana lokala kontor som stöder matchning har därför lagts ned. Dessutom har generaldirektören i sin egen vishet under flera år planerat att lägga ned 130 lokala arbetsförmedlingar. Det innebär att varannan ort står utan jobb-stöd.

Detta är allvarligt. Facken protesterar. Men statsministern säger i medierna att det är lugnt och att man inte ska göra något överilnat.

Hur avser regeringen att lösa denna akuta situation?

Anf. 57 Näringsminister IBRAHIM
BAYLAN (S):

Fru talman! Désirée Pethrus är en seriös och bra ledamot av Sveriges riksdag. Därför blir jag väldigt förvånad över att frågan kommer just från en

kristdemokratisk ledamot. Nu går nämligen skam på torra land. Varför är läget som det är på Arbetsförmedlingen? Jo, i vintras röstade Kristdemokraterna och Moderaterna tillsammans med Sverigedemokraterna i denna kammaren igenom en budget som fortfarande gäller i stora delar. Den innebar mycket stora nedskärningar på landets arbetsförmedlingar. Det är detta som håller på att genomföras.

Vad har vi i regeringen gjort? Vi har skjutit till ytterligare resurser till nästa år för att kunna mildra dessa effekter. Så ligger det till.

Som regering tar vi och ska alltid ta ansvar för att människor ska ha tillgång till Arbetsförmedlingen över hela landet. Men när man som kristdemokrat ondgör sig över något som man själv har orsakat går skam på torra land.
(Applåder)

Anf. 58 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag visste att statsrådet skulle säga precis det här, men det här är ett falsarium och en skenmanöver. Vi drog ned med 5 procent, och det skulle ske med naturliga avgångar.

Kristdemokraterna har inte föreslagit att lägga ned lokalkontoren. Det sa generaldirektören redan 2015 att han skulle göra. Vi har inte sagt att man ska sluta köpa tjänster av privata aktörer. Det har generaldirektören beslutat. Regeringen behöver därför ta ansvar. Ge oss nu ett svar: Vad gör *ni* åt detta?

Anf. 59 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Regeringen skjuter till ytterligare resurser i den budget som vi är överens om tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna. Det innebär också att vi kommer att gå in i ett reformarbete, men detta har ännu inte börjat.

Anledning till det vi ser just nu är de många miljarder som Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna drog bort från verksamheten för att i stället använda till skattesänkningar. Detta är sanningen och går att läsa om i den budget som gick igenom i riksdagen i december förra året. Det är inget som man bara kan vifta bort.

Omstruktureringen av energimarknaden

Anf. 60 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Från samtliga utredningar som präglat planeringen av elhandlarcentrisk modell har kritiken staplats på hög. Den gäller den personliga integriteten, omfattande merkostnader för kunderna, ökad kreditrisk mot marknadens aktörer samt säkerhetsaspekten. Faktum är att strukturerna på energimarknaden förändrats drastiskt under de senaste tio åren. Att nu genomföra en omstrukturering av elmarknaden utan nyttoeffekter är inte att skapa goda förutsättningar.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Anders Ygeman om det inte är dags att lyssna på remissinstanserna och dra i handbromsen.

Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Arman Teimouri, för frågan! Vi ska naturligtvis lyssna på remissinstanserna. Men remissinstanserna för den elhandlarcentriska modellen är övervägande positiva, inte övervägande negativa som Arman Teimouri vill göra gällande. Dessutom bygger ju denna modell på det beslut som den tidigare borgerliga regeringen fattade tillsammans med regeringar i de andra nordiska länderna när den gemensamma färdplanen gjordes upp.

Jag är naturligtvis beredd att diskutera denna modell tillsammans med de partier som har varit med och tagit fram riktlinjerna för den, men att i dagsläget lämna den har jag inga planer på.

Anf. 62 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Detta är ju ett beslut som togs för cirka tio år sedan. Det har hänt väldigt mycket på elmarknaden under dessa år. Framför allt kan vi nu se säkerhetsaspekter med hot från andra länder. Detta skulle kunna innebära ett säkerhetshot mot Sverige.

Vi måste också ha ett tydligare fokus när vi tittar på klimatmål etcetera. Att då gå från två fakturer till en faktura ser jag inte som en rimlig väg att gå.

Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tror att Arman Teimouri blandar ihop två saker: den elhandlarcentriska modellen och den hubb som Svenska kraftnät har fått i uppdrag att ta fram.

Den kritik som har funnits mot hubben har dels rört Försvarsmakten, dels Datainspektionen. I det senare fallet gäller kritiken GDPR, eftersom detta inte fanns när förslaget togs fram. I det tidigare fallet gäller det problem med vissa anläggningar. Båda dessa saker kommer naturligtvis att tas om hand av regeringen innan en eventuell proposition läggs på riksdagens bord.

Trygga pensioner

Anf. 64 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! För en liten stund sedan talade jag med min mamma Gunnel, som är 81 år, för att ta reda på vad hon har i pension. Hon har 10 060 kronor; det är detta hon får ut.

Hon är inte unik utöver – förstås – att hon är min mamma. Hon är inte unik när det gäller pensionskurtivet. Det är många kvinnor som har en mycket låg pension. Det är också många kvinnor som kommer att ha en låg pension.

Många känner sig oroade, både de som är pensionärer nu och de som kommer att lämna ett långt arbetsliv.

Min önskan skulle vara att alla kunde känna en trygghet när de är på väg att avsluta sitt arbetsliv. Jag undrar hur statsrådet Ardan Shekarabi tar hand om denna fråga. Och hur tänker han och regeringen, både i nuläget och på sikt, skapa den trygghet som vi vill att pensionärer ska ha?

Anf. 65 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Carina Ohlsson, för denna viktiga fråga!

Vi har ett välfungerande, hållbart och robust pensionssystem. Problemet är bara att pensionerna är för låga.

Poängen med ett pensionssystem är att erbjuda människor trygghet efter pensionen – att erbjuda en pension som man kan leva bra på och som motsvarar 70 procent av slutlönen. Därför jobbar vi för att i flera steg under de kommande åren höja pensionerna.

Redan den 1 januari höjs garantipensionen och taket i bostadstillägget i enlighet med pensionsöverenskommelsen. Vi går sedan vidare och höjer under 2021 pensionerna för breda löntagargrupper som har slitit ett helt arbetsliv. De förtjänar högre pensioner, och detta ska genomföras genom ett pensionstillägg i enlighet med januariavtalet.

Vi jobbar även med en översyn av inbetalningarna till pensionssystemet. Det är inte någon hemlighet att vi från Socialdemokraternas sida vill höja dem.

Anf. 66 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Det bör ju, precis som statsrådet påpekade, märkas att man har gått igenom ett långt arbetsliv. Men det är inte det som sker just nu.

Då kan man fråga sig, fru talman: Hur lång tid kan man vänta på detta? Det gäller människor som redan i dag känner oro för att kanske om något år gå i pension och som behöver jobba längre men ändå inte ser att de kommer att få en bra pension.

Anf. 67 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Den 1 januari 2020 höjs garantipensionen, och taket i bostadstillägget höjs till 7 000 kronor. År 2021 ska pensionstillägget genomföras, i enlighet med januariavtalet, vilket innebär en höjning av pensionen med i genomsnitt 600 kronor i månaden för breda löntagargrupper som har arbetat ett helt yrkesliv. De måste få högre pension. Det måste märkas i pensionen att man har slitit och arbetat ett helt yrkesliv. Detta är en skyldighet vi har gentemot våra pensionärer och blivande pensionärer.
(Applåder)

En jämställd föräldraförsäkring

Anf. 68 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Den ekonomiska ojämställdheten tar fart vid födelsen av det första barnet. I dag har vi fler och fler närvarande pappor i Sverige som tar fullt föräldraansvar, men ännu tar kvinnor ut den allra största delen av föräldraledigheten under barnens första två år.

Ekonomiska incitament för att dela lika på föräldraförsäkringen har hittills visat sig verkningslösa för att utjämna uttaget. Det som visat sig fungera är att ytterligare månader reserveras för vardera föräldern.

Jag vill fråga socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi hur han vill verka för att vidta ytterligare åtgärder för en jämställd föräldraförsäkring, inte minst för den grupp som i dag inte ens har en sjukpenninggrundande inkomst och som har noll reserverade pappamånader.

Anf. 69 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen Falk, för frågan!

Ett jämställt föräldraskap är helt avgörande för jämställdheten i vårt land. Det är också helt avgörande för jämställda pensioner, som vi precis diskuterade.

Vi ska fortsätta att jobba med denna fråga. Vi kan se att den tredje reserverade månaden, som infördes 2016, har gett effekt, liksom övriga reserveringar. Vi har gett ett uppdrag till Försäkringskassan att jobba med ”nudging”, det vill säga stöd, så att vi får ett mer jämställt uttag.

Vi har dock fortfarande lagstiftningsfrågan kvar. Vi har förslag på vårt bord. Det har hittills bedömts att det inte har funnits en majoritet i Sveriges riksdag för att driva igenom dessa förslag, men vi är beredda att samarbeta med partierna i riksdagen för att hitta en lösning så att vi kan få en ännu modernare, bättre och mer jämställd föräldraförsäkring.

Detta är ett steg som bör tas av denna kammare. Här behövs det samarbete över partigränserna.

Anf. 70 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Jag tycker att det är helt obegripligt hur vi i denna kammare kan stå och vara nöjda med att de som har den största ekonomiska utsattheten – studenter, nyanlända och de som är arbetslösa – inte har samma förväntningar på sig vad gäller delat föräldraskap som gäller för de allra flesta i detta samhälle.

Jag vill veta vad socialförsäkringsministern ska göra för att skapa en majoritet i Sveriges riksdag för att också barn till människor i dessa grupper ska ha närvarande pappor.

Anf. 71 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Detta förslag lades alltså på riksdagens bord under den förra mandatperioden, och det föll i voteringen i denna kammare. Vi avser dock att återuppta samtalen med de politiska partierna, och om vi bedömer att det finns en möjlighet att helt eller delvis driva igenom de förslag som utredningen om föräldraförsäkringen har lagt fram kommer vi inte att tveka om att samarbeta med partierna och driva igenom detta.
(Applåder)

Konsekvenserna av ökad näthandel

Anf. 72 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Snart går allting att handla på internet. Detta är på många sätt bra, och det kan, rätt använt, spara både tid och resurser för enskilda konsumenter.

Men vänder vi lite på perspektivet ser vi ett växande antal exempel på att många varor inte går att handla i en vanlig affär. Kunden hänvisas antingen till affärens eller affärskedjans egen internhandel eller till ett också växande antal renodlade näthandlare.

Fru talman! Jag vill med anledning av detta fråga hur konsumentministern ser på denna utveckling. Jag vill också gärna veta hur statsrådet ser på de svårigheter som människor utan datorer och datorvana kan uppleva när det fysiskt påtagliga sortimentet i affärerna på detta sätt minskar. Inte minst många äldre drabbas.

Kort sagt: Har statsrådet någon plan för att motverka dessa oönskade konsekvenser?

Anf. 73 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Tack, Lars Jilmstad, för frågan!

Detta är ju en fråga som verkligen har ett medborgerligt perspektiv. Det är, som Lars Jilmstad beskriver, många människor som är oroliga över detta.

Regeringen följer denna fråga. Man kan fundera över vad som kommer att vara handelns ansvar och vad som är konsumenternas intresse. Som statsråd ser jag också ett stort behov av att vi samarbetar med konsumentrörelsen i denna fråga.

Detta är någonting som jag som nytt statsråd tycker att vi behöver sätta oss in i lite mer.

Anf. 74 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Också för den datorvane konsumenten finns det nackdelar med den här utvecklingen. Den har många fördelar men också nackdelar.

Jag har personliga erfarenheter av hur en liten pryl som kostade 50 kronor i en byggkedjas internetbutik krävde en beställning på minst 300 kronor. Det var vad man sa. Hos konkurrenten gick det att köpa den, men då tillkom 100 kronor i plockningsavgift.

Vad säger konsumentministern om det här? Kommer ni att göra något åt det?

Anf. 75 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Jag kan svara Lars Jilmstad att jag nog inte är insatt i varenda detalj i den här transaktionen. Men jag tycker definitivt att detta är en fråga som Konsumentverket och andra konsumentorganisationer bör uppmärksamma.

Jag hoppas vi kommer att ha en fortsatt diskussion i frågan.

Utförsäkringar

Anf. 76 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ardalan Shekarabi.

I morse fick jag ett mejl från en kvinna som heter Marie. Hon har skrivit ett brev till statsrådet Ardalan Shekarabi. Hon vill berätta hur det känns att hamna mellan stolarna, att bli sjuk, att inte bli frisk, att alltid vara ledsen, att vilja ge upp, att inte få sjukpenning, att bli fråntagen allt, att överklaga och överklaga, att alltid

få nej, nej från Försäkringskassan, att vara mindre värd och att bli dömd till fattigdom för att man inte kan bli frisk.

Jag hoppas att statsrådet Shekarabi kommer att läsa brevet, och jag hoppas att statsrådet Shekarabi kommer att lyssna till alla dem som lider i Sverige på grund av de inhumana utförsäkringarna.

Nyligen genomfördes en ljusmanifestation i Sverige, där det till och med gått så långt att människor tagit sitt eget liv på grund av att man blivit utförsäkrade.

Vad kommer statsrådet Shekarabi att göra för att stoppa dessa inhumana utförsäkringar?

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Julia Kronlid, för frågan!

Den här frågan är av högsta prioritet för regeringen. Vi kommer att göra vad vi kan för att stärka sjukförsäkringen och öka tryggheten i sjukförsäkringen. Ett av de viktigaste uppdrag som jag har från min chef, statsministern, är att jobba för att ingen ska falla mellan stolarna.

Det finns dock en grupp som vi inte ska lyssna på, och det är de som vill återinföra stupstocken, fru talman. Den här kammaren har genom sverigedemokrater, moderater, kristdemokrater, liberaler och centerpartister röstat igenom ett tillkännagivande om att vi ska återinföra stupstocken i sjukförsäkringen – sätta stopp för sjukförsäkringen! I det beslutet har Sverigedemokraterna deltagit.

Vill Julia Kronlid att vi ska återinföra stupstocken? Det vill absolut inte denna regering.

Anf. 78 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Tack för frågan! Ja, det stämmer att vi röstade för en motion som handlade allmänt om rehabiliteringskedjan – där var detta med som en del – som en kritik mot regeringens oerhört dåliga politik där man bara lämnar människor åt sitt öde. Men nu har vi tagit fram en egen politik och säger i dag nej till att återinföra stupstocken.

Vid förra årets motionsomröstning här lade Moderaterna fram ett förslag. Vi stödde inte förslaget. När vi i år ska rösta om återinförande av stupstocken kommer vi också att rösta nej.

Vi har tagit till oss av kritiken och står inte bakom att återinföra stupstocken.

Anf. 79 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Det var ett intressant besked med tanke på att denna riksdag har fattat beslut om ett tillkännagivande, som stötts av Sverigedemokraterna, med uppdraget till regeringen att återinföra stupstocken.

Regeringen har väldigt tydligt markerat att stupstocken skadar de sjukförsäkrade. Vår uppgift är att förstärka sjukförsäkringen, att ge större trygghet till de sjukförsäkrade och se till att ingen faller mellan stolarna. Då behövs ingen stupstock, mina vänner.

(Applåder)

Förändringar av det kommunala utjämningsystemet

Anf. 80 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Det kommunala utjämningsystemet är bra. Det finns ju till för att skapa något slags jämlikhet mellan kommuner och landsting för att man ska ha en service av hög kvalitet, oavsett vilken skatt man har i kommunen, var man bor geografiskt eller vad det finns för befolkningsunderlag.

Vi vet ju alla att många glesbygdskommuner går på knäna, inte minst i mitt eget hemlän Västerbotten. För att jämma ute lite av skillnaderna tillsatte regeringen en utredning som tog fram förslag om en omfördelning i kostnadsutjämningsdelen, det vill säga den mindre delen av utjämningsystemet. Utredningen lade fram ett förslag om att glesbygdskommunerna skulle få mer. Men det som hände var att när förslaget varit ute på remiss lade regeringen fram ett förslag om att de här kommunerna skulle få mindre. Hur kunde det komma sig? Hade glesbygdskommunerna blivit överkompenenserade? Var det detta som regeringen tyckte eftersom man lade fram ett annat förslag?

Anf. 81 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Tack, Helena Lindahl, för frågan!

Hela utjämningsystemet har verkligen varit i behov av förändring, eftersom det är gamla parametrar som det har handlat om.

Jag tycker att det förslag som regeringen har lagt fram innebär en stor förändring i relation till hur det har sett ut tidigare. Vi har fått in nya, viktiga förändringar som har att göra med ett nuläge vad gäller till exempel vuxenutbildning, socioekonomiska faktorer med mera. Däremot ska man vara medveten om att det inte löser alla problem.

Sedan utredningen lade fram sitt förslag har det varit väldigt viktigt att snabbt, den 1 januari, få till stånd ett genomförande.

Jag tycker att detta är ett steg på vägen. Sedan behöver mer göras.

Anf. 82 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Nu har man tittat på en liten del av utjämningsystemet. Jag skulle vilja fråga om regeringen är beredd att se över helheten, det vill säga även inkomstutjämningsdelen som är den största delen. Det skulle sannoligen behövas, för det finns en stor orättvisa inbyggd där.

I dag tar Malmö ensamt emot mer utjämningsbidrag än de 52 minsta glesbygdskommunerna tillsammans. Malmö redovisade faktiskt en vinst på 921 miljoner förra året. Är det verkligen rätt?

Anf. 83 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Mitt svar är att vi gör en del nu, och det är viktigt att se till att det blir genomfört. Sedan krävs det naturligtvis fortsatt arbete kring vad man i

övrigt behöver göra. Det finns ett behov av att i större utsträckning också titta på de generella statsbidragen.

Självfallet är regeringen medveten om att det finns andra delar i systemet som man behöver diskutera. När och hur vi ska göra det får vi återkomma till.

(Applåder)

Medel till vård i regionerna

Anf. 84 ACKO ANKARBERG

JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är verkliga kommunernas kris, det är regionernas kris och det är välfärdens kris. Varje dag kan patienter berätta om den långa kön till den operation som läkaren har bedömt att de behöver. Och varje dag kan välfärdens medarbetare berätta om brist på kollegor och de svåra etiska dilemman som uppstår när tiden behöver användas mer till att ordna kön än att ge vård till patienterna.

Genom den budget som antogs av riksdagen, efter förslag från KD och M, fick vården 4 miljarder mer för 2019. Det är pengar som är nödvändiga för att klara hälso- och sjukvården. Men när mer än tio månader av året har passerat har ännu bara en mindre del nått regionerna. Det är pengar som behövs för att klara välfärdens, och ändå har de inte nått ut.

Därför är min fråga till civilminister Lena Micko: Hur tänker statsrådet agera för att beslutade pengar ska gå till regionerna?

Anf. 85 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson, för frågan!

Det är väldigt viktigt att beslut om resurser, även om vi har synpunkter på att det var för lite pengar från M och KD i budgeten, sker genom överenskommelser mellan kommuner och regioner och i det här fallet särskilt regioner och staten. Det är i högsta grad ett partnerskap. Där uppfattar jag att man är överens om hur inriktningen ska vara och att medlen ska komma ut när de ska.

Anf. 86 ACKO ANKARBERG

JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är märkligt att civilministern inte vet att det var 4 miljarder mer till hälso- och sjukvården än vad regeringen lade i budgeten. Samma pengar har ni bibehållit i den budget som ni har lagt fram. Det följer helt den plan som vi från KD och M lade ut. Jag är tacksam för det, för det bidrar till mer pengar. Men jag förstår inte hur statsrådet kan vara nöjd med att det tar så lång tid att få pengarna att komma ut. Jag tror att man behöver byta position och säkerställa att vi snabbare får ut pengarna till regionerna och kommunerna, så att de får bättre planeringsförutsättningar än vad de haft i år.

Anf. 87 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! När det gäller medel till regionerna finns både generella statsbidrag och riktade

överenskommelser. Här har betydligt mer pengar delats ut under mandatperioden än i den budget som Acko Ankarberg beskriver. Samtidigt är det fleråriga överenskommelser, och dessa har också handlat om att uppdatera överenskommelser. Låt mig dock understryka att det är parterna som ska vara överens om detta, och då är det två parter.

Bredbandsmålen

Anf. 88 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Anders Ygeman.

I går hade vi ett seminarium i riksdagen då vi diskuterade de högt ställda bredbandsmålen och vad som behöver göras för att vi ska uppnå dem. Det finns lite olika förslag. Ska det göras via fiber, med trådlöst eller i kombination?

Vi kom fram till att det behövs mer pengar. Men då en kostnad som har nämnts är 22 miljarder kronor och en annan är 46 miljarder kronor är det lite svårt för oss att fundera på vad man kan göra.

Min fråga till statsrådet blir därför: Vad gör regeringen för att uppnå de högt ställda bredbandsmålen?

Anf. 89 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tackar Denis Begic för frågan.

Sverige har den största bredbandstäckningen i hela EU. Enligt EU:s senaste statistik kommer Sverige på första plats eftersom 86 procent av befolkningen har höghastighetsuppkoppling i sin omedelbara närhet. Med det slår vi alla andra EU-länder, och vi är speciellt duktiga i glesbygd.

Men regeringen är inte nöjd. Vi har högre ambitioner. Därför ska vi i början av nästa år ta fram ett nytt bredbandsstöd, och i den budget som ligger på riksdagens bord ökar vi anslagen kraftigt med hundratals miljoner kronor i nya bredbandssatsningar.

Anf. 90 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Jag har hört att man redan nu kan nå 89 procent.

Jag träffar dock ganska många människor ute i landet som inte får bredband trots att det står en skylt om att bredband snart ska komma.

Vad gör regeringen mot förseningarna?

Anf. 91 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det finns de som har beställt bredband men inte fått det trots åratals väntan. Regeringen ställer tuffa krav på leverantörerna och betalar inte ut en enda krona om kunden inte har fått bredband inkopplat. Vi är också beredda att vidta andra åtgärder om leverantörerna inte lever upp till sina förpliktelser gentemot kunderna.

Effekterna för företagen av en nedläggning av Bromma flygplats

Anf. 92 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Nyckeln till ett blomstrande näringsliv i Sverige med varor och tjänster som kan flöda snabbt och smidigt är effektiva transporter.

I dag ser vi tyvärr stora brister i den svenska infrastrukturen. När tågen inte går i tid och flygen ställs in väljer man att skicka sina varor med lastbil i stället. Detta påverkar vårt klimat negativt, och vi kommer inte att kunna leva upp till målet om att minska transportsektorns utsläpp med 70 procent.

En god infrastruktur är dessutom avgörande för att vårt avlånga och glesbefolkade land ska ha växande företag.

Ett nav för den internationella och nationella handeln är Bromma flygplats. Jag frågar därför näringsministern: Har regeringen räknat på vad konsekvensen för svenska företag blir om Bromma läggs ned och med det en hel del svenska flyglinjer?

Anf. 93 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Åsa Coenraads för frågan.

Såväl flyget, oavsett om det är på Arlanda, Bromma eller våra regionala flygplatser, som vårt väg- och järnvägsnät är centrala. Precis som Åsa Coenraads beskriver är Sverige inriktat på export. Många av våra företag producerar nästan enbart för export eftersom den inhemska marknaden är så liten.

Regeringen har under de senaste fem åren ökat investeringarna i såväl infrastruktur som underhåll. Det räcker inte, utan vi kommer också att behöva göra nyinvesteringar. Det är mot denna bakgrund regeringen exempelvis vill bygga nya stambanor för järnvägsnätet. Detta är något som Moderaterna först var emot, sedan för och nu emot igen, vilket skapar osäkerhet.

Bromma flygplats finns ju. Nu pågår det en diskussion om flygets framtid på såväl Bromma som Arlanda, och denna diskussion behöver landa i något långsiktigt för både näringslivet och medborgarna.

Anf. 94 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Under de senaste månaderna och veckorna har det förekommit lite olika besked från olika ministrar i regeringen om huruvida man vill behålla eller lägga ned Bromma flygplats. Det får konsekvenser för svenskt näringsliv.

Har regeringen räknat på vad konsekvensen för näringslivet blir om man lägger ned Bromma flygplats?

Anf. 95 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det finns olika beräkningar på flyg och efterfrågan på det. Som alltid avviker dock verkligheten från prognosen. Många prognoser har pekat på ökat flygande, men i verkligheten flyger allt färre på exempelvis inrikeslinjer.

Det är viktigt att vi har en väl fungerande infrastruktur, och det bästa vore om vi kunde ha en bred samsyn och skapa den säkerhet och trygghet som näringslivet och medborgarna behöver, oavsett om det gäller väg, järnväg eller flyg.

Företags bestraffning av e-sportare

Anf. 96 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Min fråga går till Ibrahim Baylan.

I helgen genomfördes en av världens största datorfestivaler, Blizzcon. Den gick som vanligt av stapeln i USA. Uppbyggnaden solkades dock kraftigt av hur Blizzard agerade i fallet med Blitzchung som uttryckte sympatier med Hongkong.

Hur ser regeringen på den uppkomna situationen, och hur hade regeringen agerat om detta hade varit ett svenskt företag eller om det skett på svensk mark, exempelvis i samband med Dreamhack?

Anf. 97 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Detta var en specifik fråga om ett specifikt företag. Jag får ärligt erkänna att jag inte känner till detta fall, och jag har inte heller sett något om det i medierna. Jag förstår att Rickard Nordin känner till det eftersom han har ägnat sig åt e-sport länge och är väl insatt.

Vad gäller att stå upp för demokratiska fri- och rättigheter är det ingen tvekan om att Sveriges regering alltid gör det. Människor ska kunna uttrycka sig utan att vara rädda för repressalier från regeringar, företag eller enskilda medborgare.

Men just detta specifika fall känner jag inte till.

Anf. 98 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag tror att vi alla kan se framför oss bilden av Tommie Smith och John Carlos på OS i Mexiko 1968 när de sträcker upp handen i protest mot det amerikanska rasförtrycket. Detta är precis samma sak.

Tycker ministern att enskilda företag kan bestraffa atleter för deras politiska åsikter? Detta är ingen smal fråga eller ett enskilt tillfälle, utan det har hänt upprepade gånger genom historien.

Anf. 99 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag känner som sagt inte till det specifika fallet. Men Sverige står utan tvekan alltid står upp för mänskliga fri- och rättigheter, och det gör också Sveriges regering.

Elkapacitetsbristen och elnätspriserna

Anf. 100 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! Jag har en fråga till energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman.

Vi ser en ökad elektrifiering i samhället, och det ställs även nya krav på samhället. Trots att Sverige har

stora elöverskott finns det lokala och regionala kapacitetsutmaningar, särskilt i Stockholm men även i Malmö.

Regeringen har tagit tag i problematiken på allvar, och nyligen presenterades ett initiativ tillsammans med energibranschen för att öka investeringarna i elnäten och samtidigt sänka elnätspriserna. Det låter nästan för bra.

Jag bor själv i en kommun där elnätspriset har ökat med 40 procent sedan 2014. Min fråga blir därför: Har vi nu kommit till rätta med både de regionala kapacitetsutmaningarna och de höga elnätspriserna för Sveriges elnätskunder?

Anf. 101 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi har i alla fall kommit en bit på vägen, så tillvida att elnätsföretagen säger att de nu kan koppla på alla kunder som de har på anbud fram till 2030. Det är glädjande besked. Elnätsföretagen har också utlovat en majoritet av kunderna sänkta priser. Det är glädjande. Och de har utlovat ökade investeringar i elnäten. Det är glädjande. Det är ett genombrott att vi kan få både ökade investeringar och sänkta priser för elnätskonsumenterna.

Nu hoppas jag att vi kan jobba vidare med branschen och med den här kammaren för att skapa långsiktiga villkor som premierar investeringar i elnäten och rimliga kostnader för konsumenterna. Eftersom det är en monopolmarknad krävs det tuff politik för att se till att vi har både en bra investeringsnivå och en bra prisnivå.

Anf. 102 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! Det är glädjande besked från statsrådet Ygeman.

Nästa steg i denna samhällsförvandling när det gäller elnätssystemet bygger till stor del på infrastruktur-satsningar. De har en tendens att ta lång tid. När det gäller elnät pratar vi om kanske tio tolv år för att få till dessa.

Vad kommer statsrådet att göra för att korta tiden mer?

Anf. 103 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Min och regeringens uppfattning är att vi måste ha förslag som kapar inte månader utan år i de här processerna. Före sommaren remitterade vi också förslag för att kunna kapa ledtiderna för byggandet av nya stamnätsledningar och regionnätsledningar.

Även här tror jag att det behövs nya förslag. För att kapa tider behöver vi göra mer från såväl regeringens som länsstyrelsernas och kommunernas sida. Det är bakgrunden till att vi har gett länsstyrelserna i ett antal län i Sverige i uppdrag att återkomma med nya åtgärder och förslag.

Löften om höjda pensioner

Anf. 104 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Sedan socialförsäkringsminister Shekarabi tillträdde har vi flera gånger, senast i dag här i kammaren, hört ministern lova höjda pensioner för dem med lägst pension, utöver det som är överenskommet i Pensionsgruppen. Regeln är att vi i Pensionsgruppen ska vara överens om de förändringar som ska genomföras. Det här är inte något som vi har beslutat om.

Det märkliga är att regeringen inte har valt att sänka skatten för just den grupp som har lägst pensioner utan har valt att från och med den 1 januari tvärt emot sina löften sänka skatten för pensionärer med över 17 000 i pension. Vi moderater skulle ha sänkt skatten för alla pensionärer om vi hade haft makten, vilket skulle ha gett flera hundra kronor mer i plånboken från nyåret.

Min fråga till statsrådet är därför: Hur kan ministern utlova höjda pensioner när det inte är beslutat i Pensionsgruppen och när man inte ens sänker skatten för den grupp pensionärer som har de lägsta inkomsterna?

Anf. 105 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Katarina Brännström, för frågan som jag uppfattar som en sakupplysningsfråga!

Pensionerna ska höjas den 1 januari. Det är ett beslut som Katarina Brännström själv, med rätta, är delaktig i. Garantipensionen ska höjas den 1 januari. Taket i bostadstillägget ska höjas den 1 januari. Vi gör det tillsammans med anledning av pensionsöverenskommelsen – det tror jag att jag nämnde senast i dag. Det är på det sättet vi ska jobba. Tillsammans ska vi höja pensionerna. Därför är det också viktigt att vi fortsätter föra ett samtal om hur vi kan fortsätta höja pensionerna.

Vad gäller pensionärsskatten, som infördes under de borgerliga åren, är regeringens inställning att det är en orättfärdig skatt. Vi tar bort pensionärsskatten steg för steg. Nu tar vi ytterligare ett steg. Hela pensionärsskatten ska avskaffas.

Krav på licens för vapenmagasin

Anf. 106 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Min fråga går till Ibrahim Baylan.

Den här regeringen fortsätter lägga fram lagförslag som krånglar till det för Sveriges 600 000 laglydiga, skötsamma vapenägare. Nu vill regeringen också införa licensplikt på magasin.

Det är inte de lagliga vapnen, som våra jägare och sportskyttar har, som är problemet. Ändå är det de som ska sättas åt. Vore det inte bättre om regeringen fokuserade på åtgärder för att i stället komma åt de illegala vapnen, de vapen som faktiskt används av de kriminella gängerna?

Har regeringen sett ett stort problem med att grovt kriminella springer runt med magasin till jaktvapen? Om det inte är på det sättet är det obegripligt att man lägger ned tid och energi på detta, i stället för att se till att få fungerande gränskontroller och lagstiftning på plats för att ta tag i de problem vi faktiskt har.

Anf. 107 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Den här regeringen har genomfört fler förändringar just när det gäller att skärpa straffen för vapenbrott än någon annan tidigare. Det börjar märkas. Det är fler som åker dit för vapenbrott. Om man har ett skarpladdat vapen på sig, till exempel när polisen tar en, kan man inte, som under den borgerliga regeringen, fritt lämna häktet. Man blir automatiskt häktad. Det är bra.

Nu tar vi nästa steg. Varför gäller det just magasinerna? Jo, därför att polisen anser att det är ett problem – inte i fråga om jägare och sportskyttar, utan just när det gäller de brottsliga gäng som finns. Då måste vi, som ansvarsfull regering och som ansvarsfull kammare, följa detta. Vi ska inte leka populister gentemot jägarna. Det här är inte riktat mot dem. Det är riktat mot brottsligheten.

(Applåder)

Tillitsbaserad styrning av myndigheter

Anf. 108 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till civilminister Lena Micko. Jag vill lyfta fram medborgarperspektivet och de enskilda medarbetarnas och ledarnas roll i statsförvaltningens olika sammanhang.

När jag gör besök på myndigheter, verk eller statliga företag möter jag ofta medarbetare som framhåller sitt eget ansvar och stoltheten över att i sin yrkesroll vara företrädare för staten. Nyligen överlämnade det som kallas Tillitsdelegationen ett över 300 sidor långt betänkande om styrning i statsförvaltningen. Där presenteras lärdomar från myndigheternas arbete med så kallad tillitsbaserad styrning och ledning, och det innehåller förslag om hur utvecklingen kan fortsätta.

Ett förslag handlar om Arbetsgivarverkets uppdrag att inrätta ett stöd för statliga myndigheter och ett annat om att inrätta en regeringsnära utvecklingsmiljö, som det kallas. Kunskap och kompetensutveckling betonas särskilt.

Hur ser civilministern på det uppdrag som Tillitsdelegationen har haft? Och vilka initiativ är att vänta framöver?

Anf. 109 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för en viktig fråga!

Det här handlar om statens styrning över huvud taget och om hur viktigt det är att vi tar till vara medarbetarnas kunskaper och roll i styrningen och samtidigt att staten är tydlig om roller och inriktning. I den utredning som överlämnats pekar man bland annat på

vikten av introduktionsutbildning för statens anställda. Det är ett uppdrag som man kommer att fortsätta arbeta med. Det redovisas i maj nästa år.

Samtidigt ser jag att Tillitsdelegationens arbete hänger väl ihop med andra frågor som är aktuella i förvaltningspolitiken och som har att göra med hur vi styr mot den lokala nivån. Jag ser fram emot att fortsätta diskutera frågorna och att se till att vi kommer fram med bra förslag.

Internationell certifiering av hållbara metaller

Anf. 110 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! I allt större utsträckning kan såväl vi enskilda konsumenter som upphandlande aktörer få information om vilka villkor många av våra livsmedel är producerade under. Detsamma gäller dessvärre inte många andra produkter som vi blir alltmer beroende av. I elektronik och energisystem med nödvändiga komponenter behöver vi en mängd metaller. I dag vet vi alltför lite om vilka villkor de har producerats under, situationen för arbetskraften på platsen och klimatavtrycket.

Därför är det initiativ som de svenska och finska näringsministrarna har tagit väldigt välkommet. Det handlar om att våra länder ska gå i bräschen för en internationell standard och certifiering av hållbara metaller. Jag tror att det är ett viktigt steg i omställningen mot en mer hållbar värld. Därför frågar jag nyfiket: Hur ska det här initiativet konkretiseras?

Anf. 111 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Hanna Westerén för en mycket viktig fråga. Vartefter elektrifieringen och inte minst digitaliseringen har ökat – vi har alla numera smarta telefoner i fickorna – efterfrågar vi mer och mer av sällsynta jordartsmetaller och mineraler som används för att tillverka dem. Alla förutser att detta kommer att öka lavinartat – flera tusen procent – när vi nu ska öka elektrifieringen av våra samhällen och ställa om till mer klimatsmart.

I dag får vi rapporter om att många av dessa mineraler och metaller tillverkas via barnarbete, strålsjuka löntagare och arbetare och förorenade vatten. Så här kan vi inte ha det.

Vi kommer nu tillsammans med Finland att ta initiativ i EU och i OECD för att se till att dessa jordartsmetaller och mineraler blir spårbara så att konsumenterna vet var de kommer från. Vi menar att det rimligtvis kommer att leda till skärpningar, så att vi inte förorenar vatten eller skadar människor när vi tar fram dessa mineraler och metaller.

Kompetensförsörjningen

Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ibrahim Baylan.

Det finns många människor i Sverige i dag som går utan jobb. Samtidigt har många företag brist på arbetskraft. Det gäller inte minst programmerare, lärare och servicetekniker. Kompetensförsörjningen är ett växande problem och hämmar Sveriges tillväxt.

Vi besökte nyligen Svenskt Näringsliv som rapporterade att ett av fyra rekryteringsförsök misslyckas för att man helt enkelt inte hittar rätt kompetens. Det är för få som väljer yrkesprogrammen på gymnasiet, och det är svårt att yrkesväxla som vuxen.

Min fråga till statsrådet är: Vilka konkreta åtgärder tänker regeringen vidta för att komma till rätta med kompetensförsörjningen?

Anf. 113 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Maria Stockhaus för en viktig fråga. Det hon säger är korrekt. Sverige har i dag den överlägset högsta sysselsättningsgraden i hela Europeiska unionen. Jag tror att drygt 83 procent av den arbetsföra befolkningen är i arbete. Det har naturligtvis gjort att det har varit svårt att få fram folk när vår industri, vårt näringsliv och också offentlig sektor eftersöker folk. Samtidigt har vi haft en hel del arbetslösa.

Vad gör man då konkret? Då handlar det i detta läge om att utöka arbetsmarknadsutbildningarna, att se till att öka investeringarna i vårt utbildningssystem och att göra om gymnasieskolan. Maria Stockhaus har helt rätt. Efter den mycket fiaskoartade omläggningen av gymnasieskolan 2011, som den borgerliga regeringen gjorde, var det väldigt många ungdomar som undvek yrkesutbildningarna. Nu tittar vi på hur detta ska kunna förändras, så att man kopplar ihop utbildningarna bättre med arbetsmarknaden.

Därutöver startar vi nu också ett samarbetsprogram med näringslivet, så att vi kan lösa denna fråga i företagen, i det offentliga och tillsammans.

Stärkt välfärd i hela landet

Anf. 114 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Lena Micko.

Kommunerna och regionerna står inför stora utmaningar. Det handlar om att fortsatt ha en bra utbildning för våra barn och unga men också en god omsorg för våra äldre. Samtidigt står många kommuner och regioner inför stora investeringsbehov.

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt med ett starkt samhälle och en stark välfärd.

Då vill jag ställa min fråga till statsrådet. Hur arbetar regeringen för att stärka välfärden i hela Sverige?

Anf. 115 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för en mycket viktig fråga.

För regeringen är välfärden absolut en prioriterad fråga. Det handlar oerhört mycket om hur vi ser till att vi har goda förutsättningar runt om i vårt land för att

klara välfärdsuppdragen. Det är tufft på många håll i många kommuner och regioner. Vi är en god bit på väg när vi i budgeten kan göra en förstärkning med 5 miljarder till kommuner och regioner.

Men det är också viktigt att understryka att det inte är bara en enda lösning som behövs. Regeringen är medveten om att mer resurser kommer att behöva diskuteras men även andra förändringar, till exempel digitalisering, kostnadsutjämning, hur vi styr kommuner, mindre riktade statsbidrag med mera. Regeringen arbetar alltså mycket aktivt med denna fråga och kommer att återkomma med andra förslag.

Elkapacitet och företagsetablering i Skåne

Anf. 116 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Min fråga går till näringsminister Ibrahim Baylan.

Det har varit en livlig debatt om brist eller icke elbrist i Skåne denna höst. Företag har slagit larm om energibrist.

Statsrådet Anders Ygeman har först hävdad att det inte fanns någon brist. Men nu skriver Aftonbladet att samma statsråd har kommit med ett krispaket för att klara Skånes energiförsörjning till vintern.

Fru talman! Min fråga till näringsministern är: Ser ministern i dagsläget några etableringshinder för företag vad gäller energibrist i Skåne?

Anf. 117 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson för frågan.

Statsrådet Ygeman besvarade frågan ganska nyligen, och man har nu träffat en överenskommelse med nätägarna om hur man ska hantera de kapacitetsproblem som har uppmärksammats. Någon energi- eller elbrist har vi inte i vårt land. Det är snarare tvärtom; vi har det största överskottet någonsin. En mycket god anledning till det är det breda samarbete som har funnits mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

När vi nu tittar framåt har Lotta Olsson helt rätt i att det finns väldigt många företag som vill investera i Sverige och etablera sig i Sverige. Det ska vi naturligtvis bejaka. Sedan vet Lotta Olsson också att det aldrig någonsin kommer att vara så att alla kan etablera sig på samma plats. Så är det i dag, och så kommer det att vara i framtiden också. Men när vi tittar på utmaningarna framåt har vi mycket goda förutsättningar, och utmaningarna möter vi bäst tillsammans.

Statistik över insamlade vapenmagasin

Anf. 118 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag ska ställa min fråga till Ibrahim Baylan.

Inrikesminister Damberg hävdade nyligen i ett svar på en skriftlig fråga om vapenmagasin att det inte finns någon statistik på insamlade och återlämnade vapenmagasin hos polisen. Trots brist på statistik och fakta

hävdar nu regeringen ändå att detta är ett problem och vill införa en ny lagstiftning för vapenmagasin. Det är en lagstiftning som skulle skapa stora problem för landets jägare, sportskyttar och samlare, trots att vi inte har några problem med vare sig våra jägares eller sportskyttars vapeninnehav och vapenmagasin. Detta är skötsamma personer som utför viltvård i landet och tränar, tävlar och vinner skyttepriser och tävlingar runt om i världen. Det är då anmärkningsvärt att konstatera att polisen inte för någon form av statistik över vilka föremål som man samlar in och lämnar tillbaka.

Jag vill därför fråga Ibrahim Baylan: Varför redovisar inte polisen detta, och varför redovisar inte regeringen detta för oss?

Anf. 119 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Sten Bergheden för frågan, även om jag blir förvånad över den. Ser inte Sten Bergheden och Moderaterna de problem som vi har haft med vapen under ganska lång tid?

En av huvudanledningarna till att vi har skärpt så många lagar just när det gäller vapenbrott är att vi har haft dessa problem.

Det förslag som diskuteras kommer inte att drabba jägare eller sportskyttar, eftersom de har licens för det som de gör. Detta är uteslutande riktat mot de kriminella gäng som i dag förfogar över alldeles för många vapen. Det är så att vapnen är reglerade men inte magasinerna. När polisen i vårt land säger att man för att kunna bekämpa gängen och brottsligheten behöver denna lagstiftning blir jag faktiskt förvånad över att Moderaterna ägnar sig åt att ta billiga poänger och bedriva populism i stället för att se till att polisen får de verktyg som man behöver för att bekämpa brottsligheten och därmed också gängen.

(Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 12 (forts. från § 10) Svar på interpellation 2019/20:70 om socialförsäkringssystemet för företagare

Anf. 120 Statsrådet ARDALAN

SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Hans Rothenberg, för inlägget! Jag upprepar en del så att vi minns vad debatten handlade om. Hans Rothenberg beskriver en situation där företagare efter 180 dagars sjukskrivning får rådet att söka nytt jobb. Det handlar om den prövning som görs efter 180 dagar i den gällande sjukförsäkringen.

Regeringen har tillsatt en utredning som heter Utredningen om en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. Den ska lägga fram sitt förslag den 31 januari. Utredningen ska bland annat analysera just särskilda skäl att skjuta upp prövningen av arbetsförmågan mot ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete. Det är den frågan som är central här.

Vidare har regeringen jobbat med utredningar som tittat på specifika frågor som rör villkoren för företagare. Det har bland annat lett till att vi sedan den 1 augusti 2018 har samma skydd för företagare under uppbyggnadsskedet oavsett bolagsform. Uppbyggnadsskedet har också förlängts till 36 månader.

Vi har precis också fått på vårt bord ett antal andra förslag som innebär förbättringar av villkoren i socialförsäkringssystemen för företagare. De frågorna hanteras på Näringsdepartementet, eftersom de specifikt rör villkor för företagare, men självklart är vi djupt involverade i den processen också från Socialdepartementets sida.

Regeringens mål på detta område är att Sveriges företagare ska ha ett socialförsäkringssystem som vid varje given tidpunkt gör att egenföretagare, småföretagare och människor som kliver in i och ut ur företagarrollen känner samma trygghet som löntagare. Därför måste vi också kontinuerligt jobba med att uppdatera regelverket.

Hans Rothenberg ställde frågan vilka delar av utredningarna som är mest centrala. Jag skulle vilja säga att den viktigaste delen i rättsreglerna rör den utredning som ska lägga fram sitt förslag den 31 januari. Det är just prövningen mot ett normalt förekommande arbete på arbetsmarknaden som är den centrala frågan.

Jag påminde också den ärade riksdagsledamoten om att det finns ett problem, nämligen att det i denna kammare har funnits en borgerlig majoritet med Sverigedemokraterna som har velat gå i riktningen att sjukförsäkringen ska begränsas och försämrats. Nu fanns det en del tveksamheter från Sverigedemokraterna i debatten som vi hade under frågestunden, men det är fortfarande så att vi har ett tillkännagivande från denna kammare, som Moderaterna har röstat för, som kräver av regeringen att återinföra stupstocken, den bortre gränsen för sjukförsäkringen, vilket naturligtvis vore en kraftig försämring för alla sjukförsäkrade.

Utöver detta påminde jag riksdagsledamoten om de förslag som ska beslutas i den här kammaren. I Moderaternas budgetmotion vill Moderaterna gå tillbaka till den ordning som gällde under den tid då Ulf Kristersson var socialförsäkringsminister. Bland annat vill man återinföra den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, men det finns flera andra förslag: sänkt tak i sjukförsäkringen, avtrappning av ersättningen dag 90–365, sänkt ersättningstak för arbetslösa och sjukskrivna samt införande av en ny karensdag, 15, något som naturligtvis också påverkar företagare.

Jag tror att det är bra att denna debatt förs. Min bedömning efter den här debatten och den debatt vi hade inför denna debatt, fru talman, är dock att det nog vore bra om det också fördes en intern debatt inom Moderaterna om socialförsäkringarna. Man behöver nämligen inte vara partisk, man behöver inte vara socialdemokrat eller socialförsäkringsminister, för att snabbt göra analysen att Moderaternas budgetmotion skulle vara det hårdaste slaget mot socialförsäkringarna, även företagares socialförsäkringar, sedan den tid då Ulf

Kristersson stolt kämpade mot ett generöst socialförsäkringssystem som socialförsäkringsminister.

Låt alltså även den debatten ta fart! Men Hans Rothenberg ska vara helt trygg med att regeringen ser det han ser. Vi kommer att verka för företagares trygghet också i socialförsäkringen.

Anf. 121 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Vi pratade lite grann tidigare om att blanda bort korten. Man kan tala om socialförsäkringar generellt eller om det jag har ställt frågor om i min interpellation, nämligen socialförsäkringssystemet för småföretagare. Det, om något, skulle möjligen kunna passa in i begreppet stupstock – inte det som Moderaterna står för när det gäller socialförsäkring generellt sett. Där tycker jag inte att ministern landade rätt.

Däremot välkomnar jag det som Ardalan Shekarabi nu har tagit upp om ambitionen att rätta till missförhållandena för de företagare som hamnar i besvärliga lägen med sjukdom eller skador, när deras företag, deras livsverk, riskerar att gå omkull på grund av ohälsa. Detta måste rättas till, och det måste göras kontinuerligt. Det måste finnas mänskliga hänsyn även mot företagare. Det behövs flexibilitet i hanteringen och handläggningen från de myndigheter som ska följa upp detta. Och jag tror inte att någon socialdemokrat skulle acceptera att någon anställd i Sverige hanterades på samma sätt av myndigheter som företagare gör.

Statsrådet riktade en hyllning till mig och min kollega för att vi lyfter de här frågorna. Jag kommer att återgälda den hyllningen när lagförslaget ligger framme på riksdagens bord, när det kommer att innebära möjligheter för företagare att ha en drägligare framtid när de hamnar i obestånd. Gärna en hyllning, men först en rejäl proposition som svarar upp mot det som Sveriges företagare behöver!

Anf. 122 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis framföra ytterligare ett tack till Hans Rothenberg för den här fina diskussionen om en väldigt relevant fråga. Vi delar uppfattningen att vi ska ha en likvärdighet i socialförsäkringarna mellan löntagare och företagare. Hela poängen med våra socialförsäkringar är att vi ska ge trygghet till människor som arbetar – vid ålderdom, vid sjukdom, vid föräldraskap. Detta är ett område där vi sedan 2006 har sett rätt så rejäla försämringar. Nu måste vi fokusera på att åter stärka de här modellerna.

En av de styrkor som Sverige har haft under 1900-talet är att vi har kunnat kombinera tillväxt och företagsamhet med social trygghet. Där har socialförsäkringarna varit en väldigt viktig del. Under en period gick debatten åt ett annat håll. Man pratade nedsättande om socialförsäkringar och talade om bidrag. Nu har debatten svängt igen, och det är bra. Det skapar förutsättningar för oss att ta tag i de här frågorna, förbättra socialförsäkringarna och stärka sjukförsäkringen.

Det är, precis som Hans Rothenberg säger, också helt relevant och avgörande att vi beaktar företagares villkor i de processerna. Jag vill därför framföra ett stort tack och ser fram emot fortsatt dialog och samarbete i de här frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:80 om efterlevandestöd i behov av förändring

Anf. 123 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Jonas Andersson har frågat mig när jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare skärpningar rörande efterlevandestöd i enlighet med riksdagens beslut samt hur jag och regeringen avser att säkerställa att berörda myndigheter samverkar för att minimera felaktiga utbetalningar och andra missförhållanden.

Ett barn har rätt till barnpension eller efterlevandestöd om barnets ena förälder eller båda föräldrar har avlidit. Om en förälder har försvunnit och det kan antas att han eller hon har avlidit gäller samma rätt till ersättning som vid dödsfall. Efterlevandestöd lämnas som ett tillägg till eller i stället för barnpension och har till syfte att tillförsäkra ett barn en viss lägsta nivå i händelse av en förälders död, det vill säga att garantera en lägsta rimlig levnadsstandard. Efterlevandestöd är en bostättningsbaserad förmån. För ett barn som kommer till Sverige kan efterlevandestöd lämnas först när barnet är försäkrat i Sverige, det vill säga när barnet anses bosatt i Sverige och har beviljats uppehållstillstånd.

Riksdagen har gett regeringen till känna att regeringen bör återkomma till riksdagen med dels ett förslag som innebär att efterlevandestöd som kräver ansökan ska kunna lämnas för högst en månad före ansökningstillfället, dels att regeringen bör utreda frågan om efterlevandestöd ska få lämnas till barn som bor i HVB-hem eller liknande (bet. 2017/18:SfU27).

Regeringen har i budgetpropositionen för 2020 i utgiftsområde 12 lämnat förslag om en ändrad retroaktivitet för efterlevandestödet. Genom det förslaget om en begränsning till en månads retroaktivitet anser regeringen att tillkännagivandet i denna del är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

När det gäller tillkännagivandets del som avser efterlevandestöd till barn som bor i HVB-hem eller liknande avser regeringen att återkomma senare under mandatperioden. Det finns behov av mer kunskap om efterlevandestöd och andra socialförsäkringsförmånens betydelse i samband med att barn är placerade utanför det egna hemmet. Regeringen avser att inhämta sådan kunskap och utreda frågan om det finns behov av eventuella lagändringar.

Jag vill uppmärksamma interpellanten på att det redan med nuvarande bestämmelser finns en begränsning avseende rätten till efterlevandestöd för barn som är placerade. I 106 kap. 33 § socialförsäkringsbalken

anges att om ett barn i minst 30 dagar i följd vårdats på statens bekostnad på en anstalt eller annars har fått kost och bostad får efterlevandestöd inte lämnas. Undantag finns för specialskola och inackordering vid sameskola. Det torde därmed enligt nuvarande bestämmelser i praktiken inte finnas något större utrymme för att barn som vårdas på HVB-hem eller liknande mottar efterlevandestöd.

Avslutningsvis vill jag säga att Pensionsmyndigheten har en välfungerande myndighetssamverkan med bland annat Migrationsverket i ärenden som rör nyanlända.

Anf. 124 JONAS ANDERSSON i
Skellefteå (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialförsäkringsministern för svaret.

Det är jättebra att regeringen snarast avser att återkomma med skärpningar gällande retroaktiviteten, men det var inte riktigt det frågan handlade om i den här interpellationen.

När det gäller efterlevandestöd ska det alltså ses som ett komplement till underhållstöd. I förarbetet till införandet av efterlevandestödet framgår det tydligt, att syftet är att bibehålla överensstämmelsen mellan stödet till barn vars föräldrar skilt sig och stödet till barn vars föräldrar avlidit. Ändå skiljer sig lagtexterna för respektive bidrag ganska markant. I lagtexten för underhållsstöd specificeras det uttryckligen att underhållsstöd inte lämnas till ungdomar som vårdas i familjehem, stödboende eller HVB inom socialtjänsten. Den skrivningen saknas i den paragraf som ministern hänvisar till och som gäller efterlevandestöd. Där fokuseras det endast på barn som på statens bekostnad vårdas på anstalt.

Fru talman! Varför är det här viktigt? Jo, därför att ökningen av efterlevandestöd främst gäller ensamkommande. Som ministern helt säkert är medveten om övergick ansvaret för ensamkommande barn och ungdomar från staten till kommunerna 2006. Förvisso betalar staten en schablonsumma till kommunerna för varje ensamkommande, men de här ungdomarna vårdas inte på statens bekostnad utan på kommunernas. Det är alltså fullt möjligt för en utländsk ungdom att tillsammans med sin särskilt förordnade vårdnadshavare ansöka om efterlevandestöd och få det som en ren bonus på 1 550 kronor i månaden per förälder.

Boendena och kommunens socialtjänst har inte heller någon självklar insyn i ungdomarnas privatekonomi, för det ansvaret ligger hos den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

Som jag tolkar lagtexten för efterlevandestöd gäller alltså inte begränsningarna ungdomar som vårdas på HVB-hem eller liknande. Det är möjligt att min tolkning är felaktig, jag håller öppet för det, men utifrån den yrkeserfarenhet jag har då jag har jobbat med ensamkommande i 15 år innan jag fick riksdagsplatsen här finns det i alla fall ingenting som pekar på att det skulle vara en felaktig tolkning.

Om ministern gör en annan tolkning av lagen är jag jättenyfiken på att höra det, och jag tänker att säkert även Pensionsmyndigheten och kommunens jurister är det.

När det gäller den utredning av frågan som ministern nu hänvisar till bör det rimligtvis gå ganska snabbt att genomföra. I princip handlar det bara om att komplettera lagtexten gällande efterlevandestöd med vad som redan finns i lagtexten gällande underhållsstöd.

Kan vi räkna med att det kanske kommer en lagändring eller ett förslag till lagändring redan under innevarande riksdagsår?

Anf. 125 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för frågan!

Den här frågan är viktig av flera olika skäl, bland annat av principiella skäl. Vi måste göra allt vi kan för att upprätthålla tilliten till och förtroendet för våra socialförsäkringar. Då måste vi också upprätthålla legitimiteten för socialförsäkringarna. Regeringen har inget som helst intresse av att agera på ett sätt som innebär att legitimiteten och förtroendet för våra socialförsäkringar försvagas.

Vi kommer att arbeta intensivt med den här frågan. Dock finns det ett antal frågetecken. Hur ska denna lagstiftning tolkas? Hur tillämpas den i dag? Hur skulle en eventuell lagändring förändra tillämpningen för alla grupper? Därför ser vi ett behov av att inhämta sådan kunskap och därmed också utreda om det verkligen behövs en lagändring. Kommer vi fram till att det behövs en lagändring ska vi självklart agera. Vi är just nu i fasen med att arbeta med att inhämta den typen av kunskap, och vi har flera myndigheter som har kunskap om de här frågorna, inte minst Inspektionen för socialförsäkringen som jobbar med den typen av underlag och stöd till regeringen.

Vi kommer att återkomma med besked om hur processen ska se ut. Därför kan jag inte i det här läget säga vid vilken tidpunkt vi kommer att lägga fram en proposition, för vi har fortfarande inte gjort bedömningen om det över huvud taget behövs en lagändring eller om det är en tillämpningsfråga. Men så fort vi har fått kunskap om detta med stöd av våra myndigheter kommer vi naturligtvis också att meddela hur vi går vidare och då eventuellt om det behövs en lagändring som behöver passera denna kammare.

Anf. 126 JONAS ANDERSSON i
Skellefteå (SD):

Fru talman! Tack, socialförsäkringsministern, för svaret och för engagemanget i den här frågan!

Jag tror att det är viktigt för alla att sådana här saker, precis som du säger, synliggörs för legitimitetens skull och att åtgärder vidtas så snabbt som möjligt. Nu är det här med en jämkning av reglerna för efterlevandestöd och underhållsstöd egentligen inte tillräckligt när det gäller legitimiteten till exempel.

Vi har inte berört den mer grundläggande principiella frågan: Varför ska utländska ungdomar få pengar från Pensionsmyndigheten för döda utländska föräldrar som aldrig har satt sin fot i Sverige? Det måste tyvärr också sägas att föräldrar kan påstås vara döda, för det finns inga krav på dödsattester, och samarbetet mellan myndigheterna är mer eller mindre obefintligt, enligt de uppgifter som jag har. I princip kan man få en absurd situation där ”avlidna” föräldrar via Migrationsverket kan flytta till Sverige som anhöriga, trots att de enligt Pensionsmyndigheten är döda.

Jag tror att detta är någonting som sticker ordentligt i ögonen på väljare och skattebetalare, för att inte tala om svenska pensionärer som under hela sitt yrkesverkssamma liv har tjänat ihop till sin pension.

Det är inga små summor vi talar om heller. Riksdagens utredningstjänst har räknat på vad besparingen skulle bli om endast barn med svenskt medborgarskap skulle kunna få efterlevandestöd. Man kom fram till att utgifterna för efterlevandestöd skulle minska med drygt 80 miljoner kronor per år under 2019–2022.

Fru talman! Låt oss bara göra ett litet räkneexempel för att sätta in detta i en kontext. Om de här 80 miljoner kronorna fördelades på de 10 000 fattigaste pensionärerna i Sverige skulle det bli ett tillskott på över 650 kronor i månaden per person under de åren. Jag tror att många skulle se det som mer rimligt att Pensionsmyndigheten får i uppgift att prioritera våra äldre.

Nu när ministern har aviserat att regeringen avser att inhämta kunskap och utreda frågan, som det står, är min förhoppning att det även utreds om inte efterlevandestöd borde vara förbehållet svenska medborgare.

Låt mig även komma in på del två av interpellationen, alltså samarbetet mellan myndigheterna som ministern menar är välfungerande. Enligt uppgifter som riksdagens utredningstjänst har erhållit från Pensionsmyndigheten har Migrationsverket i dagsläget ingen möjlighet att hämta uppgifter från Pensionsmyndigheten. Detta har utretts och påtalats för regeringen, senast i en SOU 2015, men regeringen har inte vidtagit några åtgärder.

Pensionsmyndigheten har i sin tur tillgång till Skatteverkets folkbokföringsuppgifter, men inte mer än så. Om en ansökan har inkommit till Migrationsverket eller om beslut i ett ärende fattats registreras inte detta i folkbokföringsdatabasen, och Pensionsmyndigheten kommer inte få veta något, om de inte ställer en specifik fråga, vilket i princip aldrig sker.

Samarbetet må vara välfungerande, som ministern säger, men informationsutbytet är det tveklöst inte. Jag tror att ministern och jag är överens om att förtroende för myndigheter är bra men att kontroll är bättre.

Jag undrar fortfarande hur ministern avser att hantera problemet med samkörningar och kontakter mellan myndigheter i detta ärende.

Anf. 127 Statsrådet ARDALAN
SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för inlägget!

Vi har en kontinuerlig dialog med våra myndigheter, i det här fallet myndigheter som lyder inte minst under Socialdepartementet.

När det gäller Pensionsmyndigheten är det regeringens uppfattning att det finns ett välfungerande samarbete med såväl Försäkringskassan som Migrationsverket i de ärenden som har koppling till efterlevandestöd och Migrationsverket, specifikt om det rör någon som har invandrat till Sverige.

Vi ser ett behov av att skaffa tydligare kunskap om hur reglerna tillämpas och att göra detta med syftet att upprätthålla legitimiteten för systemet. Här är det viktigt att vi har rättsregler för våra socialförsäkringar som lever upp till de förväntningar och den rättsmoral som finns i vårt samhälle. Detta är den uppfattning som regeringen har.

Det är samtidigt viktigt att vi utgår från fakta. När det gäller till exempel bedömningen av om det är sannolikt att föräldern är avliden eller inte gör Pensionsmyndigheten i varje enskilt fall en individuell utredning och en bedömning av huruvida så är fallet. Detta sker inte per automatik, utan våra myndigheter jobbar med att göra en professionell bedömning utifrån fakta.

Självklart kommer regeringen att agera utifrån det tillkännagivande som riksdagen har fattat beslut om och som rör detta. Den lagändring som nu föreslås i budgetpropositionen och som gäller retroaktivitet gäller ju den principiella fråga som Jonas Andersson nämner och är inte skild från den principiella frågan. Retroaktiviteten begränsas till en månad just för att stärka kopplingen till Sverige. Det är en naturlig följd av den vilja som riksdagen har uttalat och som också regeringen ställt sig bakom.

Anf. 128 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Återigen: Tack, socialförsäkringsministern! Det var jätteskönt att höra. Det känns som att du verkligen vill jobba med denna fråga. För mig går detta att sammanfatta ganska snabbt och enkelt. Jag hoppas att lösningarna på denna fråga ska vara ungefär lika snabba och enkla.

Det är jättebra att retroaktiviteten minskar kraftigt. Det är jättebra att regeringen avser att utreda frågan om efterlevandestöd vidare. Det är bra om man kan ändra lagen för efterlevandestöd så att den ligger i linje med underhållsstödet, vilket hela tiden har varit tanken. Det kan inte vara någon stor svårighet att ändra den eftersom det ligger i förarbetet att de ska vara jämförbara.

Jag håller absolut med om att det är ett steg i rätt riktning, men någonstans räcker inte detta. När det gäller de kontakter som jag har haft med myndigheterna inför denna interpellation kan jag säga att kontrollen av huruvida föräldrarna är döda eller inte sker ytterst sporadiskt. Det är inte något som görs per automatik eller något som görs i alla ärenden. Det kan hända, men det händer väldigt sällan.

Det är fortfarande principiellt ytterst märkligt, tycker jag, att pengar från Pensionsmyndigheten –

pengar från svenska skattebetalare och pensionärer – ska skänkas bort som ett slags bonus till utländska ungdomar vars föräldrar aldrig har satt sin fot i Sverige. Om det funnits ett ymnighetshorn att ösa ur hade jag kunnat förstå det, men vi vet ju, fru talman, att något sådant inte finns.

Jag hoppas att ministern skänker en tanke till svenska fattigpensionärer när han är åter på sitt kontor efter dagens debatter och ska sammanfatta intrycken.

Med detta tackar jag för dagens debatt.

Anf. 129 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för debatten!

Jag kan försäkra Jonas Andersson om att regeringen definitivt fokuserar på våra pensionärer. Det är också mot den bakgrunden och i enlighet med pensionsöverenskommelsen som vi kommer att höja garantipensionen och avsevärt höja taket i bostadstillägget redan den 1 januari, för att de pensionärer som har lägst pension ska få förbättringar. Det är en skyldighet som vi har gentemot de människor som har byggt upp vårt land och skapat det välstånd och den välfärd som vi njuter av i dag.

När det gäller socialförsäkringarna och kvalificeringen in i dessa är det frågor som vi kommer att behöva jobba med. Det har till exempel varit en central fråga att arbeta med kvalificeringen och bestämmelser gällande föräldraförsäkringen. Vi utesluter inte att det finns fler områden där vi kommer att behöva jobba med dessa frågor för att upprätthålla legitimiteten för systemet.

Regeringen har därför landat i slutsatsen att vårdnadsbidrag och den typen av bestämmelser och föråmner som inte är kopplade till aktivitet på arbetsmarknaden har en skadlig effekt på både integrationen och legitimiteten för våra välfärdssystem. Denna specifika fråga kommer vi att behöva återkomma till, men jag vill att processen ska gå rätt till och att våra myndigheter, inte minst Inspektionen för socialförsäkringen, ges tillfälle att ge oss den kunskap och det underlag vi behöver i den fortsatta processen.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:39 om arbetslöshetsmålet

Anf. 130 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig varför målet om EU:s lägsta arbetslöshet tagits bort i budgeten.

Arbetslöshetsmålet verkade under förra mandatperioden som en styråra för regeringens politik. Under denna period minskade arbetslösheten med över 1 ½ procentenhet, och ungdomsarbetslösheten minskade med drygt 5 procentenheter. Sysselsättningen ökade

med över 300 000 personer, varav 200 000 var utrikes födda. Samtidigt ökade antalet arbetade timmar kontinuerligt. Hela jobbtillväxten kom till i reguljära jobb, inte genom subventionerade anställningar.

I dag kan vi konstatera att den svenska arbetsmarknaden är fortsatt stark trots en avmattning under första halvåret 2019. Sysselsättningsgraden är historiskt sett hög bland både kvinnor och män, och nivån är den högsta i EU bland kvinnor. Inget annat EU-land har en större andel av sin befolkning i arbetskraften. Etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden har gått allt snabbare under de senaste åren.

I den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 minskades utrymmet för aktiv arbetsmarknadspolitik betydligt. Mot denna bakgrund föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2020 ett antal åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken som dämpar de tidigare aviserade resursneddragningarna och som ger bättre förutsättningar för goda resultat.

Totalt föreslår regeringen satsningar på nästan 1,3 miljarder kronor för att fler ska rustas för arbete, bättre integration och en fortsättning av utbyggnaden av Kunskapslyftet. Individuer ska få möjlighet att skaffa sig kunskaper och erfarenheter som efterfrågas på arbetsmarknaden samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning ska underlättas. Fler ska kunna starta och driva företag, och näringslivets konkurrenskraft ska stärkas.

En väl utformad aktiv arbetsmarknadspolitik bidrar till att fler kan komma i jobb. Arbete är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället.

Anf. 131 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Låt oss börja med att konstatera att vi delar synen på vikten av att alla människor i vårt land har ett arbete. Det är så att säga grunden både för den egna försörjningen och för den gemensamma välfärden.

Det var dock så att Socialdemokraternas viktigaste löfte var att år 2020 ha EU:s lägsta arbetslöshet. Statsminister Stefan Löfven sa att all politik skulle vägas mot just detta enskilda mål och att allt skulle göras för att uppnå det. Nu har Sverige sedan 2014, då den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen tog över, rasat från plats 10 till plats 22 bland EU:s 28 medlemsländer när det gäller just arbetslösheten. I den senaste budgeten var målet helt och hållet borttaget, trots att det alltså var det viktigaste målet av de alla och att allt skulle styra mot just det.

Fru talman! Det är mot den bakgrunden jag har frågat statsrådet varför regeringen har tagit bort målet om EU:s lägsta arbetslöshet ur budgeten. Svaret, om jag förstår det rätt, är att målet har fungerat som en styråra under de första fem sex år som den här regeringen har suttit vid makten.

När regeringen tog över var Sverige som sagt ett av världens, eller åtminstone Europas, bästa länder på det här området – som regeringen själv sa var det viktigaste området. Efter fem år har vi gått från att vara ett

av de bästa länderna till att bli ett av de sämsta länderna, relativt sett, när det gäller att hantera arbetslösheten. Därför är min fundering i detta, fru talman: Det måste ju ha varit den sämsta styråran någonsin om man har gått från att vara ett av de bästa länderna till att bli ett av de sämsta länderna på det man säger är det allra viktigaste av allt man vill åstadkomma. Man har rasat från plats 10 till plats 22 av EU:s 28 medlemsländer.

Fru talman! Jag är inte säker på att statsrådet ens kan räkna upp de få länder inom EU-28 som faktiskt har lyckats sämre än den regering hon själv företräder. Det är väldigt få länder, men jag tror inte ens att den här regeringen kan nämna vilka de är. Jag kan dock ha fel. Det är alltså tre av EU:s 28 medlemsländer som har lyckats sämre än vad Sverige har gjort sedan den här regeringen tog över.

Det skulle vara lätt att tro, fru talman, att regeringen har tagit bort målet eftersom man har misslyckats fullständigt med det man själv sa var det allra viktigaste man skulle göra om man fick regeringsmakten. Det skulle vara lätt att tro att man tagit bort målet därför att man har misslyckats med det. Men nu är ju inte jag sådan, utan jag tror givetvis på ministern och regeringen om man säger att man har tagit bort det av andra skäl – även om det kanske känns lite märkligt.

Ministern kanske kan svara på frågan om hon tycker att hennes regering har lyckats med det mål som man satte upp som det enskilt viktigaste om man fick överta regeringsmakten för sex år sedan. Hur tycker ministern att man har lyckats med det relativa målet att vara bäst i Europa?

Anf. 132 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi har en väldigt stark arbetsmarknad i Sverige. Precis som jag sa i mitt inlägg inledningsvis ligger vi extremt högt till exempel när det gäller kvinnors sysselsättning och arbetskraftsdeltagande; jag tror faktiskt att vi ligger i topp där.

Vi tog bort det här målet därför att de politiska förutsättningarna såg helt annorlunda ut 2014. Efter valet 2018 tillkom i stället januariavtalet, och där finns inte det här målet med. Om man tittar på vilka resultat som levererades under den förra mandatperioden ser man, som jag också beskrev, att det är över 300 000 fler i sysselsättning. Det må ju vara ett väldigt bra resultat.

När det gäller svensk arbetsmarknad i dag finns det en tydlighet i regeringens ambitioner, nämligen att säkerställa att de som står längst från arbetsmarknaden också får det stöd de behöver. När vi i dag tittar på svensk arbetsmarknad ser vi att de allra flesta har ett arbete att gå till. Det riktigt stora problemet på svensk arbetsmarknad är bristen på rätt kompetens. Arbetsgivare skriker efter arbetskraft i både offentlig sektor och privat sektor. Samtidigt har vi en grupp som är arbetslösa och som verkligen behöver rustas och matchas inte bara mot nya jobb utan för att kunna kliva in i arbete. Där har vi en tydlig prioritering för Arbetsförmedlingens arbete – att se till att matcha och rusta de

personerna för att ge dem möjligheten att kliva in på svensk arbetsmarknad.

Jag är också väldigt stolt över vad regeringen gör inför budgeten 2020, där vi tillför resurser om nästan 1,3 miljarder i ett jobbpaket. Så sent som i går mötte jag själv en av de kvinnor i Sverige som genom en extratjänst hade klivit in i varaktig sysselsättning.

Det är viktigt att vi, oavsett vilka mål som sätts, har ett aktivt arbete för att se till att ge människor möjlighet till arbete och egen försörjning. Det är så vi bygger Sverige starkt.

Anf. 133 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Som jag började mitt förra inlägg med att säga har jag och ministern samma uppfattning om just vikten av att människor har ett eget arbete. Det ger nämligen egen försörjning, det ger trygghet i den egna ekonomin och det ökar jämställdheten. Sverige har under den senare hälften av 1900-talet och början av 2000-talet varit ett av de bättre länderna på just det området, och det har skapat ett väldigt jämlikt samhälle. Allt detta är vi överens om – vikten av att ha ett arbete.

Det kanske är just för att detta är en så viktig fråga som Stefan Löfven innan han blev statsminister sa att det var den viktigaste frågan för den regering han ville bilda. Det är också därför jag vill ta upp det här i kammaren i dag, fru talman. Man tog nämligen över ett Sverige som låg på plats 10 bland EU:s 28 medlemsländer, och detta var det enskilt viktigaste målet. Nu har man rasat till plats 22, och efter att man gjorde det har man tagit bort målet. Jag tycker faktiskt att det känns lite konstigt att man har tagit bort målet just när det har gått så himla dåligt, fru talman.

Sedan säger ministern att hon är ganska nöjd med resultatet när det gäller arbetsmarknaden. Vi har haft global högkonjunktur, och den har givetvis även Sverige tagit del av. Men faktum är ändå att det bara finns 3 länder bland EU:s 28 medlemsländer som har lyckats sämre än Sverige med att ta till vara högkonjunkturen.

Förr eller senare vänder en högkonjunktur ned i lågkonjunktur, och då är vi sämre rustade. Vi har ett sämre utgångsläge än i princip alla andra länder inom Europeiska unionen. Det är ju detta som är problemet – just för att det är en så viktig fråga. Det lägger nämligen grunden för en egen ekonomi att ha ett arbete, och det lägger grunden för den gemensamma välfärd vi vill ha med skola, sjukvård och äldreomsorg. Det är arbetet för den enskilde som är grunden för allt detta, och det är därför debatten är så pass viktig.

Min fråga är därför återigen, fru talman: Tycker ministern att hon har lyckats bra när vi är det tredje sämsta landet inom Europeiska unionen på att ta till vara högkonjunkturen? Det handlar inte om absoluta tal utan om relativa tal. Det var nämligen det som var regeringens eget mål. Regeringen har slutat prata i relativa termer och pratar nu bara i absoluta tal. Ja, det har blivit bra på arbetsmarknaden i Sverige jämfört med tidigare – på grund av den globala högkonjunkturen. Men vi är ju bland de sämsta länderna inom

Europeiska unionen på att faktiskt nyttja den globala högkonjunkturen.

Låt mig bara, för den som lyssnar och som kanske inte är fullt insatt i alla dessa delar, göra en enkel liknelse. Om man cyklar ett cykellopp i Alperna går det ibland väldigt mycket upp och ibland väldigt mycket ned. Det är inte komplicerat; det går lite, lite snabbare i utförsbacke – det tror jag att de flesta förstår – och det går lite trögare i uppförsbacke. Men poängen är att man i ett sådant lopp i Alperna jämför cyklisterna med varandra när de cyklar i uppförsbacke, och man jämför dem med varandra i nedförsbacke. Det är precis som i hög- och lågkonjunktur globalt sett.

Sverige var bättre under alliansregeringen på att cykla i uppförsbacke när konjunkturen var tung. Vi var ett av Europas bästa länder. Sedan bytte vi regering, och det blev utförsbacke – en global högkonjunktur – och då har vi varit ett av de sämsta länderna. Vi ligger nästan sist i loppet nu. Tre länder har nyttjat den globala högkonjunkturen sämre än vad Sverige har gjort. Därför är min fråga, fru talman: Kan ministern verkligen stå här i kammaren och säga att hon är nöjd med hur man har nyttjat den globala högkonjunkturen? Vi är ett av de länder som varit sämst på att ta till vara högkonjunkturen.

Anf. 134 Arbetsmarknadsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Vi är uppenbart överens om att vi ska ha höga ambitioner när det gäller sysselsättningsgrad och göra allt vi kan för att pressa tillbaka arbetslösheten, och det är jag väldigt glad över.

De höga ambitionerna var väldigt tydliga när Stefan Löfven på partikongressen 2013 sa att vi skulle nå lägst arbetslöshet i EU. Det var ett förpliktande delmål, men vi skulle mot full sysselsättning.

Full sysselsättning är såklart alltid en socialdemokratisk politik. När jag tittar på den statistik som finns gällande arbetslösheten och procent av arbetskraften i EU mellan de år som nämns, 2014 och 2019, kan jag konstatera att målet har fungerat som en bra styråra. Vi har pressat ned arbetslösheten. Sedan har vissa länder i EU lyckats ännu bättre med att sänka sin arbetslöshet. Det kan man som socialdemokrat aldrig vara helt nöjd med. Självklart ska vi vara stolta över det vi levererar, men vi är aldrig nöjda förrän vi når full sysselsättning.

Som jag sa ökade under förra mandatperioden sysselsättningen med över 300 000 personer, varav 200 000 var utrikesfödda. Det är riktigt bra jobbat. Men självklart har vi alltid siktet mot full sysselsättning.

Anf. 135 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Den kritik jag framför till ministern är att Sverige kommer längre och längre bort från det mål som regeringen själv satte upp som det enskilt viktigaste.

Anledningen till att vi för debatten är givetvis att vi delar bilden av hur viktigt det är att ha låg arbetslöshet och många människor i arbete. Det är grunden, både

för den egna försörjningen, som vi har sagt flera gånger, och för att kunna finansiera den välfärd vi vill ha. Då är kritiken från min sida, fru talman, att vi har lyckats sämre än i princip alla andra länder inom Europeiska unionen när det gäller att ta till vara den högkonjunktur som vi har haft globalt sett.

Precis som ministern själv säger sa Stefan Löfven att det här skulle vara det enda. Det skulle vara det viktigaste målet, som man skulle styra all politik emot. Man skulle jämföra och värdera allt utifrån det målet. Men ända sedan man fick möjligheten att göra någonting åt det har man försämrat resultaten och halkat längre och längre efter alla andra länder.

Om man pratar i relativa termer är detta som att sälja paraplyer och säga: Våra paraplyer fungerar jättebra – så länge det är solsken kommer ni inte att bli blöta. Problemet är att det inte alltid är solsken. När det regnar behöver paraplyet se till att man inte blir blöt. Den här regeringen, fru talman, säljer paraplyer som fungerar i vackert väder. De fungerar förvisso betydligt sämre än nästan alla andra paraplyer, men de fungerar åtminstone så länge det är vackert väder. Det som är det stora problemet i detta är att konjunkturen förr eller senare vänder nedåt. Då står Sverige sämre rustat än i praktiken alla andra av EU:s 28 medlemsländer när det gäller just det här målet, som statsministern själv sa var det allra viktigaste målet som allt skulle styra emot.

Är ministern verkligen nöjd med detta resultat – att man har lyckats sämre än nästan alla andra med att ta till vara den globala högkonjunkturen?

Anf. 136 Arbetsmarknadsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Vi har en mycket stark arbetsmarknad i Sverige. Sysselsättningsgraden är fortsatt historiskt hög bland både kvinnor och män. Bland kvinnor är den högst i EU. Det ska vi vara stolta över. Men det är klart att man aldrig ska vara nöjd. Vi kan alltid göra mer. Målet måste vara full sysselsättning.

För mig som socialdemokrat och arbetsmarknadsminister handlar politiken om att skapa förutsättningar för arbetsgivare att rekrytera den kompetens som de behöver för att kunna utveckla sina verksamheter samt förutsättningar för människor att få rätt jobb. Det är det som måste vara utgångspunkten för politiken. Det är också på det sättet vi skapar konkurrenskraft, tillväxt och välstånd i vårt land, och det är så vi bygger Sverige starkare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:46

Förste vice talmannen meddelade att interpellation 2019/20:46 av Lars Beckman (M) om utvecklingstid hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 16 Svar på interpellation 2019/20:59 om elbristen i Skåne

Anf. 137 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Borian Åberg har ställt tre frågor till mig kopplade till elförsörjningen i Skåne och ett rege- ringsuppdrag till landshövdingen i Skåne.

För det första, när kommer landshövdingen i Skåne att få uppdraget av mig, och när ska uppdraget vara slutfört?

För det andra, när avser jag att kunna redovisa re- sultat på att Skånes kapacitetsbrist och effektbrist åtgärdats?

För det tredje, vad är mitt besked till de företag som i avvaktan på att kapacitets- och effektbristen åtgärdats inte kan etablera nya anläggningar eller utöka sin pro- duktion?

Jag vill börja med att tacka Borian Åberg för frå- gorna. Det är viktigt att alla delar av Sverige har en trygg och robust elförsörjning. Jag skulle också vilja göra ett förtydligande. Sverige *har* ett stort elöverskott. Det är fakta. Vi har varit nettoexportör ett antal år i rad, och 2019 ser ut att bli ett rekordår. Vi har aldrig tidi- gare exporterat så mycket el som vi gjorde det första halvåret 2019. Det råder alltså ingen brist på el i Sve- rige.

Däremot är jag väl medveten om att det finns reg- ioner där befintliga elnät inte är dimensionerade för all efterfrågan på ökad elförbrukning. Egentligen är det inte heller så konstigt. Tvärtom vore det märkligt om svenska elnät hade en överkapacitet, så att det alltid fanns plats att ansluta all tillkommande elförbrukning på hundratalet megawatt. Ett sådant överdimensionerat nät skulle naturligtvis bli mycket kostsamt för både hushåll och industri.

I sammanhanget vill jag också understryka att det är nätägarna, på alla nivåer, som har ansvar för att bygga och driva nätet på ett effektivt och fungerande sätt.

Men en central del av lösningen på utmaningar med lokala och regionala kapacitetsproblem är att sä- kerställa att den konkurrensutsatta delen av elmark- naden fungerar på ett effektivt sätt. Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera eventuella förbättringsåtgärder. Svenska kraftnät utför också en översyn av elområdesindelningen, vilket skulle kunna resultera i bättre incitament till mark- nadsaktörerna att genomföra kostnadseffektiva lös- ningar, till exempel genom ökad flexibilitet.

Så till frågorna!

När det gäller den första frågan beslutade rege- ringen om uppdraget till Länsstyrelsen i Skåne den 24 oktober 2019. Uppdraget ska redovisas till Regerings- kansliet senast den 7 augusti 2020. Samtidigt fick läns- styrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Upp- sala län samma uppdrag. I korthet innebär uppdraget att, utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv, analy- sera förutsättningarna för en trygg elförsörjning i re- spektive region. Syftet är att finna möjligheter till

bättre samordning mellan regionala och lokala aktörer som kan bidra till en mer effektiv nätförsörjning.

När det gäller den andra frågan är min uppfattning att vi aldrig kan slå oss till ro och säga att elnätet är färdigbyggt eller att elmarknaden fungerar perfekt. Jag tror att det alltid kommer att finnas förbättringspotential. Men som ett led i att förbättra kapacitetssituationen i Skåne tills dess att ny transmissionsnät-kapacitet finns på plats har regeringen tillsammans med energibranschen presenterat ett initiativ för ökade investeringar i elnäten och ökad regional effekt. Eon Energidistribution har meddelat att de avser att vidta åtgärder omedelbart, så att tillräcklig effekt i Malmö och Skåne säkras och expansion för näringslivet möjliggörs i regionen.

Vad gäller fråga tre utgår jag ifrån att företagen i närtid kommer att få besked från sina nätföretag om vad som gäller med anledning av de lösningar och åtgärder som har planerats.

Anf. 138 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Att regeringen nu slutligen väljer att agera, efter månader av förnekande av elkrisen i Skåne, är positivt. Det är bra att ministern har tagit till sig vår oro för elförsörjningen i den södra delen av landet, en region som är mycket hårt drabbad av en mängd felaktiga beslut, först och främst beslutet att stänga Barsebäck, men också den absurda indelningen i elpriszoner, skatterna på kraftvärme, den stundande avfallsförbränningsskatten med mera. Jag ser fram emot länsstyrelsens redovisning av uppdraget i augusti nästa år liksom en välbehövlig översyn av indelningen i elpriszoner.

Samtidigt vill jag understryka att det viktigaste är att det produceras tillräckligt med el när det behövs och att detta kan komma konsumenterna i hela landet till del. Därför är det inte bara förvånande utan också oförskämt och nonchalant mot dem som verkar i Skåne och inte kan få fram tillräckligt med el för sin etablering eller expansion när energiministern och statsministern som ett mantra i alla tänkbara sammanhang upprepar att vi har ett stort elöverskott i Skåne. Det är skillnad mellan energi räknat i terawattimmar och effekt räknat i watt. Att Sverige över året täcker det samlade effektbehovet säger ingenting om hur väl effekten kan distribueras.

Fru talman! Det är sant att nätägarna är ansvariga för att bygga och driva nätet på ett effektivt och fungerande sätt. Det största ansvaret faller på Svenska kraftnät, som är en statlig myndighet. Regeringen kan sålunda inte på något sätt fransäga sig ansvaret för Sydvästlänken. Den skulle ha blivit färdig 2015 men är fortfarande ur funktion. Likaså är det regeringen som är ansvarig för att det saknas produktion i de södra delarna i landet. Om man stänger kärnkraften och brandskattar kraftvärmen uppstår det elbrist.

Fru talman! Jag glömde att berömma ministern för hans ödmjuka svar på min fråga om åtgärdandet av kapacitets- och effektbristen i Skåne. Det är sant att det inte går att säga att man är färdig med det arbetet. Det

pågår en ständig utveckling, och behovet av el blir bara större och större i takt med utfasningen av de fossila bränslena och med digitaliseringen. Därför måste regeringen vara steget före och inte fatta dåliga beslut som äventyrar elförsörjningen. Ett sådant beslut är stängningen av kärnkraftsreaktorer.

Fru talman! Det bästa sättet att minska koldioxidutsläppen är att satsa på kärnkraft. Det var inte så länge sedan som statsministern, då ordförande i IF Metall, tyckte att vi måste nyinvestera i kärnkraft för att möta industrins behov. Nu är behoven större än någonsin. Men i stället för att skapa förutsättningar för nyinvesteringar i kärnkraft fortsätter avvecklingen.

Anf. 139 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag noterar att Moderaterna stöder regeringens och Energimyndighetens initiativ. Det välkomnar jag. Jag välkomnar också att regeringen och Moderaterna tillsammans med Centern och Kristdemokraterna genom energiöverenskommelsen har skapat rekordstora elöverskott i Sverige och lägre elpriser än i vår omvärld.

Jag ser fram emot att näringslivet i Stockholm och Skåne kommer att kunna fortsätta expandera och investera och att enligt elnätsägarna kapacitetsbehovet frammot 2030 är täckt. Jag ser fram emot att jobba vidare tillsammans med Moderaterna och de övriga partierna i energiöverenskommelsen för Sveriges bästa.

Anf. 140 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det låter lovande att energiministern tänker arbeta för att alla ska ha tillgång till energi och för Sveriges bästa. Ett bra tips är att man inte fattar dåliga beslut. Förutom besluten att stänga kärnkraftsreaktorer, och välfungerande sådana, är ett annat dåligt beslut beskattningen av kraftvärme.

Faktum är att kapacitetsproblemet i Malmö beror på de kraftigt höjda energiskatterna och koldioxidskatten för den marginella toppeffekten i kraftvärmen. Dessa anläggningar använder ibland fossilbränsle, men bara under mycket kort tid några dagar när det är som kallast som reserv. Att beskatta dem är som att beskatta flytvästar för att de är gjorda av fel material.

Fru talman! Ett tredje beslut som är förödande för energiförsörjningen är skatten på förbränning av avfall. Regeringen borde dra tillbaka propositionen. Den motverkar intentionerna att minska koldioxidutsläppen och alla andra skadliga utsläpp. Det har investerats miljarder i avfallseldad kraftvärme utan statligt stöd med tanken att dessa anläggningar ska kunna användas länge.

I Sverige, där vi är bäst i världen, deponerar vi endast 0,7 procent av allt avfall. Allt annat återvinns eller förbränns till energi tack vare avfallskraftvärmeanläggningarna. Vi tar också hand om restavfallet från andra länder med höga miljö- och klimatkrav. Dessutom tjänar vi pengar på det. Vi bidrar till en bättre miljö då avfallet från dessa anläggningar utomlands annars skulle ha hamnat på deponier. Skatten på avfall

straffbeskattar en välfungerande teknik och skapar oro på marknaden. Vem vågar satsa på ny teknik när förutsättningarna kan ändras när som helst på grund av politiska nyckler?

Fru talman! I sitt första svar nämnde ministern att Eon kommer att vidta åtgärder för att tillräcklig effekt till Malmö ska säkras. Expansion för näringslivet i regionen ska också säkras. Skulle ministern kunna förklara lite närmare exakt vilka dessa åtgärder är och komma med lite mer detaljer? Hittills har det inte kommit någon annan information än artiklar i Sydsvenskan och lite på *Sydnytt* och nyheterna om att regeringen nu minsann har löst energibehovet i Skåne. Men de nödvändiga och välkomna beskederna från nätägarna till företagen som behöver expandera har inte kommit än. Gärna lite detaljer, ministern!

Anf. 141 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! De nödvändiga beskederna har visst kommit till dem som vill expandera. Jag var tillsammans med Eon näts vd på Pågen och presenterade det. Pågen välkomnade att det nu kan expandera. Jag utgår från att nätägaren kommer att ge motsvarande information till de andra kunderna som den har diskussion med. Beskedet till samtliga kunder som hade önskemål om ökad effekt var att de skulle få det från nätägaren. Det finns också ytterligare information på nätägarens hemsida.

Jag vill börja med att glädja Borian Åberg med att tack vare de åtgärder som regeringen har vidtagit och de åtgärder som nätägarna nu vidtar försvinner de sista resterna av fossil eldnings. Nu kommer man att gå över till biogas i Skånes elförsörjning. Det blir minskade koldioxidutsläpp men ökad utbyggnad av elnät och ökad elkapacitet. Det tror jag att jag och Borian Åberg är överens om är en positiv utveckling.

När det gäller kärnkraften vill jag understryka att regeringen inte har fattat några beslut om att avveckla några reaktorer och inte heller kommer att fatta några sådana beslut. Vi är nämligen överens i energiöverenskommelsen om att kärnkraftsägarna både kan livstidsförlänga sina reaktorer och om de så önskar bygga nya reaktorer. Den energiöverenskommelse vi gjort avskaffade också effektskatten så att det blir ekonomiskt mer lönsamt att producera kärnkraft i Sverige än vad det var under tidigare regeringar. Om de väljer att göra det eller inte är en marknadsmässig bedömning. Det är någonting som vi, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet är överens om.

Anf. 142 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag skulle gärna velat höra lite mer om överenskommelserna med Eon. Den enda information jag har fått är från Sydsvenskan. Ingen som bor i Skåne kunde ha missat nyheten att energibristen i Skåne kommer att avstyras genom tre nyfunna kraftkällor med bilder på en glad Anders Ygeman med tummen upp. Jag ska inte skylla ministern för ordvalet i rubriksättningen. Men jag vill gärna kommentera förslagen på de sätt som de återgavs i artikeln. Man missade att

berätta att det bara är tillfälliga lösningar som kanske klarar situationen på sin höjd över denna vinter. Men sedan uppstår samma problem. Vi kommer troligtvis att ha samma debatt nästa år igen.

Enligt det första förslaget tillför Eon elnätet en effekt på 95 megawatt genom att utnyttja Heleneholmsverket. Det är det verk som ministern nämnde som nu ska gå på biogas i stället för på naturgas. Det är sant. Men man ska inte glömma att Heleneholmsverket stängde på grund av det olyckliga beslutet att beskatta kraftvärme. Det är bara en rundgång. Vem kommer att betala för överföringen från Eon produktion och värme till Eon elnät? Jo, det är konsumenterna. Det är elnätskollektivet som i slutändan kommer att stå för kostnaderna via sina elnätsfakturor.

Sedan har man också sagt att man optimerar energianvändningen med nätverket switch och tillför ytterligare effekt. Men verktyget har inte prövats, inte testats i stor skala. Huruvida det kommer att fungera är fortfarande höljt i dunkel. Det låter bra med nätverktyg, men det är också ren och skär ransonering.

Anf. 143 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Borian Åberg, för frågorna!

Sagan om ringen-inspirerade rubriken i tidningarna får lämnas vidare till Stora journalistpriset. Självklart har regeringen inte hittat några nya energikällor. Där emot är det, precis som Borian Åberg var inne på, nätägaren som tillsammans med Svenska kraftnät har hittat förutsättningar för att möta effektbehoven från nu fram till 2030. I god tid innan dess ska överföringskapaciteten från nord till syd ha förbättrats.

Vi investerar nu tio gånger mer i stamnätet än vad som gjordes i början av 2000-talet. De närmaste tio åren kommer det att byggas dubbelt så mycket luftledning i Sverige som det har byggts de senaste 30 åren – allt för att Skånes näringsliv ska kunna expandera och företagen kunna investera.

Även om det kan ha framskyttat i tidningar och i den moderata retoriken är det inte så att kraftverk har stängts. Vad som händer nu är att Heleneholmsverket ställs om från fossilgas till biogas. Det tror jag är en utveckling som både jag och Moderaterna bejakar.

Jag ser fram emot att fortsätta diskussionen tillsammans med Moderaterna och de andra partierna i energiöverenskommelsen. Precis som Borian Åberg sa är det de långsiktiga spelreglerna som är avgörande för svensk energiproduktion och för svensk industriproduktion. Även om vi i talarstolen ibland har olika uppfattningar krävs det att vi klarar att jobba tillsammans för Sveriges bästa och sätta nationens intressen i första rummet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2019/20:79 om elsäkerhet

Anf. 144 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig var jag och regeringen står i denna fråga och hur jag och regeringen avser att lösa de säkerhetsrisker som kan uppstå om man avser att implementera en elmarknadshubb.

Etablering av en så kallad elmarknadshubb är viktig bland annat för att skapa bättre förutsättningar för efterfrågefleksibilitet, underlätta för nya marknadsaktörer och sammantaget öka konkurrensen på elmarknaden.

Affärsverket svenska kraftnät arbetar, efter uppdrag från regeringen, med att utveckla och i framtiden driva en elmarknadshubb. I detta arbete lägger Svenska kraftnät stort fokus på säkerhetsfrågor.

Regeringen å sin sida arbetar med att ta fram en produkt med förslag till nödvändiga författningsändringar för att införa elmarknadshubben. Säkerhetsfrågor och frågor som rör totalförsvaret ligger högt på regeringens dagordning och ges stor vikt i arbetet med författningsändringarna. Regeringen kommer även att säkerställa att regleringen uppfyller kraven i EU:s dataskyddsförordning, GDPR. Regeringen planerar att under 2020 återkomma med en produkt med förslag till reglering.

Anf. 145 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Tillgång till el i rätt mängd och vid rätt tidpunkt är avgörande för att vårt samhälle ska fungera. Vi går med långa steg från att vara fossilberoende till att bli elberoende. Det är en bra utveckling. Om vi ska klara klimatutmaningen är tillgången till elkraft avgörande.

Men det ökade beroendet av el gör oss också mer sårbara för elavbrott; elavbrott orsakade av naturkatastrofer av olika slag och elavbrott orsakade av sabotage. Vi är så beroende av att tillgången till el säkras att vi både fryser och får svårt att transportera oss om det inte finns tillgång till el. Dessutom kan vi inte längre kommunicera utan el. Våra smartphones fungerar inte.

Fru talman! Eftersom samhället genomgår en stor strukturomvandling – det kan faktiskt kallas så – måste vi också tänka till och tänka om. Det som tidigare skulle vara kvalitetssäkrat och rationaliserat kan nu bli risker i samhället. Det innebär en ökad säkerhetsrisk att implementera en nationell elmarknadshubb. Det är en hubb som skulle samla all information från alla Sveriges 4,5 miljoner elkonsumenter och även deras elproducenter.

När tankarna väcktes 2015 uppfattades denna hubb som en relevant rationalisering. En sådan hubb skulle innebära att man får alla sina elavgifter på samma faktura. Det skulle vara den stora vinsten.

I propositionen *Energipolitikens inriktning* från april 2018 kan man läsa följande: ”Regeringen arbetar även brett med ett antal olika förslag för att utveckla elmarknaden på nationell nivå, inte minst för att

underlätta för konsumenterna genom bl.a. en elmarknadshubb för samlad hantering av mätdata som möjliggör nya tjänster och underlättar för konsumenter att vara aktiva.”

Även om år 2015 inte är så länge sedan har mycket förändrats. Folk betalar i dag ofta sina fakturor elektroniskt, och de kan därmed lättare se vad de betalar. Dessutom har vårt förhållande till el förändrats. Vi använder mer el, och många producerar också egen el. Allt detta gör att systemet för att få koll på sina elaffärer är både mer mångfasetterat och mer personligt. Man vill ha egna uppföljningssystem för sin elförbrukning och elproduktion, och många tar också ett relativt större ansvar för sina elaffärer. Detta gör också att man kan bli mer klimat- och miljömedveten.

Dessutom har en ökad hotbild mot Sverige tornat upp. Det är intressant för andra länder att komma över både kunskap om och styrning av vår el och vår energiförbrukning.

Om syftet, som från början var att underlätta för konsumenterna, har överlevt sig självt är det ett högriskprojekt att ändå fortsätta arbetet med en implementering enligt regeringsdirektiven för Svenska kraftnät, samtidigt som man inte heller har tagit fram lagstiftning som ska ligga till grund för projektet. Det är då märkligt att man trots att flera remissinstanser, till exempel försvaret och Datainspektionen, varnat för risken med en nationell elmarknadshubb ändå fortskrider med arbetet. Därför är denna debatt så viktig.

Anf. 146 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att vi naturligtvis kommer att ta de invändningar som finns i remissvaren från försvaret och Datainspektionen på största allvar.

Datainspektionens huvudkritik var att förslaget inte var i överensstämmelse med GDPR. Det beror på att GDPR inte fanns när förslaget presenterades. Därför måste förslaget kompletteras så att det uppfyller de hårda dataskyddskrav som nu finns i och med GDPR.

Försvaret hade frågor om vissa försvarsanläggningar skulle finnas med. Det ska de naturligtvis inte göra.

Förslaget är tyvärr inte från 2015 utan kom redan 2009 när den dåvarande alliansregeringen kom överens med de andra länderna i Norden om hur elmarknaden skulle se ut. En elmarknadshubb är redan införd i Danmark och i Norge, och Finland håller, precis som Sverige, på att införa en elmarknadshubb. Vi ska, precis som de länderna, göra det med en hög respekt för säkerhet och integritet.

Regeringen har inte för avsikt att lägga fram ett sådant förslag om det inte heller kan få de negativa remissinstansernas stöd.

Anf. 147 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! En elmarknadshubb är egentligen en jättedatacentral som skulle administrera hela Sveriges elproduktion och elförbrukning. Det är en riktig drömanläggning om man vill kontrollera och styra över det

svenska elsystemet, men som i alla drömmar är den tätt sammankopplad med risker. En jättedatabas kan i fel händer lamslå hela landet. Svenskar som innehar elavtal skulle finnas med. Det skulle vara en jättedatabas med personuppgifter. Och det skulle, fru talman, också vara en jättedatabas för hur det svenska elsystemet fungerar.

Det finns andra länder som har implementerat elmarknadscentralistiska system, till exempel Norge och Danmark. Norge och Danmark har försökt, men man har inte helt kunnat införa systemet. Man har också sett ökad komplexitet, begränsad nytta och stora kostnader med detta.

Om man inte ser till grundargumentet – nytta och tydlighet för elkunden – utan till kontroll över tillgång till energi och styrbarhet landar man ändå i dilemman huruvida nyttan är större än risken. Borde man inte också ta fram regelverk och lagstiftning för projektet och inte som nu arbeta med att först ta fram produkten och sedan ta fram regelverket?

Fru talman! Vi måste hela tiden lära oss av våra tidigare misstag, ändra oss då världen förändras och vara lyhörda för varningssignaler. Bara så kan vi få ett fungerande samhälle och en politik som utvecklas. Bara så kan vi leva i ett tryggt samhälle där våra viktiga samhällsfunktioner fungerar.

Anf. 148 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först måste jag säga att Lotta Olsson naturligtvis har rätt i avseendet att i sådana här lite mer långsiktiga projekt måste vi alltid väga nytta mot risker. Det återstår både för riksdagens partier och för regeringen att göra det när vi har en färdig produkt och färdiga förslag till författningsändringar framme.

Arbetet med produkten och med författningsändringarna sker parallellt för att det inte ska ta ännu längre tid. Då får naturligtvis även Moderaterna, precis som hela riksdagens kammare, avväga om det tidigare stödet för hubben ska ändras eller inte.

Jag vill dock understryka en sak: Det här är *inte* någonting som administrerar produktionen. Elproduktionen är helt skild från elmarknadshubben. Det här systemet kommer att handha statistik om produktionen, men produktionssystemet är helt skilt från detta. Det är en viktig sak att ha med sig. Det är inte så att hubben är en förutsättning för någon elmarknadsproduktion.

Nu ska vi göra systemet så säkert att det inte ska kunna slås ut, men även om det skulle slås ut har det ingen påverkan på produktionen av el i Sverige. Det är viktigt att vi har med oss detta, för annars riskerar vi att måla upp risker som inte finns.

Vi ska naturligtvis inte gå fram med en produkt om det visar sig att den inte skulle behövas eller om det finns alternativa handlingsvägar som skulle ge lika bra eller bättre effekter.

Jag hoppas att kunna samarbeta med Moderaterna och med andra partier i processen för att se till att vi får fram en så bra produkt som möjligt som är till gagn för Sveriges energikonsumenter och Sveriges

energiproducenter. Det är min förhoppning att så kommer att bli fallet.

Anf. 149 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Viktiga samhällsfunktioner som energi och vatten är i dag mycket mer centraliserade än de var förr. Detta gör samhället mer sårbart, och det gör att vi måste vara mycket mer på tå då man påtalar säkerhetsrisker.

Detta handlar också om något som debatterats mycket här i riksdagen tidigare: vikten av ett starkt civilt försvar och ett starkt civilsamhälle. El är inte bara en elfråga; det är en samhällsviktig funktion och därmed en säkerhetsfråga.

Vi har i närtid under nuvarande regering haft flera skandaler på säkerhetsområdet: Transportstyrelseskandalen och skandalen inom Svenska kraftnät. Vid båda dessa tillfällen har man inte lyssnat på kritik och varningar som på ett tidigt stadium har kommit in och som man borde ha tagit till sig.

Fru talman! Man har vid båda dessa skandaler oförtutret arbetat på trots att varningsklockor har klämtat, trots att varningar har utfärdats och trots att man har fått signaler om att osäkra informationssystem kan innebära risker både för personlig säkerhet och för landets säkerhet. Ansvariga ministrar relaterar efteråt till att man har varit naiv och inte insett vilken fara informationsläckor på grund av bristande säkerhet kan innebära.

Vi har helt enkelt inte råd att skylla på naiviteten efterhand. Vi måste vara förutseende. Därför hade jag önskat ett mer lyhört förhållningssätt till den stora risk som kan finnas med ett sådant här system. Jag hoppas att vi får tillfälle att återkomma i frågan.

Anf. 150 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tror inte att jag kan ha ett så mycket mer lyhört förhållningssätt, Lotta Olsson, än att jag är beredd att i varje läge se om nyttorna överstiger eventuella risker. Jag är också beredd att jobba tillsammans med Moderaterna och andra partier i den här kammaren för att se till att vi gör det bästa för Sveriges elkonsumenterna och elproducenter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:24 Sänkt skatt på drivmedel

2019/20:3419 av Eric Westroth m.fl. (SD)

2019/20:3420 av Niklas Wykman m.fl. (M)

med anledning av prop. 2019/20:33 Anstånd med kungsgeskatt i vissa fall

2019/20:3421 av Niklas Wykman m.fl. (M)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 november

2019/20:104 Arbetsförmedlingen och kommunerna

av *Ali Esbati* (V)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:105 Det statliga bolaget Metria

av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:106 Långsiktiga effekter av sänkt skatt på arbete

av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 november

2019/20:309 Prostatacancer

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 6 november

2019/20:310 Personer som hotar Sveriges säkerhet

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:311 Säkra rastplatser

av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:312 Yrkesförarens oro för kriminaliteten vid rastplatser

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:313 Fackliga rättigheter och Sveriges demokratioffensiv

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:314 Utökat förbud mot blyhagel

av *Magnus Persson* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 4 november

2019/20:238 Tillförlitligheten i regeringens uttalanden

av *Lars Beckman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 5 november

2019/20:228 Elbristen

av *Dennis Dioukarev* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:245 Fusionskraft

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:250 Bilindustrin och utsläppskraven

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:252 Fjärde generationens kärnkraft

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:253 Fossilfritt och förnybart

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:256 En tredje elkabel till Gotland

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

den 6 november

2019/20:257 Nationella riktlinjer för obesitasvård

av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:265 Händelsen i England och behovet av ökade kontroller

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:275 Förstärkta tullkontroller

av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:261 Konferensuttalande från nationella suicidpreventiva konferensen 2019

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:262 Socialstyrelsens kritik av endometriosvården

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:263 Vård av transpersoner

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:264 Uppföljning av skatteavdrag på kemikalieskatten

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:267 Särskild regelgranskning utförd av OECD

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:266 Tillgång till företagslån i glesbygd

av *Eric Palmqvist* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:268 Irans frånträdande av JCPOA

av *Ludvig Aspling* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:272 Miljövänliga transporter

av *Mikael Larsson* (C)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)
2019/20:270 Situationen i Uganda
av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)
2019/20:274 Vägsamfälligheter
av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)
2019/20:273 Fortbildning för vårdens medarbetare
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:276 En nationell anhörigstrategi
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:277 Diabetessvård
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:278 Återlämnande av magasin till kriminella
av *Adam Marttinen* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)
2019/20:280 Bristen på medarbetare inom psykiatrin
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:284 Medlemskapsperspektiv
av *Ludvig Aspling* (SD)
till statsrådet *Hans Dahlgren* (S)
2019/20:281 Ersättning till asylsökande i områden med socioekonomiska utmaningar
av *Katarina Brännström* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2019/20:283 Budgetmedel till barncancervården
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:282 Marknadsföringen av Sverige som ett bidrags- och välfärdsparadis
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)
2019/20:306 Marknadsföring av Sverige
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)
2019/20:288 Skarp kritik mot ny avfallsförbränningsskatt
av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)
2019/20:285 Bristande vägunderhåll
av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)
2019/20:286 Bredbandsutbyggnaden
av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)
2019/20:290 Sidenvägen och EU
av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)
2019/20:287 Prioriteringar hos polisen
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:291 Handläggningstider för samfällighetsföreningsregistret
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)
2019/20:292 Studenter som begått allvarliga brott
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)
2019/20:293 Ökade befogenheter vid inre utlänningskontroller
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2019/20:294 Utredningen om informationsutbyte vid samverkan mot terrorism
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2019/20:295 Infrastrukturpropositionen och nationell plan
av *Jessika Roswall* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)
2019/20:296 Utvisning på grund av brott
av *Katarina Brännström* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2019/20:297 Ersättning till styrelseledamöter
av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)
2019/20:231 Köer i vården
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:244 Screeningmetoder inom svensk bröstcancervård
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:213 Brottslighet riktad mot handeln
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)
2019/20:224 Statens tystnad om materialbrist i sjukvården
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:218 En nationell hälsofrämjande strategi
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2019/20:219 Migränvård
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.25.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 20 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.57,
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 137 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 2 Utökning av antalet suppleanter.....	1
§ 3 Val av extra suppleant.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:33 om vård till personer utan tillstånd.....	2
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	2
Anf. 2 LARS BECKMAN (M).....	2
Anf. 3 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	3
Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C).....	3
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	4
Anf. 6 LARS BECKMAN (M).....	4
Anf. 7 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	5
Anf. 8 ANDERS W JONSSON (C).....	5
Anf. 9 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	5
Anf. 10 LARS BECKMAN (M).....	6
Anf. 11 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	6
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:44 om rätten till personlig assistans.....	7
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	7
Anf. 13 PIA STEENSLAND (KD).....	7
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	8
Anf. 15 PIA STEENSLAND (KD).....	9
Anf. 16 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	9
Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	9
Anf. 18 PIA STEENSLAND (KD).....	10
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	10
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:67 om nationens ansvar för läkemedelsförsörjningen.....	10
Anf. 20 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	10
Anf. 21 ANDERS W JONSSON (C).....	11
Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	11
Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C).....	12
Anf. 24 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	12
Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C).....	13
Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	13
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:64 om åtgärder mot den ökande psykiska ohälsan.....	14
Anf. 27 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	14
Anf. 28 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	15
Anf. 29 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	15
Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	15
Anf. 31 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	16
Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	16
Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	16
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:70 om socialförsäkringssystemet för företagare.....	17
Anf. 34 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	17
Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M).....	17
Anf. 36 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	18
Anf. 37 HANS ROTHENBERG (M).....	18
(forts. § 12).....	19
Ajournering.....	19
Återupptaget sammanträde.....	19
§ 11 Frågestund.....	19

Anf. 38 FÖRSTE VICE TALMANNEN	19
<i>Frisläppande av utvisningsdömda personer</i>	<i>19</i>
Anf. 39 JOHAN FORSSELL (M)	19
Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	19
Anf. 41 JOHAN FORSSELL (M)	19
Anf. 42 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	19
<i>Lagen om särskild utlänningskontroll</i>	<i>20</i>
Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD)	20
Anf. 44 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	20
Anf. 45 ADAM MARTTINEN (SD)	20
Anf. 46 FÖRSTE VICE TALMANNEN	20
Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	20
<i>Föräldrapenning till föräldrar med diabetessjuka barn</i>	<i>20</i>
Anf. 48 ANNIKA QARLSSON (C)	20
Anf. 49 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	20
Anf. 50 ANNIKA QARLSSON (C)	20
Anf. 51 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	21
<i>Rätten till sjukersättning</i>	<i>21</i>
Anf. 52 IDA GABRIELSSON (V)	21
Anf. 53 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	21
Anf. 54 IDA GABRIELSSON (V)	21
Anf. 55 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	21
<i>Följderna av Arbetsförmedlingens omvandling</i>	<i>21</i>
Anf. 56 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	21
Anf. 57 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	21
Anf. 58 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	22
Anf. 59 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	22
<i>Omstruktureringen av energimarknaden</i>	<i>22</i>
Anf. 60 ARMAN TEIMOURI (L)	22
Anf. 61 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	22
Anf. 62 ARMAN TEIMOURI (L)	22
Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	22
<i>Trygga pensioner</i>	<i>22</i>
Anf. 64 CARINA OHLSSON (S)	22
Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	23
Anf. 66 CARINA OHLSSON (S)	23
Anf. 67 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	23
<i>En jämställd föräldraförsäkring</i>	<i>23</i>
Anf. 68 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	23
Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	23
Anf. 70 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	23
Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	23
<i>Konsekvenserna av ökad näthandel</i>	<i>23</i>
Anf. 72 LARS JILMSTAD (M)	23
Anf. 73 Statsrådet LENA MICKO (S)	24
Anf. 74 LARS JILMSTAD (M)	24
Anf. 75 Statsrådet LENA MICKO (S)	24
<i>Utförsäkringar</i>	<i>24</i>
Anf. 76 JULIA KRONLID (SD)	24
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	24
Anf. 78 JULIA KRONLID (SD)	24
Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	24
<i>Förändringar av det kommunala utjämningsystemet</i>	<i>25</i>
Anf. 80 HELENA LINDAHL (C)	25
Anf. 81 Statsrådet LENA MICKO (S)	25
Anf. 82 HELENA LINDAHL (C)	25
Anf. 83 Statsrådet LENA MICKO (S)	25
<i>Medel till vård i regionerna</i>	<i>25</i>
Anf. 84 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	25
Anf. 85 Statsrådet LENA MICKO (S)	25

Anf. 86 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	25
Anf. 87 Statsrådet LENA MICKO (S).....	25
<i>Bredbandsmålen</i>	26
Anf. 88 DENIS BEGIC (S).....	26
Anf. 89 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	26
Anf. 90 DENIS BEGIC (S).....	26
Anf. 91 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	26
<i>Effekterna för företagen av en nedläggning av Bromma flygplats</i>	26
Anf. 92 ÅSA COENRAADS (M).....	26
Anf. 93 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	26
Anf. 94 ÅSA COENRAADS (M).....	26
Anf. 95 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	26
<i>Företags bestraffning av e-sportare</i>	27
Anf. 96 RICKARD NORDIN (C)	27
Anf. 97 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	27
Anf. 98 RICKARD NORDIN (C)	27
Anf. 99 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	27
<i>Elkapacitetsbristen och elnätspriserna</i>	27
Anf. 100 PATRIK ENGSTRÖM (S)	27
Anf. 101 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	27
Anf. 102 PATRIK ENGSTRÖM (S)	27
Anf. 103 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	27
<i>Löften om höjda pensioner</i>	28
Anf. 104 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	28
Anf. 105 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	28
<i>Krav på licens för vapenmagasin</i>	28
Anf. 106 EDWARD RIEDL (M).....	28
Anf. 107 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	28
<i>Tillitsbaserad styrning av myndigheter</i>	28
Anf. 108 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	28
Anf. 109 Statsrådet LENA MICKO (S).....	28
<i>Internationell certifiering av hållbara metaller</i>	29
Anf. 110 HANNA WESTERÉN (S).....	29
Anf. 111 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	29
<i>Kompetensförsörjningen</i>	29
Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M).....	29
Anf. 113 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	29
<i>Stärkt välfärd i hela landet</i>	29
Anf. 114 EVA LINDH (S).....	29
Anf. 115 Statsrådet LENA MICKO (S).....	29
<i>Elkapacitet och företagsetablering i Skåne</i>	30
Anf. 116 LOTTA OLSSON (M)	30
Anf. 117 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	30
<i>Statistik över insamlade vapenmagasin</i>	30
Anf. 118 STEN BERGHEDEN (M).....	30
Anf. 119 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	30
§ 12 (forts. från § 10) Svar på interpellation 2019/20:70 om	
socialförsäkringssystemet för företagare	30
Anf. 120 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	30
Anf. 121 HANS ROTHENBERG (M)	31
Anf. 122 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	31
§ 13 Svar på interpellation 2019/20:80 om efterlevandestöd i	
behov av förändring	32
Anf. 123 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	32
Anf. 124 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD)	32
Anf. 125 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	33
Anf. 126 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD)	33
Anf. 127 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	33
Anf. 128 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD)	34

Anf. 129 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	34
§ 14 Svar på interpellation 2019/20:39 om arbetslöshetsmålet	34
Anf. 130 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	34
Anf. 131 EDWARD RIEDL (M)	35
Anf. 132 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	35
Anf. 133 EDWARD RIEDL (M)	36
Anf. 134 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	36
Anf. 135 EDWARD RIEDL (M)	36
Anf. 136 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	37
§ 15 Svar på interpellation 2019/20:46	37
§ 16 Svar på interpellation 2019/20:59 om elbristen i Skåne.....	37
Anf. 137 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	37
Anf. 138 BORIANA ÅBERG (M)	38
Anf. 139 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	38
Anf. 140 BORIANA ÅBERG (M)	38
Anf. 141 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	39
Anf. 142 BORIANA ÅBERG (M)	39
Anf. 143 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	39
§ 17 Svar på interpellation 2019/20:79 om elsäkerhet	40
Anf. 144 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	40
Anf. 145 LOTTA OLSSON (M)	40
Anf. 146 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	40
Anf. 147 LOTTA OLSSON (M)	40
Anf. 148 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	41
Anf. 149 LOTTA OLSSON (M)	41
Anf. 150 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	41
§ 18 Bordläggning	41
§ 19 Anmälan om interpellationer	42
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	42
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	42
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.25.	43